

ПОЛИТИКИНИ

10

динара

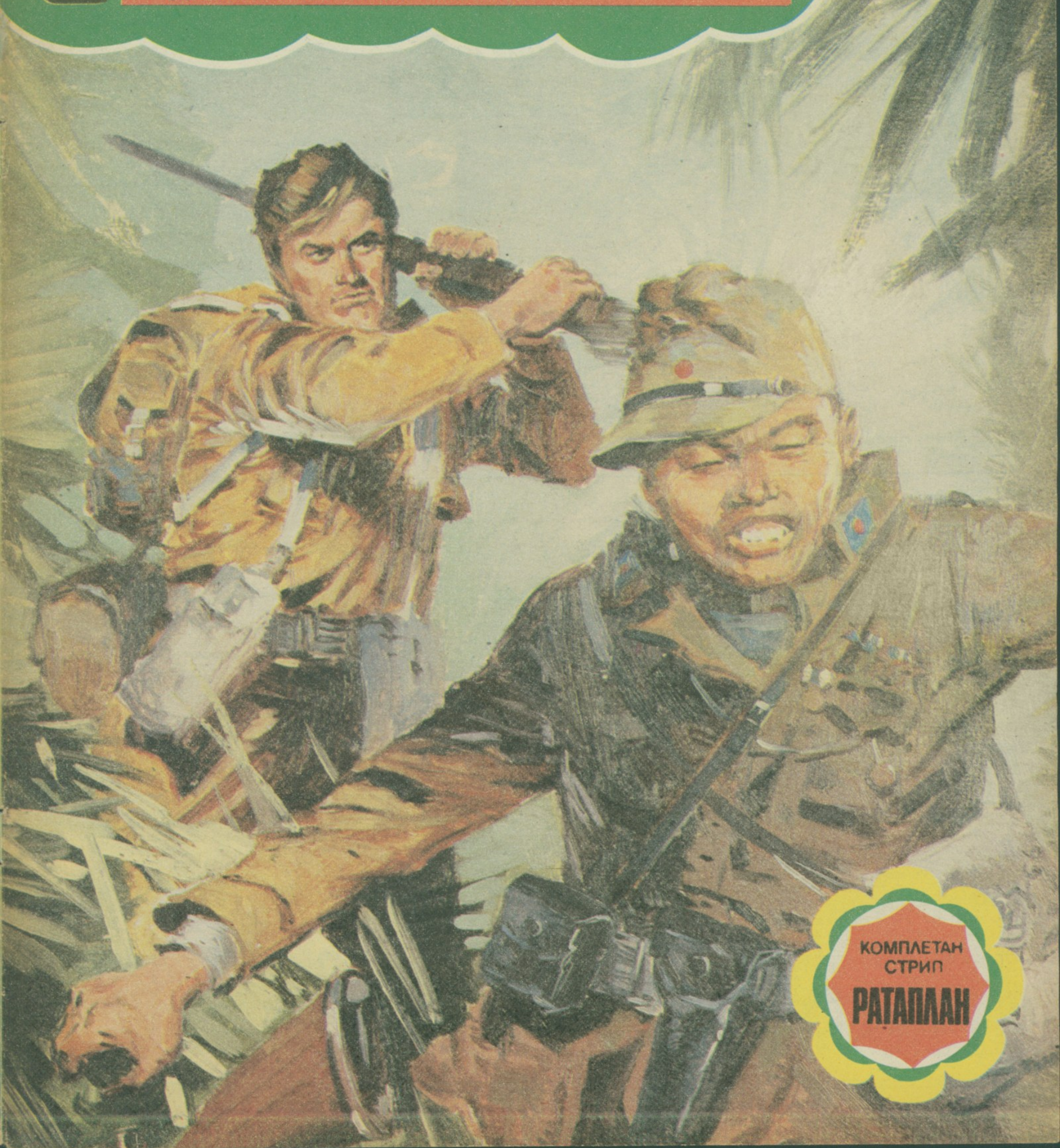

БРОЈ

1493

ЗАБАВНИК

8.8.1980. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА ХLI

КОМПЛЕТАН
СТРИП

РАТАПЛАН

Ripley Веровалти или не!

ФРАНЦУЗ ШАРЛ ДЕ ВАЛУА

(1270 - 1325)

ИМАО ЈЕ ДЕДУ, ОЦА,
БРАТА, ОЦУХА, СИНА,
И ТРИ СИНОВЦА
КОЈИ СУ БИЛИ
КРАЉЕВИ, АЛИ
ОН САМ НИКАДА
СЕ НИЈЕ НАШАО
НА
ПРЕСТО-
ЛУ.

СНЕЖНА ЧАПЛА

ИЗ ТОПЛИХ
ПОДРУЧЈА
АМЕРИКЕ У
ВРЕМЕ ПАРЕЊА
ДОБИЈА ОКО
ПЕДЕСЕТ БЕЛИХ
ВЛАКНАСТИХ И
СИПКАСТИХ ПЕРА.
ЗБОГ СВОЈЕ ИЗУ-
ЗЕТНЕ ЛЕПОТЕ
ОВА ПТИЦА ЈЕ
ГОТОВО ИСТРЕ-
ЂЕНА У СЕВЕР-
НОЈ АМЕРИЦИ.

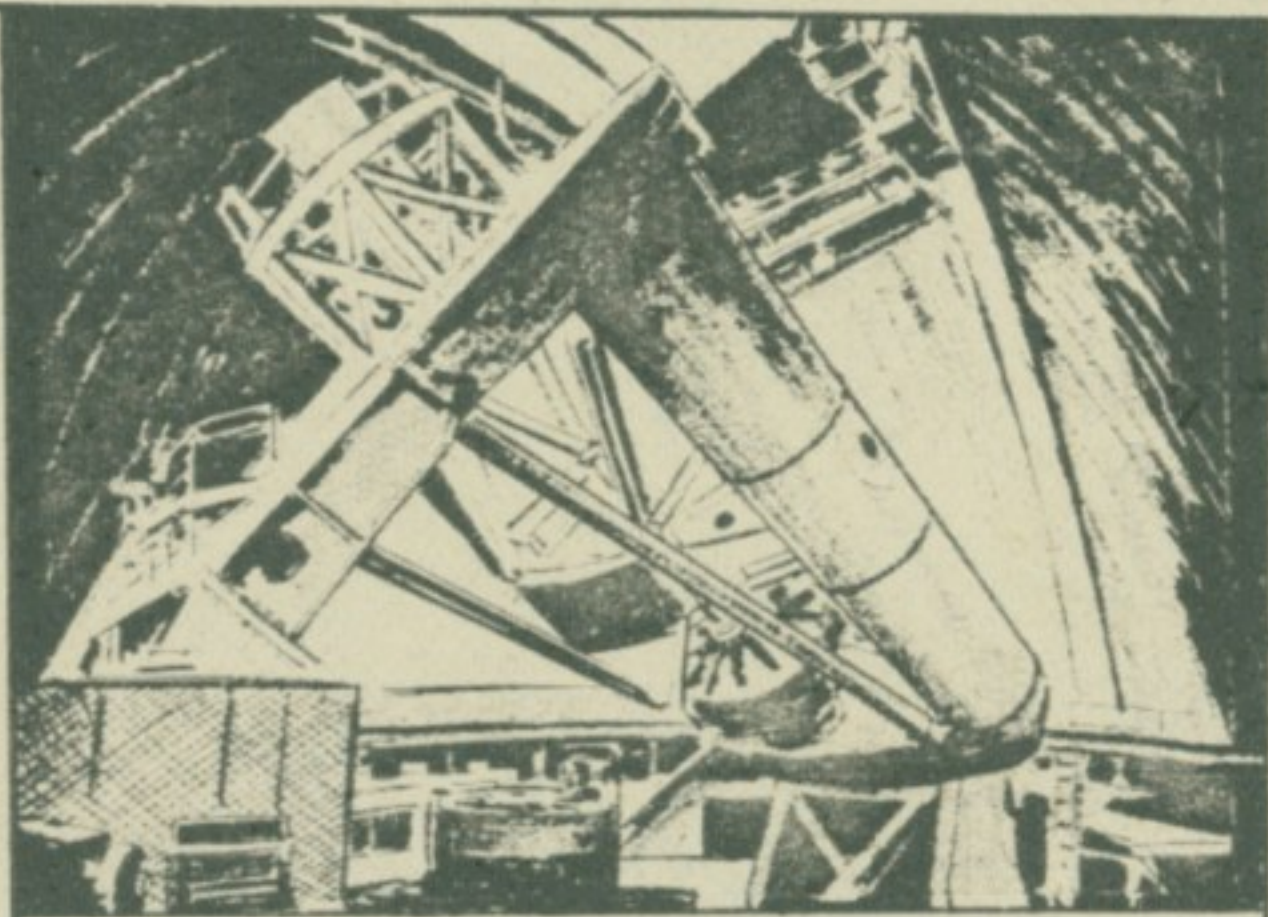

ЕМИЛИ ДИКИНСОН

(1830 - 1886)

НАЈВЕКА АМЕРИЧКА
ПЕСНИКИЊА ЖИВЕЛА
ЈЕ ПОВУЧЕНО, ДАЛЕКО
ОД ГРАДА.
ЗА ЖИВОТА ОБЈАВИЛА
ЈЕ АНОНИМНО САМО
7 ОД УКУПНО 1775
ПЕСАМА.

ЈАВНОСТ ЈЕ ТЕК У
20. ВЕКУ ОТКРИЛА
ЊЕН ИЗВОРНИ ПЕСНИЧКИ ИЗРАЗ.

ТЕЛЕСКОП

МАУНТ ПАЛОМАР У КАЛИФОРНИЈИ
(САД), ИМА ДОМЕТ ОД
11 500 000 000 000 000 000 000 000 000
КИЛОМЕТАРА (ЈЕДНАЕСТ И ПО
КВАДРИЛИОНА).

ЏИНОВСКИ МРАВОЈЕД

КОЈИ НАСЕЉАВА ШУМСКИ ПОЈАС
ТРОПСКЕ АМЕРИКЕ МОЖЕ
ДОСТИЋИ ДУЖИНУ ОД
СКОРО 2 МЕТРА.

ДОК ЈЕДЕ, ЗМИЈАСТИМ
ЈЕЗИКОМ ДУГИМ
ОКО ТРИДЕСЕ-
ТАК САНТИМЕ-
ТАРА КОЈИ ЈЕ ПРЕ-
КРИВЕН ЛЕПЛИ-
ВОМ ПЛУВАЧКОМ,
СКУПЉА ИНСЕКТЕ.
ЗАЈЕДНО СА ХРАНОМ,
ПРОГута И ВЕЉУ КО-
ЛИЧИНУ ЗЕМЉЕ И ПРАШИНЕ КОЈУ
КОРИСТИ У ПРОЦЕСУ
ВАРЕЊА.

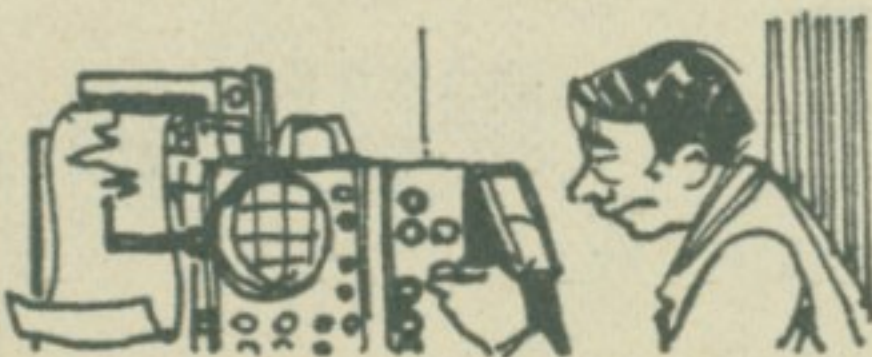

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● алуминијум је некада био
веома скупocen и редак метал.
Једна алуминијумска статуа пок-
лоњена је сину Наполеона III
као предмет изузетне вредности.

● према јапанским статистика-
ма, на Формози је између 1903.
и 1935. забележено укупно 8500
сеизмичких потреса.

● године 1878. најезда пешчар-
ских пачова у једном делу Ин-
дије потпуно је опустошила сва
житна поља на површини од
преко 20 хиљада квадратних ки-
лометара. Ова мала пустињска
животиња може одједном да до-
несе на свет и по четрнаест мла-
дунаца.

● у Индији се од тапирових
копита израђују музички ин-
струменти слични кастањетама.

● у граду Хертену, у Савезној
Републици Немачкој, расте ста-
бло кестена које је посађено
још 1699. године.

● полиција западног Берлина
пронашла је начин како да о-
лакша паркирање возила у нај-
строжем центру града: на улазу
у све главне улице постављене
су табле на којима се електрон-
ским путем означава колико на
паркинзима има слободних ме-
ста.

● десет глумаца једног позори-
шта у Амстердаму постигли су
необичан рекорд: за 30 часова,
без прекида, успели су да прочи-
тају сва Шекспирова дела. Тако
су премашили рекорд ученика
једне лондонске школе који је
износио 37 часова и 22 минута.

● први поштански саобраћај на
Јадранском мору успостављен
је 1625. године. Ову дужност, за
рачун Млечана, обављали су
поморци из Прчања у Боки ко-
торској.

● прво издање Дарвинове
књиге „Постанак врста путем
природног одабирања“ изишло
је из штампе 24. новембра 1859.
године и распродато је у истом
дану.

● ласерски зраци вероватно ће
имати важну примену у телеко-
муникацијама јер само један
зрак може да пренесе 250 мили-
она истовремених телефонских
позива.

И
ТО
ЈЕ
НАША
АРМИЈА

ДОБРОВОЛЬЦИ, ИСТУПИТЕ!

Десет и двадесет уве-
че. На Копаонику
прекривеним високим
снегом хладно је — 10 сте-
пени испод нуле. Свуда
мир. У планинарским до-
мовима и хотелу „Југобан-
ке“ туристи спокојно спа-
вају. Тихо је и у обли-
жњем Војном дому где ко-
начне војници.

У једној соби смештено
је њих 19. Сви су присти-
гли два дана раније из не-
колико гарнизона у Срби-
ји, у ствари одабрани као
најбољи смучари. На Копа-
оник су дошли да се при-
премају за предстојеће пр-
венство Београдске ар-
мијске области.

Војници-такмичари веж-
бали су готово по цео дан.
Предвече су се враћали
изморени, добро располо-
жени. Тако је било и тре-
ћег дана тренинга. Сви су
спавали чврстим сном.

Изненада, споља су се
зачули гласови. Једна же-
на је плакала и нешто го-
ворила дежурном. Могли
су се разабрати само дело-
ви реченица:

— Моје дете!... Помози-
те!... И Раде...

У СМРТНОЈ ОПАСНОСТИ

Дежурни је позвао офи-
цира. Уплакана и сва у-
сплахирана жена је пре-
клињала да јој се пронађу
дете и муж. Објаснила је:
са супругом Ратомиром
Милошевићем и тринаесто-
годишњим сином Мирољубом
стигла је из Крагујевца
на вишедневни одмор.

— Данас поподне мужу
је пало на памет да се са
сином прошетра до Панчи-
ћевог врха. До мрака се
нису вратили! Чекали смо
их на вечери... нема их...
ево, прошло је и десет, од
њих ни трага!

Привучен галамом поја-
вио се и педесет трого-
дишњи аутомеханичар из
Београда Момчило Живко-
гић, познатији као Мари-
јана, заљубљеник у сму-
чање и познати смучарски
радник. Иако није био
војно лице, спавао је у до-
му јер је вежбао војнике.
Онако бунован посматрао
је непознату жену окру-
жену групом пријатеља.
Када је сва скрхана поме-
нула да је муж са дететом
отишао у шетњу тако рећи
у сумрак, његове сањиво-
сти места је нестало.

За Маријану Копаоник
није имао тајни. Колико га
је само пута прокрстарио.
Планича је штедро дари-
вала своје благодети, али

је за зимских дана била
ћудљива. Догоди се: остане
диван дан, сунце распе
зраке по снежном пределу,
кад одједном наоблачи се,
натушти и налегне магла.
Затечен далеко од конач-
чишта, човек који не по-
знаје крај тражи „стазу“,
стазе нема, уплаши се, че-
сто губи оријентацију и
почне бесциљно да прти
снег. Ускоро га сустигне
мраз и... то је крај. Мари-
јани је све то пролетело
кроз главу.

НЕЋЕ БИТИ ЛАКО

Дежурни официр није
оклевао. Сместа је пробу-
дио војнике. За спасилачку
екипу била су довољна
тринаесторица.

— Добровольци, иступите!
Без тренутка колебања
јавило се 19 војника. Сви
из собе! Маријана се при-
хватио улоге вође, њега
није требало ни питати.

Пошто је изабрао трина-
есторицу најснажнијих и
најиздржљивијих, искусни
смучар им је рекао:

— Обуците топлу одећу!
Нека свако понесе поткапу,
резервни пар рукавица, ће-
бе, шаторско крило... Је-
дан од вас нека упрти ра-
дио-станицу! И да знате:
чеће бити лако!

Плашило га је што ве-
ћина војника никада није
била на Копаонику, до-
вољно је да у путу један
изгуби колону, па да се и-
згуби. Ипак, уздао се у
њих, били су то неустра-
шиви момци.

Смучке су клизнуле по
снегу и група се отиснула
у ноћ. На неколико кило-
метара од дома војници су
почели да дозивају оца.
Ништа: свуда само тишина.
Смењивале су се узбрдице,
шуме, доље.

У 2,15 по поноћи спаси-
лачка екипа нашла се го-
тово 20 километара од по-
лазишта. Војници су по-
сустајали. Сви су били
мокри. Влажна одећа ле-
дила се на њима.

Маријана је видео да
група не може даље.
Предложио је војницима
да се врате.

— Уместо вас повешћу
одморне људе!

— Ни говора! — одгово-
риху војници. — Идемо
све док не пронађемо оца
и сина, ако су још живи!

То је мучило и вођу е-
кипе. Размишљао је: човек
може да се креће и више
часова и тако се спасе
потпуног смрзавања, али
Миша је имао 13 година,
био је нејако биће.

Око пола три група је
нашла на терен где се
нису могле користити
смучке. То је био и крај
пута; ко може дуго пртити
снег до паса. Међутим,
војници нису тако мисли-

ли. Отац и син нису им
избијали из главе.

— Мишо... Раде!... —
одзивало је брдима.

Закључивши да је прокр-
старио терен којим су мо-
гли да лутају унесрећени,
Маријана је стао. Било је
3 ујутро. На коју страну да
окрене? Изненада, један
војник приметио је трагове
у снегу. Група је пошла
њима. Ходали су по трагу
и дозивали.

НА ИВИЦИ СНАГЕ

Око 6,15 изјутра однекуд
се одазвао слаб дечји глас:
— Овде смо!

Војничка срца су жив-
нула. У храбрим младићи-
ма јавила се нова снага.
Похитали су. Ускоро су
угледали дечака. Пробијао
се кроз снег дрхтећи као
прут.

Ратомир се појавио из
колибе без врата, у ствари
избе оплетене од прућа и
покривене сламом коју су
преко лета користили чо-
бани. Несигурно стојећи на
ногама гледао је војнике.
Једва је изустео:

— КО СТЕ ВИ, ШТА ТРАЖИТЕ... —
ЈЕДВА ЈЕ ИЗУСТИО ЧОВЕН ЗБУЊЕНО
ГЛЕДАЈУЋИ ТРИНАЕСТ ВОЈНИКА И
ЊИХОВОГ ПРЕДВОДНИКА.

— Ко сте ви, шта тра-
жите!

Тада се догодило нешто
што је све изненадило. И-
ако и сам промрзао и мо-
кар, војник Душан Косем,
Словенац из Латкове Васи,
сео је на снег, изео ципеле,
смакао чарапе с ногу и по-
нудио их полупромрзлом
човеку.

— Узми, товариш, ја ћу
лако!

У понуди је било меша-
вине српског и словеначког
језика, али највише љуба-
ви. Маријана је гледао као
спчињен. Хтео је нешто да
каже, али грло му се сте-
гло. Заплакао је, први пут
у животу откако се замом-
чио.

Овај подвиг извели су
водник Драго Ловрић из
Љубљане, разводник Ранко
Тишљерић из Копривнице,
десетари Цевад Кустура из
Вишеграда и Вили Видали
из Словенских Коњица и
војници Борис Шест из
Вараждина, Данило Гомбоц
из Марибора, Боро Видмар
из Умага, Бранко Здравец
из Марибора, Маријан Бе-
чан из Крања, Станислав
Ђуфер из Дубраве, Душан
Косем из Латкове Васи, Јо-
же Репина из Двора код
Литија и Сеад Бегич из
Ваљева.

Било је то 29. јануара о-
ве године.

М. Тодоровић

СТАРИНЕ СА РЕЧНИХ ОБАЛА

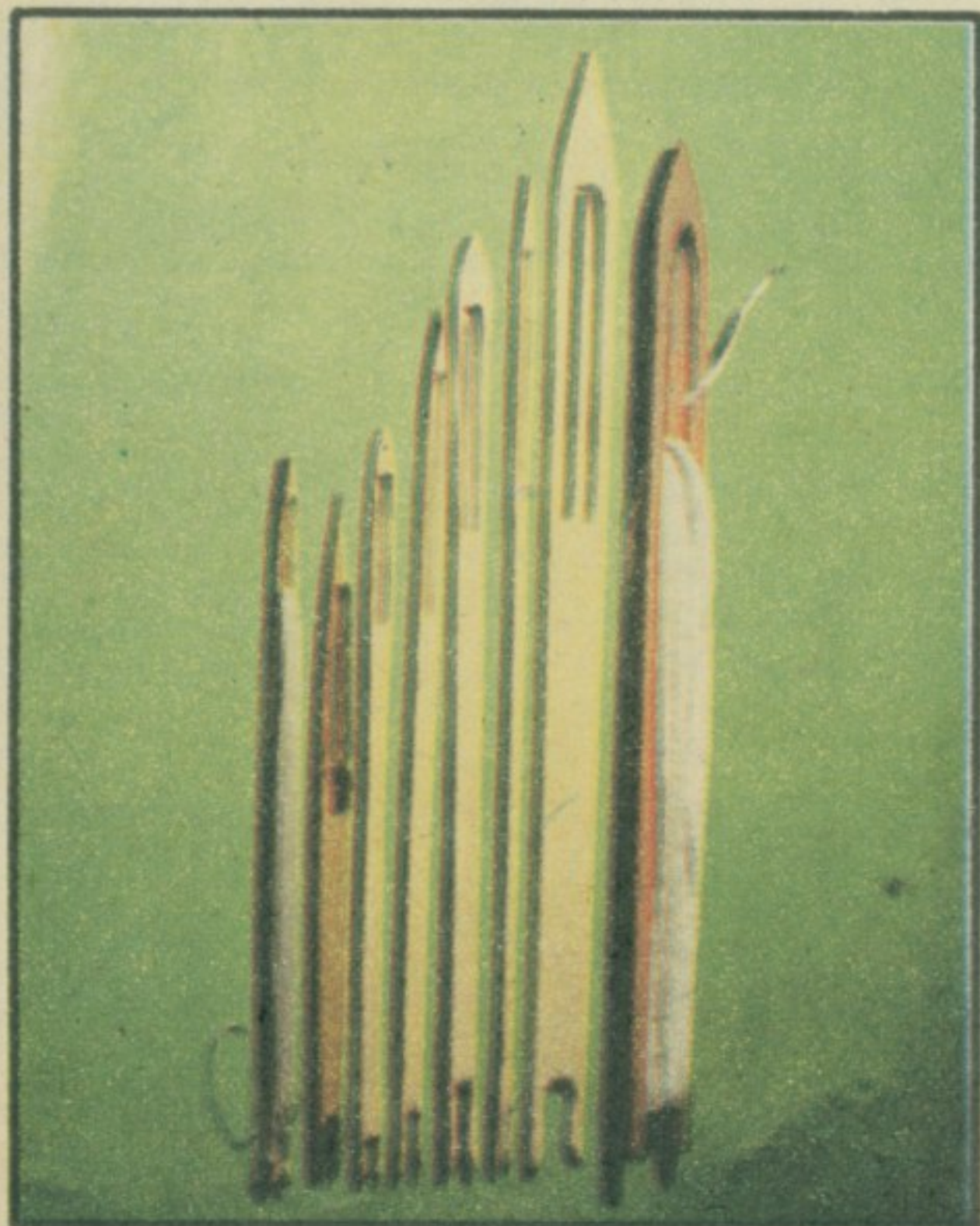

ОТПОРНА И НА ЦАРСКУ ВОДИЦУ — Све ове три удице нађене су у песку поред Дунава, недалеко од Београда, некада врло развијеног и познатог рибарског центра. Сва три примерка су кована. Највећа (горе) је турског порекла, ова доле византијског, а најмања, лево, римског. Она је занимљива и по томе што је направљена од врло чврсте легуре која се не отапа у смеси азотне и соне киселине, такозваној царској водици, познатој што лако раствара и злато. У доба из којих потичу ове удице употребљавала се у риболову струна од животињских црева а за лакше удице, односно рибе, подвез из длака из коњског репа.

СТРЕЛОМ У ВОДУ — Некада је риболов луком и стрелом био много раширенији него данас када се задржао само код неких племена на примитивнијем степену развоја. Због нарочитог преламања светлости у води, опреза и брзина рибе, сматрало се великом вештином на овај начин погодити плен. Извесна племена из слива Амазона ненадмашна су у гађању рибе стрелом. Заљубљеници ове вештине покушавају данас у Европи и Северној Америци да је оживе и популаризују. Постоје чак и специјални индустријски направљени лукови и стреле само за такву врсту риболова. На слици су врхови римских стрела: лево за риболов, а десно за лов.

САМО ЗА ВЕШТЕ РУКЕ — Игле за плетење и крпљење мрежа потпуно се разликују од обичних игала и по изгледу и по материјалу од којег су начињене. Најчешће се израђују од зовилог дрвета које је глатко, еластично и лако за обраду. Индустријски се праве и од лагане пластике но аласи тврде да је зсва ненадмашна. Плетење и крпљење мрежа је врло осетљив, спор и тежак посао који, на жалост, изумири. Данас су ретки прави мајстори који брзо и вешто баратају овим необичним иглама.

РИБАР ПЛЕТЕ

Најстарији подаци о риболову потичу из млађег палеолитика, о чему сведоче пронађени харпуни и разне удице од намена, кости, дрвета или шнољана. Из тог даленог доба су и угравирани линови риба и гомиле остатака разних шнољни дуж европских, аустралијских и америчких обала. У мезолитику и неолитику важност риболова изједначаје се са ловом на копнене животиње.

Тада се појављују завинуте удице, ости, вршне и мрене а употреба чамаца омогућује риболовцима да се отисну и даље од жала. На северноевропским обалама користи се већ у мезолитику месо насуканих нитова, неолитска норвешка насеља живе од лова на баналаре, а у подунавским рекама лови се јесетра харпуном.

Са раздобљем металних култура рибарски алат добија обрине који су се углавном задржали до данас. Међутим, удице, разне куне, утези за мрену стари неколико хиљада година или неколико векова ипак су примитивни и несавршени у односу на производе који данас излазе из најмодернијих фабрика за производњу врло трајног рибарског материјала.

Предмети из збирне инвентуре Милоша Ђонића из Београда помоћи ће нам да бар донекле стеннемо представу како се некада ловило на нашим рекама.

Текст: И. Лончар
Снимио: Љ. Патрногић

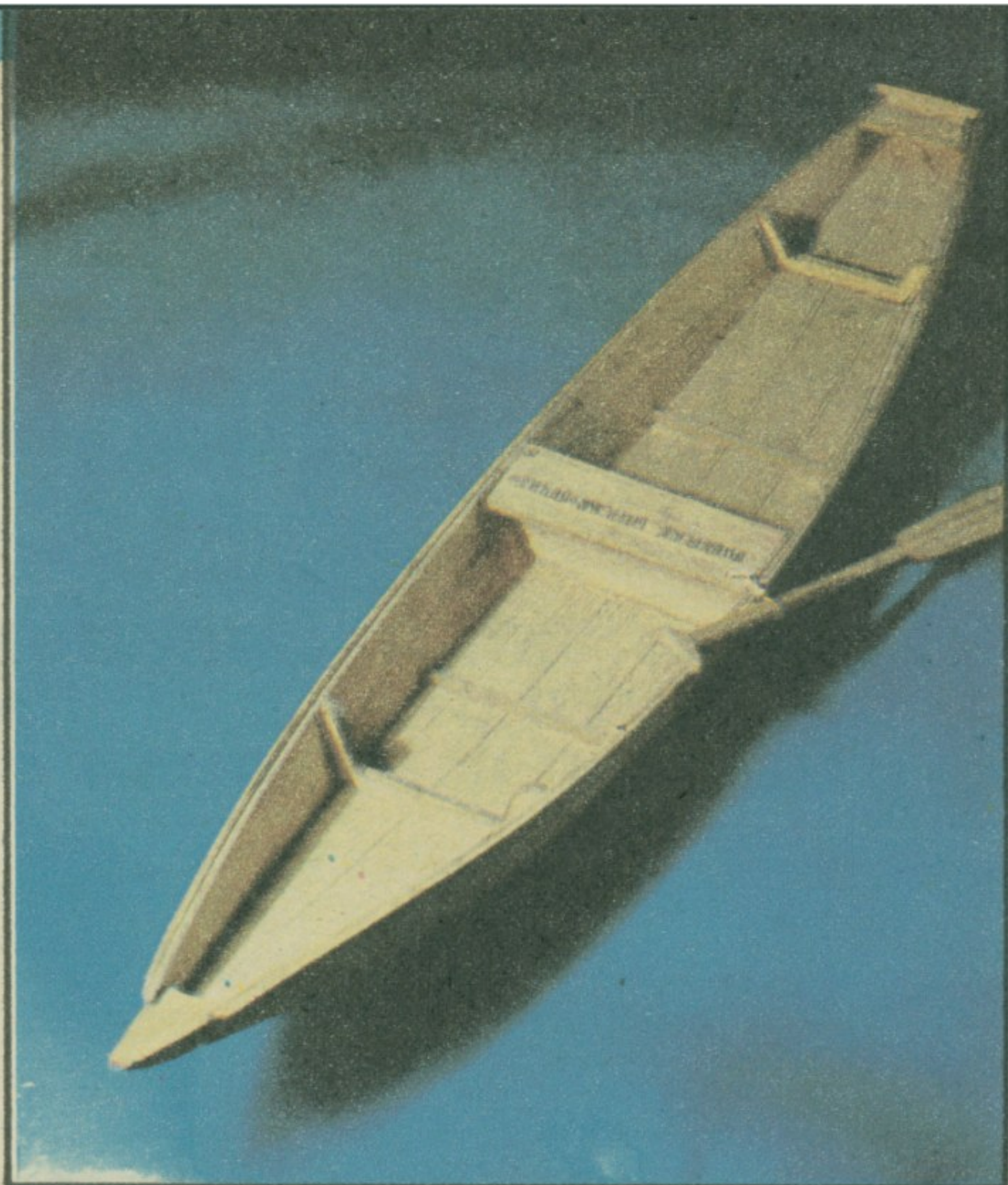
КАКВЕ СУ БИЛЕ МРЕЖЕ? — Од печене земље израђивале су се нарочите утеге, такзвани тоњаци ли потоњаче, које су помагале да мрежа брже и лакше потоне. Ове припадају такозваној винчанској култури (од 2600. до 2000. године пре наше ере код Винче) и подсећају на камене или земљане утеге које се још понегде употребљавају на мору. На жалост, још није утврђено од чега су у то доба плетене мреже.

МРЕЖУ СВОЈУ

ЗА ПРИХВАТАЊЕ ВЕЛИКИХ РИБА — Ова кука сомовњача, прихватача или лукот направљена је од ковачке морунске удице тешке 250 грама. Служила је за прихватање и убијање крупних риба које би се живе тешко могле дићи у чамац. Поред ове постоји и кука која нема други мање оштар врх као удица, што отежава брзо извлачење после ударца.

ОД ЈЕДНОГ КОМАДА ЖЕЛЕЗА — Мали ленгер служио је за ленгерисање, односно сидрење чамаца и извлачење великих морунских струкова. Овај на слици стар је око 200 година и потиче од Фрглових, једне од најстаријих земунских рибарских кућа. Ковачи су га исковали од само једног комада гвожђа.

СА ДУНАВА У БЕЧ — Пре неколико година пронађени су у бечком архиву подаци о шикљи, нарочитом типу рибарског чамаца са Дунава. Према тим изворима овај дрвени чамац био је дугачак 5 метара па су стручњаци према томе израчунали и остале димензије. Користили су га највише дунавски аласи а такође и апатински лапаш, популарни „апатинац“, који је нешто дужи од шикље — од 9 до 12 метара. Обе врсте чамаца израђују се од суве и постојане храстовине из славонских шума. На слици: модел дунавске шикље.

КАКО ИЗВАДИТИ СТРУК? — Ова железна направа са три крака, звана мачка или клоцер, служила је за вађење струкова и изгубљених мрежа. Нађена је код Крчедина на Дунаву и ручни је рад непознатог ковача.

ОКЕ ЗА ДОБРО ОКО — Пореклом из Земунa, овај рибарски кантар годинама је мерио улов на земунским и београдским рибљим пијацама. Такозвана тешка страна мерила је 280 ока, односно око 358 килограма, а лакша 70 ока — око 90 килограма.

СЕРБО, ДОДАЈ ГРАНАТЕ!

СОЛУНЦИ ГОВОРЕ

ЧИТАВ САТ БИЛИ СМО ПОМОЋНИЦИ ФРАНЦУСКОГ АРТИЉЕРЦА. А КАДА БИ ГРАНАТА ПОГОДИЛА ЦИЉ, РАДОВАО СЕ БАО МАЛО ДЕТЕ

Два рата сам већ био претуррио преко главе, кад ево и трећег — навалио Шваба са свих страна на Србију, изморену и у оскудици са муницијом. Мој други коњички пук „Цар Душан“ наиђе кроз Тршић. Ту нам испричаше како су наше јединице заробиле аустроугарског мајора који је наредивао да се убијају жене и деца, недужни старци, да се спаљују куће и силују девојке... Нешто касније, идући према Дрини, гледао сам те призоре ужаса: по десетак везаних и заједно убијених људи, жена и деце. Тако су Пољорекове јединице кажњавале бунтовни народ.

У рату с Бугарима, тринаесте, већ сам имао одликовање — Обилићеву за храброст. Била је златна. Мени је значила много, јер сам те ноћи на Брегалници успео да заробим бугарску батерију. Те ноћи сам се прекалио, потпуно одатнао страх, тако да сам касније у биткама — презирао смрт. Нисам се плашио, мада сам увек био опрезан, настојећи да испуним сваки задатак до краја.

ШВАБЕ У КАЧАРИ

Но, у рату има и задатака које војник себи задаје. Такве су прилике, догађа се понекад и нешто неочекивано, кад војник мора сам да одлучи, нема с ким да се договори, а не сме ни секунд да се изгуби. То се догодило и мени, Душану Стојадиновићу, поднареднику, митраљесцу у Другом коњичком пуку. Командант пука Војин Ђорђевић и командир ескадрона потпуковник Јован Крстић били су далеко кад сам на косини, изнад села Санковића, код Мионице, у сумрак вечери приметио људску прилику која се, бауљајући, ближила нашем положају.

Мислио сам да је непријатељски војник, Шваба, па му кренем у сусрет — пузећи. Мислим уз пут да ћу га имати у рукама, живог или мртвог, важно је да се не врати у своју једи-

ницу. Мислим ја тако и, миц по миц, кад наједном придиже се прилика и ја угледах жену! Трчала је према положају. Зауставим је. „Шваба, Шваба“ — повика жена. „Ено Шваба у мојој кући. Ено их у качари. Пијани су. Има их десет. Жена се куне да говори истину. Рече да су јој и син и муж у војсци, а она остала са свекром и унучима.“

Не бој се, кажем јој, сад ћемо ми то да средимо. Поведе ме кући. Осврнем се, ту су још неколико војника, али им ништа не говорим. Уздам се у срећу, у ратно лукавство. Ђутећи жена и ја спустисмо се низ косину у воћњак. Кад смо били близу, чујем гласове Шваба. Мора да су људи засели па — пију. Рачуна-

ју: њихово је, нема ко да их у томе спречи. Иди ти, кажем жени, право у кућу, ником ништа не говори. Оде она, а ја прескочим ограду, па према качари. Ослушкујем. Имам и две бомбе, ако затреба. Отворене врата качаре и лепо се поред фењера виде Швабе.

Хајде, сад се покажи, Стојадиновићу, ево Шваба у качари, на српској земљи! Море, нећу да размислијам, већ оштрафим бомбу, приђем вратима, па викнем: Предајте се! И, да не дужим причу, Швабе истрчаше. Било их је десет, међу њима и један наредник. Оружје оставише у качари. Поведем их према нашем положају. Само што сам прешао десетак метара, ето тројице мојих војника. Чу-

ли, рекоше, неке гласове, па пошли да виде шта се догађа. Поведемо Швабе у штаб. Пошаљем потом неколицину војника у качару да покупе њихово оружје. Тако је то било.

Није прошло ни месец дана, а ја сам на грудима носио Карађорђеву звезду са мачевима. Испоставило се да су заробљене Швабе имале шта да кажу. То је било драгоцено и можда одлучујуће за моје одликовање.

КОЊИЦА НЕ РАТУЈЕ

Неке догађаје са Солунског фронта сам заборавио. Али, један памтим, мада не могу да се сетим да ли је то било у јуну или јулу 1916. године. Коњица се бавила извиђањем, јер није

било могућности да ратује. Али и ту смо били драгоцени, не само као извиђачи, већ као борци. Коње смо били оставили и тукли смо Бугаре митраљезом. Нисмо успели да их потиснемо, јер су они навалили на наш Шести пук и готово га разбили. Одступамо кроз спроводницу и ту мој помоћник Стеван Милосављевић и ја наиђемо на једног француског војника. Стоји крај топа-рововца. Крај њега тројица мртвих француских војника.

Кад нас угледа, онај француски артиљерац повика: „Сербо Сербо!“ Показује нам гранате, а затим испружи руку према бугарским рововима. Схватио сам шта хоће Француз. Читав сат били смо му помоћници — додавали смо му гранате, а он их је испаливао. Кад год је погађао циљ, а то се видело и чуло — јер су бугарски војници просто излетели из рова уз крике — он се радовао као дете. Испалио је гомилу гранате вичући: „Браво, Сербо!“ У међувремену, наше трупе су се прегруписале, па смо поново јурнули на Бугаре.

СТРАХ

Кад смо чули звук трубе, оставили смо француског артиљерца и убрзо се нађосмо у нашим пређашњим рововима. Неки наши војници су ту затекли и оружје које су оставили приликом повлачења. Али, у једном рову наиђох на свог земљака Стојана Жарковића. Усред оне жестоке борбе, он је био заспао у рову! Није ни осетио да смо се повукли. Пробудис се кад је чуо гласове Бугара, али није давао знаке да је жив. Ђутао је и сваког часа очекивао да се наши војници прегрупишу и поново заузму овај положај. Тако је и било. Али, он је више од сата живео у страху да ће га Бугари убити или заробити.

Он је запамтио ту битку испод Кајмакчалана. А ја сам је запамтио по оном француском артиљерцу. Његови другови, помоћници, погинули су ту, поред топа. Упркос свему, он је остао, надајући се некој помоћи. Ризиковао је да буде заробљен, али није хтео да напусти топ. Кад смо случајно тим правцем наишли Милосављевић и ја, био је срећан.

Лик овог храброг француског артиљерца носио сам касније кроз све битке. Ни данас га нисам заборавио, упркос годинама и бурним догађајима.

АНТОНИЈЕ ЂУРИЋ

НА БАЈОНЕТ!

НИСАМ РАЗМИШЉАО О
ХРАБРОСТИ, НИСАМ НИ ЗНАО
ШТА ЗНАЧИ БИТИ ХРАБАР, А ДОБИО САМ
МЕДАЉУ ЗА ХРАБРОСТ

Не каже се узалуд: младост — лудост! А ја сам имао свега осамнаест година кад сам се, као питомац војне академије, латио пушке да браним родну груду, најпре од Турака, затим од Бугара и напоследку од Шваба. Ватрено крштење доживео сам у бици код Куманова и тада — огуглао. Упуштао сам се у свакојак ризик и био добровољац у многим препадима, у припремању замки и хватању „живих језика“. Током шестогодишњег ратовања био сам и рањаван и одликован.

... И шта сада, ја, Драгослав Петровић, могу да издвојим као сећање, као узбудљив тренутак мог ратовања, као нешто изузетно. Па, то је био рат. Све у њему било је изузетно, узбудљиво, снажно. Код Царевог Села, те, 1913. године, у борби са Бугарима рањен је командант пука мајор Јеврем Лазић. Бугари су пре ове борбе бежали. Утврдили су се код Царевог Села и пружили јак отпор. Ми хоћемо пошто-пото да их потиснемо. У јуришу паде командант пука.

Неколико старијих ратника договарају се како да приђу мајору Лазићу и извуку га. Чујем то, па кажем да ћу ја да приђем мајору. Нека они само непрекидно гађају. И тако ноћу пузањем пређем двадесетак метара. Готово сам се приљубио уз земљу, јер мечи с бугарске стране, пушчани и митраљески, засипају као киша.

УХВАТИ ЖИВИ ЈЕЗИК

Приђем мајору Лазићу, али он не даје знаке живота: видим му крв на блузи. Закључујем да је рањен у груди, да је рана опасна и не смем да губим време. Ухватим га испод оба пазуха, па га померам десном руком, а лактом леве мало се придижем и миц по миц...

Једно наше бомбашко одељење, пузећи, прође поред нас. Неколико тренутака касније одјекну заглашујућа експлозија. Потом отпоче јуриш наших војника. Нађох се на муци: жао ми да пропустим тај јуриш, а жао ми да оставим рањеног команданта. Само што о томе размишљам, ево болничара: они преузеше мајора а ја кренух у јуриш. Избио сам у први борбени ред. Кажем: младост — лудост.

Мајор Лазић је одмах преврћен, па је упућен у војну болницу. Нешто касније, уочи примирја, добио сам прво одликовање: Обилићеву медаљу за храброст...

У првом светском рату имао сам чин поднаредника. Али, већ у првим недељама рата стекао сам

највише ратно одликовање: Карађорђеву звезду са мачевима. Кад сам је ставио на груди — имао сам двадесет година. Али, могло би се рећи да сам био и-скусан ратник. Па ипак, разликовао сам се од старијих: они су били опрезнији, смишљали су планове, обезбеђивали се од изненађења. Ја сам ишао више на срећу, моја младост није тако брзо могла да овлада тактиком.

Код Мајуре, близу Шапца, на путу према Богатићу, са својим војницима заробим вод Шваба! Они, изгледа, били залутали. Нису, ноћу, могли да нађу своју јединицу. Тако су налетели на мене. То је, могло би се рећи, било случајно. Али ово у Мачванском Прњавору, после неколико дана, није било случајно. Чујем ја како се наши официри жале да немају „живи језик“, не могу ни да наслуте колико је јак непријатељ, нити шта спрема. Чујем ја то, па кажем себи: хајде, Петровићу, окушај срећу.

Још исте ноћи, кренем у позадину непријатеља. Сам. Био сам, богами, доста замакао. Наједном, чујем гласове: Швабе! Четворица. Три војника прате једног официра. Прекрстим се и кажем: сад! Изађем пред њих. Они дигоше руке. Наредим да побацају оружје, па командујем на лево круг. Служим се лукавством: изговарам имена својих другова и кажем им па ми се придруже у спровођењу заробљеника. Швабе не знају да сам сам.

ПРЕДАЈА С ИНСТРУМЕНТИМА

Кад смо стигли у пук, испоставило се да онај официр носи важна документа. Швабе су тек тада виделе да сам био сам. То се зове ратно лукавство. И ратна срећа. Моји официри и команда, међутим, мислили су да је то — по-двиг. Команда је дошла до важних обавештења а ја до — Карађорђеве звезде са мачевима. Ваљда зато што сам био млад, што сам презрео смрт, нисам се ничега бојао, увек ми је полазило за руком да се нечим посебним истакнем. Код Степојевца сам заробио — митраљеско одељење.

осетити како ми снага
немаје малаксави...

Војници ми је уручен
орден Белог орла са маче-
вима.

Кад сам као и други
прешао преко албанских
гудура и кад сам се опора-
вио у Бизерти, био сам и-
спод Соколца. Једног дана
— траже се добровољци:
команди су потребни „жи-
ви језици“. Зар би тако
нешто могло да прође без
мене? Јавила се, чујем,
Милунка Савић, жена ју-
нак. Већ је тада била ле-
генда. Јавио се и неки Ма-
ђаревић. Мислим да је био
поднаредник. Ипак, пусти-
ли су мене. Изабрао сам
двојицу војника. Још исте
ноћи — команда је имала
у рукама бугарског водни-
ка! После неколико дана
лично сам од генерала
Франше д'Епереа примио
Орден француске Легије
части.

После сам, уочи пробоја,
био у бомбашком одељењу,
увек међу првима. Нисам
се плашио куршума, на
смрт нисам ни помишљао.
У тим годинама се мисли
на живот, на слободу, на
кућу. Нисам размишљао о
храбрости. Нисам ни знао
— шта значи бити храбар.
Кад је једном командант
тражио да се војници и-
зјасне ко заслужује одли-
ковање — сви су изгово-
рили моје име. Зар сам ја
храбар?! Био сам млад, а
рекао сам још у почетку:
младост — лудост...

Како нам је овај митраљез
касније добро дошао на
Врапчем брду! Косио је
Швабе као снопље.

Нешто пре битке на Це-
ру били смо близу села
Добрића. Поведем двојицу
војника на коњима. Рачу-
нам: мало ћемо да — про-
шетамо. Нисмо ишли дале-
ко, највише километар.
Знали смо да је неприја-
тељ близу. Мој коњ једног
момента посрну, паде на
некакав шатор. Зачух гла-
сове, али не швапске. По-
вучем коња назад, па с о-
ном двојицом војника
припремим бомбе.

Већ следећег тренутка —
угледасмо шесторицу људи.
Чеси. Музичари. Једва су
дочекали да се предају.
Понели су и инструменте.
Кад смо улазили у логор,
зауставим их и кажем да
свирају. Официри истрча-
ше пред нас. Неки су се и
љутили: тражили су да ме

пошаљу на рапорт. Зашто?
Па, због — свирке. Узне-
мирио сам војнике. А они
су били мртви од умора.

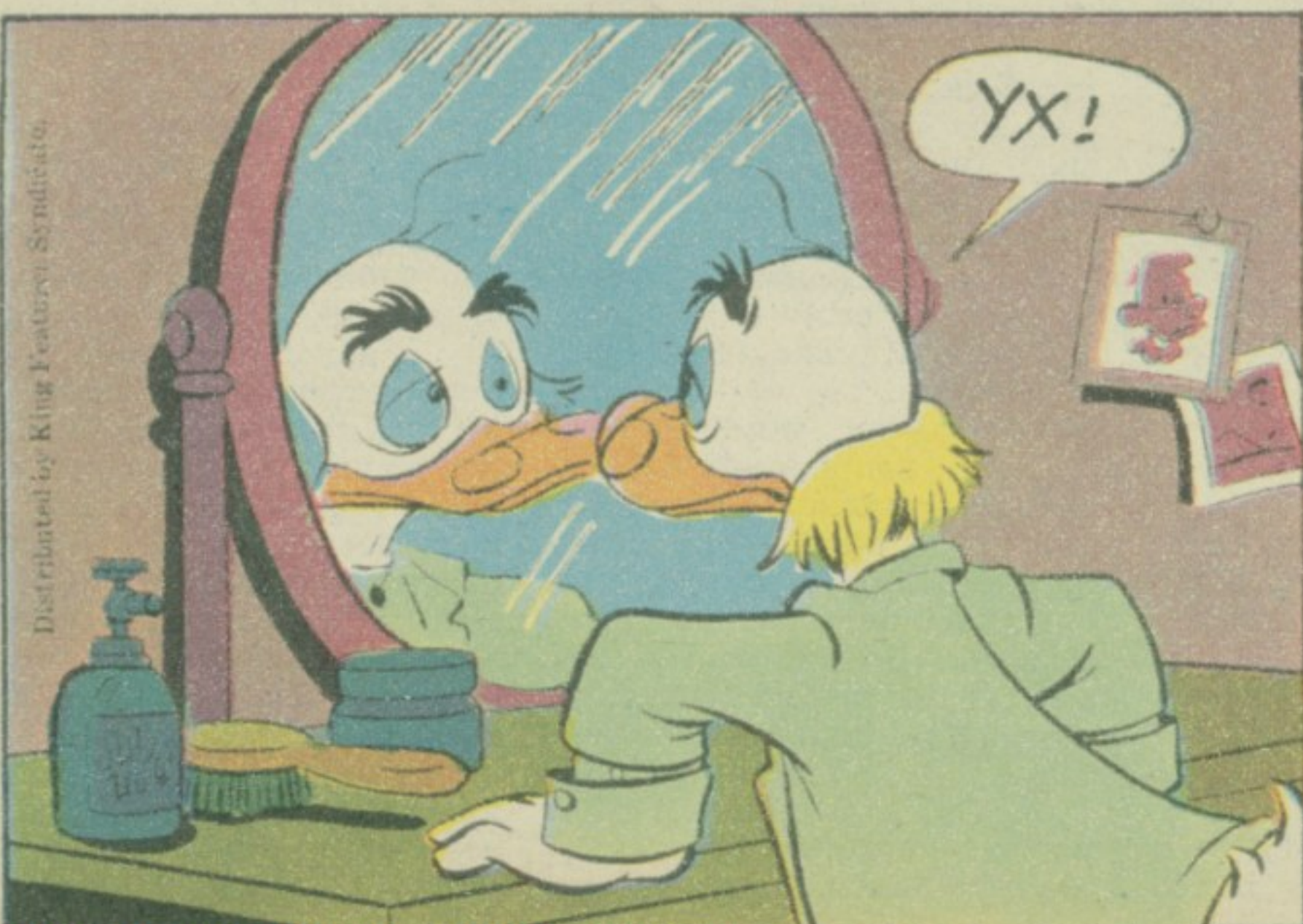
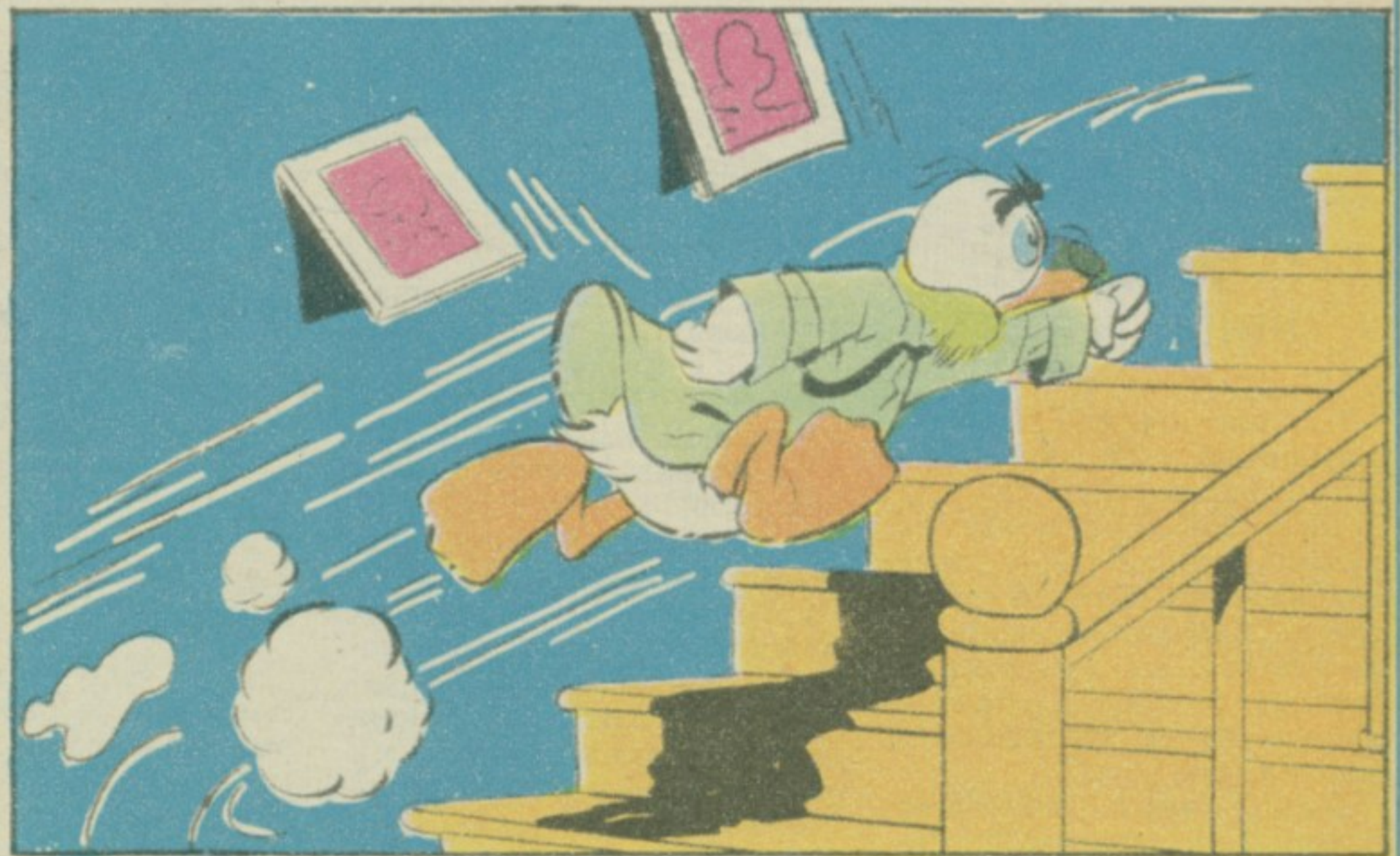
РОВ ДО РОВА

Да није све било глатко,
да рат није песма и да се
у рату лако и једноставно
гине, схватио сам на коти
1050 1916. године. Зна се,
записано је, да је то била
борба за Битољ. Наређено
им: ко се помакне с места
— биће на лицу места
стрељан. И не помичу се,
све док су официри с њи-
ма. Ако су им официри
мало подаље, предају се. А
овог пута, код Битоља, о-
фицири не напуштају сво-
ја места, стоје иза леђа
војника. И тако, упаднемо
у ровове, па на бајонет.
Ком' опанци, ком' обојци.
Ту смо направили покољ.

Онда упаднемо у други
ров. И у њему ради само
бајонет. Друго оружје је
сувишно, не може да се у-
потреби. Бодем лево и де-
сно, али осетих увод у
врат. Крв шикну. Бугарин
хоће још једном да ме у-
боду. Био сам бржи. Пао је
преко гомиле бугарских
лешева. Више нисам могао:

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

— Пошта ће овог пута закаснити — промрсио је коњушар. — Мораћемо да причекамо следећег јахача.

— Зар не би неко други могао да јаше? — упитао је отац Чарлија Милера.

— Хм... да, неки издржљив момак, а уз то још и да познаје пут одавде до Плејсервила и од Плејсервила до Карсон Ситија...

Милер је без речи подигао Чарлија на одморног коња тек изведеног из штале. Дванаестогодишњи

Када се појавио, видели су да се једва држи у седлу лица обливеденог крвљу. Из врата му је вирила индијанска стрела.

— Воде! Заиме бога, воде! — стигао је да каже пре него што се срушио у прашину.

Тако је још један јахач Пони Експреса испао из трке и Бронко Чарли је поново морао у седло.

„Нисам стигао ни да видим да ли је човек тешко рањен. Морао сам што пре натраг у Сакраменто са товаром поштиљки које је

компаније преко целог северноамеричког континента коначно је избацило из игре Пони Експрес.

ДА НЕ ЗАСПИ У СЕДЛУ

Пони Експрес је постојао само 18 месеци, али су подвизи његових јахача угалолирали у историју Дивљег запада.

Најчувеније је било јахање Боба Холмаса званог „Пони“ кроз територију опасних Јути Индијанаца.

ПОНИ ЕКСПРЕС ПОСТОЈАО ЈЕ ОСАМНАЕСТ МЕСЕЦИ И ЊЕГОВИ ЈАХАЧИ БЕЗ МАНЕ И СТРАХА ЗАУВЕН СУ УГАЛОПИРАЛИ У ИСТОРИЈУ И ЛЕГЕНДУ.

МАРАТОН БОБА ХОЛСАМА

Замисао да се успостави брза коњаничка веза за пренос поште од Сент Џоа у Мисурију до Сан Франциска у Калифорнији потекла је од Расела, Мејцера и Водла, пословних људи који су водили предузеће за транспорт.

Тако је настао Пони Експрес, један од најубудљивијих подухвата Дивљег запада, који је покривао „трасу“ дугачку 1966 миља (око 3 хиљаде км).

Пони Експрес је почео да ради 30. априла 1860. године не да би потомству оставио легенде о подвизима својих јахача већ из насушне потребе. Половином 19. века кроз западни део Северне Америке није пролазила ниједна редовна караванска, а камоли железничка или телеграфска линија.

Писмо послато из Њујорка за Сан Франциско морало је да буде укрцано на брод до Панаме, одатле у воз да га превезе преко земљоуза, па опет на брод до Западне обале. Уз много среће писмо би у руке примаоца стизало после месец и више дана перипетија.

Расел, Мејцерс и Водл купили су 500 хитрих коња и основали 190 постаја на међусобном растојању од 16 до 14 километара кроз Небраску, Јужни Вајоминг, Утах, Неваду и Калифорнију.

Брижљиво изабрани јахачи носили су запечаћену пошту у џеповима „мохила“ нарочитих бисага. Сваки јахач имао је да пређе без заустављања растојања од 56 до 120 километара; зависно од тежине деонице.

КАО ДА ТЕ БАВО ГОНИ!

Једнога дана у Сакраменто је у пуном трку улећео коњ Пони Експреса без јахача у седлу. Први га је угледао дванаестогодишњи „Бронко“ Чарли Милер и с оцем одјурио у поштанску станицу да види шта се догодило.

Бронко био је одличан јахач. Отац му је само довикнуо:

— Јури као да те сам ђаво гони, момче!

Када сам из Сакраменто пошао за Плејсервил, препричавао је Чарли Милер много пута касније у животу. „Преда мном је био пут од 45 миља (око 72 км), јахао сам коња кога раније нисам ни видео а камоли му знао ћуд...”

Пала је ноћ и Бронково срце тукло је као лудо док је из све снаге гонио коња. У језивој тишини чуло би се рикање планинских лавова које је у дечаковој машти личило на ратне поклике Индијанаца. Био је и смртно уплашен и узбуњен.

ИСПАО ИЗ ИГРЕ

Стигао је до постаје Пони Експреса у цик зоре, готово се срушио са седла од умора, и спавао као заклан све до ноћи. Пробудило га је комешање у постаји — службеници су чули звук рога из даљине, знак да стиже нови јахач.

несрећник донео из Карсон Ситија... Више се нисам плашио ноћи, већ сам се осећао као ветеран...”

Бронка је у Сакраменту дочекао отац и на рукама га пренео до куће — право у кревет. Овога пута Бронко није имао миран сан.

„Стално ми се мотао по глави онај момак крвавог лица са стрелом у врату. Питао сам се да ли је преживео. Касније сам чуо дубок мушки глас и глас свог оца. Онда је отац ушао у моју собу и рекао ми да се обучем.

Разговарали смо са посетиоцем. Казао ми је да ако желим ујутру доћем у постају и положим заклетву. Отац је био поносан. Тако сам постао јахач Пони Експреса”.

Од тада је Бронко Чарли био редован јахач Пони Експреса све до 24. октобра 1861. када је ова јединствена служба престала да постоји. Пони Експрес био је исувише скуп за одржавање мада су Расел Мајцерс и Водл наплаћивали око 10 долара по унци тежине поштиљке.

Успостављање линије Пацифичке телеграфске

„Пони“ је једном приликом дојахао до постаје Рид на Карсон Риверу. Избезумљено особље саопштило му је да су Индијанци извршили препад и одвели све коње.

Боб је наставио пут на свом изнемоглом коњу јашући следећа 24 километра низ реку до постаје Баклендс. Ту је сазнао да су јахача који је требало да га замени ранили Индијанци.

Боб Холсам је усво у себе врч јаке кафе, узјахао свежег коња и одгаломирао даље, до Синг ов Карсона, неких 96 километара. Опет је променио коња и наставио кроз слану пустињу у правцу Колд Спрингса.

Готово обневидео од сланог песка поново је заменио коња и до следеће постаје јахао још 56 километара. Ту се мало одморио, преузео поштиљке из супротног смера и — назад за Колд Спрингс.

Тамо га је чекао ужасан приказ — коњушар је лежао у локви крви пререзаног гркљана а коње су одвели Индијанци.

Боб Холсам је морао да настави пут кроз ноћ до Сент Спрингса. Ту је

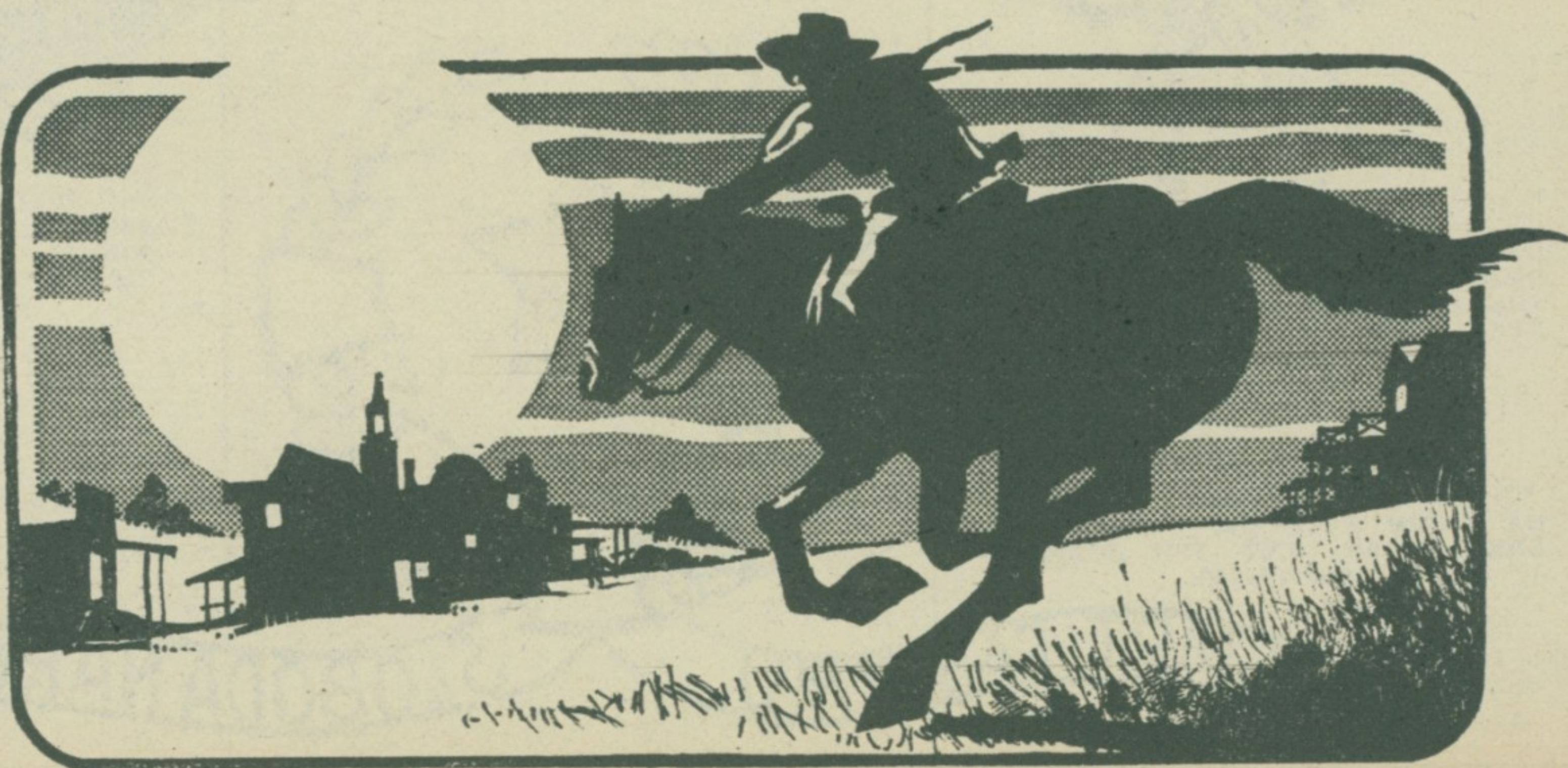
добрио одморног коња, али је сам био толико претомрен да је коњушар постаје јахао крај њега у страху да „Пони“ не заспи у седлу.

Када су се приближили Синг ов Карсону, из далека су видели да је место опкољено Индијанцима ишараним ратничким бојама. Направили су заокрет и пожурили према постаји Баклендс. Боб се од узбуђења сасвим расанио, али је био укочен од силног јахања.

Како су се Јути Индијанци сложено подигли против белих уљеза у Баклендсу није било никог да преузме пошту са Западне обале. Боб Холсам се поново бацио на коња и, истим путем којим је дошао, вратио се у постају одакле је почело ово маратонско јахање.

Израчунато је да је на коњу прешао укупно 380 миља (преко 600 км) са одмарањем од само 11 часова. Али, пошта је уручена на време што је и био једини циљ Пони Експреса.

Ј. М.

РАЂАЊЕ НАШЕГ ГРБА

ПРВА ПРОЛЕЋЕРСКА

НАРОДНО-

ОСЛОБОДИЛАЧКА

УДАРНА БРИГАДА

ЗАСТАВА ПРВЕ ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ СА ПРВИМ НАШИМ СИМБОЛОМ — ГРБОМ: ЦРВЕНА ЗВЕЗДА ПЕТОКРАКА, СРП И ЧЕКИЋ

НА ПЕТОЈ ЗЕМАЉСКОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ У ЗАГРЕБУ 1940. ЗВЕЗДА ПЕТОКРАКА БИЛА ЈЕ УОКВИРЕНА ХРАСТОВИМ ГРАНЧИЦАМА И ТРАКОМ

НА ПРВОМ ЗАСЕДАЊУ АВНОЈ-А У БИХАЋУ 1942. НАШ ГРБ ДОБИЈА СВОЈ ОБЛИК

ТАБЛА СА ПЕТОКРАКОМ ИЗНАД УЛАЗА У ПАРТИЗАНСКУ БОЛНИЦУ

НА ДРУГОМ ЗАСЕДАЊУ АВНОЈ-А У ЈАЈЦУ 1943. ДОБИЈА ОБЛИК НАШЕГ ПРВОГ И ПРАВОГ ГРБА

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU

ЈЕДНА НОВИНА — СКИ-
ЦА ЂОРЂА АНДРЕЈЕВИ-
ЋА КУНА ИМА БАКЉЕ
КОЈЕ ГРБУ ДАЈУ СИМБО-
ЛИКУ ЈЕДИНСТВА НАРО-
ДА

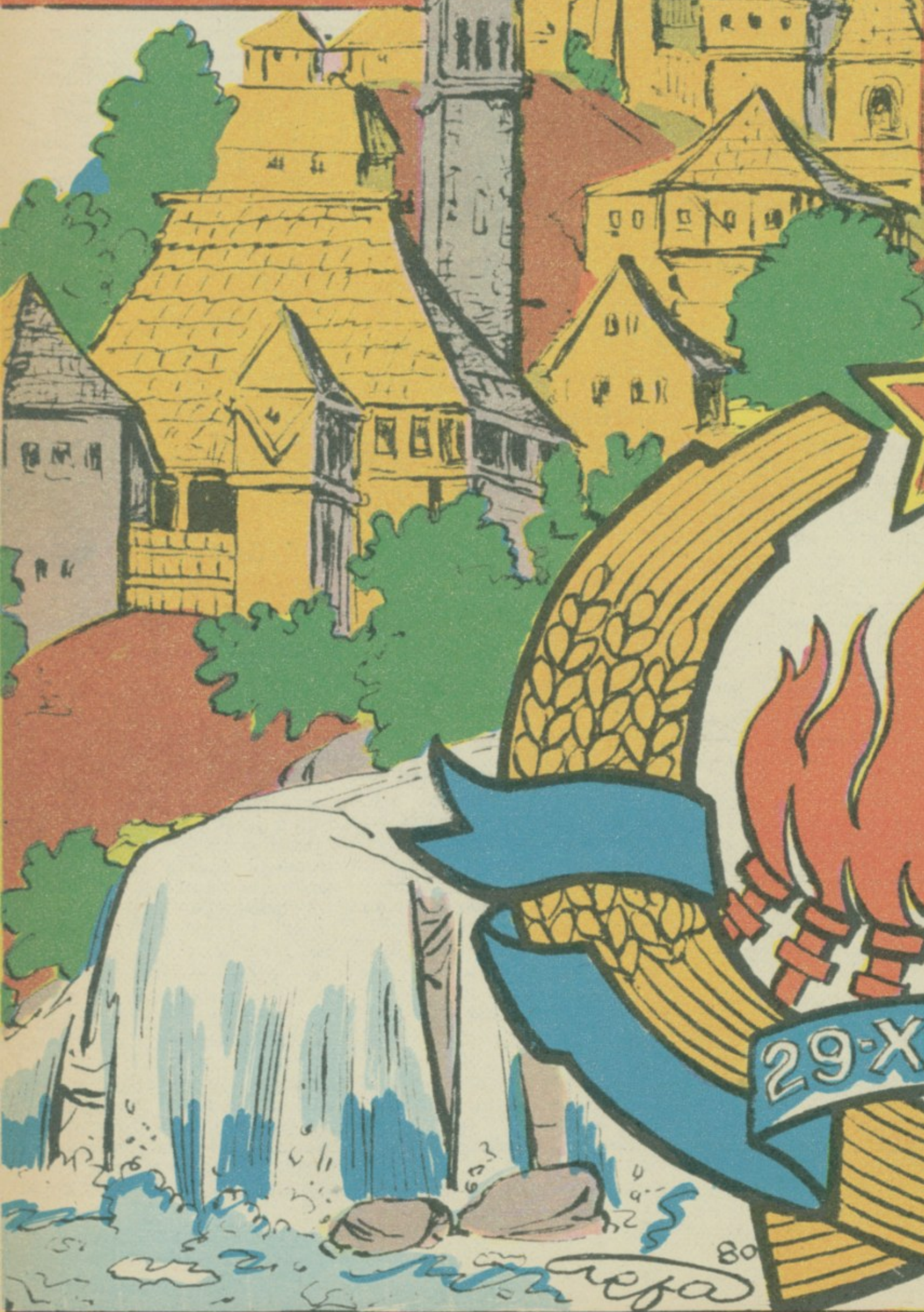

ОВАЈ ГРБ ЈЕ НА КРАЈУ ЗАСЕ-
ДАЊА КОРИШЋЕН КАО ПЕ-
ЧАТ НА ОДСКАЗНИЦАМА УЧЕ-
СНИКА

ЖИВЕЛА ФЕДЕРАТИВНА
ДЕМОКРАТСКА ЈУГОСЛАВИЈА

ПЕТ БАКЉИ КОЈЕ СЕ СТАПАЈУ У ЈЕДНУ
И СТВАРАЈУ НАРОДНУ ТРОБОЈКУ, ПЛА-
КАТ ШТАМПАН ПОСЛЕ ДРУГОГ ЗАСЕДА-
ЊА АВНОЈ-А У ЈАЈЦУ

29-XI-1943

ГРБ ЈЕ РОЂЕН НА ДРУ-
ГОМ ЗАСЕДАЊУ АВНОЈ-А
У ЈАЈЦУ, ШТО И ПИШЕ
НА ЊЕМУ. ДАНАС ЈЕ УС-
ТАВOM СФРЈ ЧЛАН 6
ТАЧНО ОДРЕЂЕН ГРБ СО-
ЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРА-
ТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУ-
ГОСЛАВИЈЕ

УЛОГА ЛУДОГ СТРЕЛЦА

ПРАВА ИСТИНА О ОДНОСУ ИЗМЕЂУ СЛАВНОГ ВИЉЕМА ТЕРИСА И СУМАНУТОГ ПРИНСА НИЈЕ ИЗНЕТА НА СУЂЕЊУ 1897. ЈАВНОСТ ЈЕ САЗНАЛА О ПОСТОЈАЊУ ИЗВЕСНОГ ГОСПОДИНА А. ТЕК ТРИДЕСЕТ ГОДИНА НАСНИЈЕ, КАДА ЈЕ ГЛУМАЦ СЕЈМУР ХИКС ОБЈАВИО СВОЈЕ МЕМОАРЕ.

Виљем Терис био је миљеник позоришне публике. Био је најпопуларнији романтични глумац Лондона, обдарен мушком лепотом, шармом, смислом за хумор и оним што се зове снажна личност.

Од педесет година живота, двадесет пет провео је на позоришним даскама, десет у „Лисиуму“ уз великог глумца сер Хенрија Ирвинга чију је славу претрио да помрачи.

Године 1897. играо је главну улогу у мелодрами „Обавештајна служба“ из америчког грађанског рата. Комад је врвео од шпијунаже и контрашпијунаже.

ТРИ СМРТОНОСНА УБОДА

Предвече 16. децембра Терис је пошао на вечерњу представу. Поподне је провео у друштву пријатеља архитекте Хенрија Грејвза. Потом су обојица села у такси који их је довео до Мејдн Лејна. Свртали су код „Рулза“ на уобичајену чашу шампањца и порцију острига.

У 19.30 изишли су из „Рулза“ и кренули низ Мејдн Лејн, кроз засвођен пролаз, до Бул Ин Корта. Ту се пружала бочна страна позоришта где су се налазила споредна врата. То је био Терисов приватни улаз, пошто није волео да употребљава улаз за глумце из Мејдн Лејна око којег су се увек тискали обожавасци.

Била је маглопита влажна и хладна ноћ. Терис се управо машио кључева да отвори врата, када је из сенке искочио човек и задао му три удараца но-

жем, два у леђа и један у груди.

— У помоћ, умирем! — узвикнуо је глумац и срзао се на земљу.

Грејвз и два службеника позоришта прискочили су, унели га у зграду и положили на најближи лежај.

Доктор, позван из оближње болнице Черинг Крос, стигао је само десет минута касније, али није могао ништа да учини. Виљем Терис је умро у 19.50, окружен ужасним особљем позоришне трупе Аделфи.

Убица није ни покушао да побегне. Мирно је стајао држећи у руци окрвављени нож и није пружио никакав отпор двојици полицајаца који су дошли да га спроведу.

У полицијској станици званично је идентификован. Био је то Ричард Артур Принс, глумац без посла, који је до новембра 1897. статирео као војник у „Обавештајној служби“. Отпуштен је јер је дошао пијан на посао и умало није упропастио представу.

У лондонском забавном и позоришном центру Вест Енду био је познат као Луди Стрелац, суманут, гунђало, увек незадовољан.

— Шта вас је навело да почините овако грозно дело, несрећниче? — питао га је у полицији Терисов пријатељ и очевидац злочина Грејвз.

— Убио сам га, јер је покушавао да ме уцењује и смете моју уметничку каријеру! — у једном даху је одвратио Принс.

Полицијски инспектор затражио је да види нож којим је извршен злочин. Принс га је спремно извукао из џепа и хитнуо на сто.

— Коштао је девет пени-

ја — рекао је поносно — и сваки од тих пенија се исплатио!

ЗЛОБНА ШАЛА ИЛИ ЛИЧНИ ОБРАЧУН?

Цела прича о односу између славног Териса и суманутог Принса није изнета на суђењу и јавност је сазнала појединости тек тридесет и три године касније, када је глумац Сејмур Хикс, муж Терисове кћери Елелажн, објавио своје мемоаре 1930.

Ричард Артур Принс није био само луд човек, већ и рђав глумац. Зато и није могао да нађе посао, када је због изгледа отпуштен из трупе Аделфи.

Непријатељство према Терису, звезди трупе, родило се у глави Лудог Стрелца — због туђе неслане шале. Главну улогу у окрутној ујдурми имао је глумац трупе који се у мемоарима помиње само као **господин А.**

Принс је напустио родни Данди у уверењу да ће његов дар бити откривен, а он брзо постати звезда Лондона. Господин А. из компаније Аделфи охрабривао га је, хвалећи његов богомдани глумачки таленат.

Он му је напунио већ и онако луду главу идејом да би у комаду „Обавештајна служба“ он боље од Териса одиграо главну улогу. Да ли је у питању била само злобна шала или лични обрачун са славним глумцем у којем је Принс имао да послужи као слепо оруђе?

Господин А. дао је Принсу текст Терисове улоге, приватно га је „увежбавао“ и присуствовао „пробама“ на позорници када је сала

била празна. Ноћу, за време представе, заједно би иза кулиса посматрали Териса и господин А. шаптао би Принсу да је он далеко бољи глумац.

Рекао му је, такође, да је Виљем Терис свестан Принсовог изузетног талента и веома љубоморан на њега, па је строго наредио да му се ни по коју цену не даје никаква иоле значајнија улога. Другим речима, Виљем Терис носио је Принсову несрећу на својој пакосној завидљивој души!

ОДБИО ЈЕ МОЉБУ

Мржња Лудог Стрелца према Терису је расла док није достигла тачку кључања. Почео је да пореди свој и Терисов живот и изгубио сан и апетит.

Истина је да су све музе биле на Терисовој страни.

Принс је живео у сиротињским изнајмљеним собицима, једва састављао крај с крајем, није имао ни породице ни пријатеља, био је сам и усамљен.

Терис је био звезда, љубимац најшире публике и критичара. Имао је раскошну кућу у отменој четврти Кензингтон, лепу жену, двоје дивне одрасле деце, буран друштвени живот међу славним и талентованим људима какав је био и сам.

Када је отпуштен из компаније Аделфи, Принс је Терису писао очајничка писма тражећи помоћ. Овај му је, као колеги у невољи, слао и новац и препоруке. Децембра Терис је учтиво одбио већ ко зна коју по реду Принсову молбу. То га је коштало живота.

Луди Стрелац купио је нож у Бромптон Роуду и стао да се шуња око позоришта да би утврдио тачно

време Терисовог доласка кроз скривита врата, далеко од гужве и нежељених сусрета. Глан Лудог Стрелца је, као што је познато, савршено успео. Три смртоносна убода послала су Виљема Териса на онај свет.

Уморуство је ужаснуло јавност и хиљаде људи тискало се око Бромптон Орагорија где је одржана погребна миса. Сер Хинри Ирвинг, најцењенији глумачки великан свог доба, појавио се у дубокој црни ни и сео у први ред капеле, са породицом покојног Териса. Краљица Викторија и престолонаследник принц од Велса послали су телеграме саучешћа.

ОПТУЖБА БЕЗ ПРАВОГ КРИВЦА

Суђење се одиграло у чувеном лондонском Олд Бејлију, три недеље касније. Ређали су се сведоци чудне оптужбе без правог кривца, и из Принсовог родног Дандија и из Лондона. Њихове изјаве склопиле су се у трагичан мозаик једног оптерећеног жалосног живота, проведеног у махнитој борби против непријатељске средине.

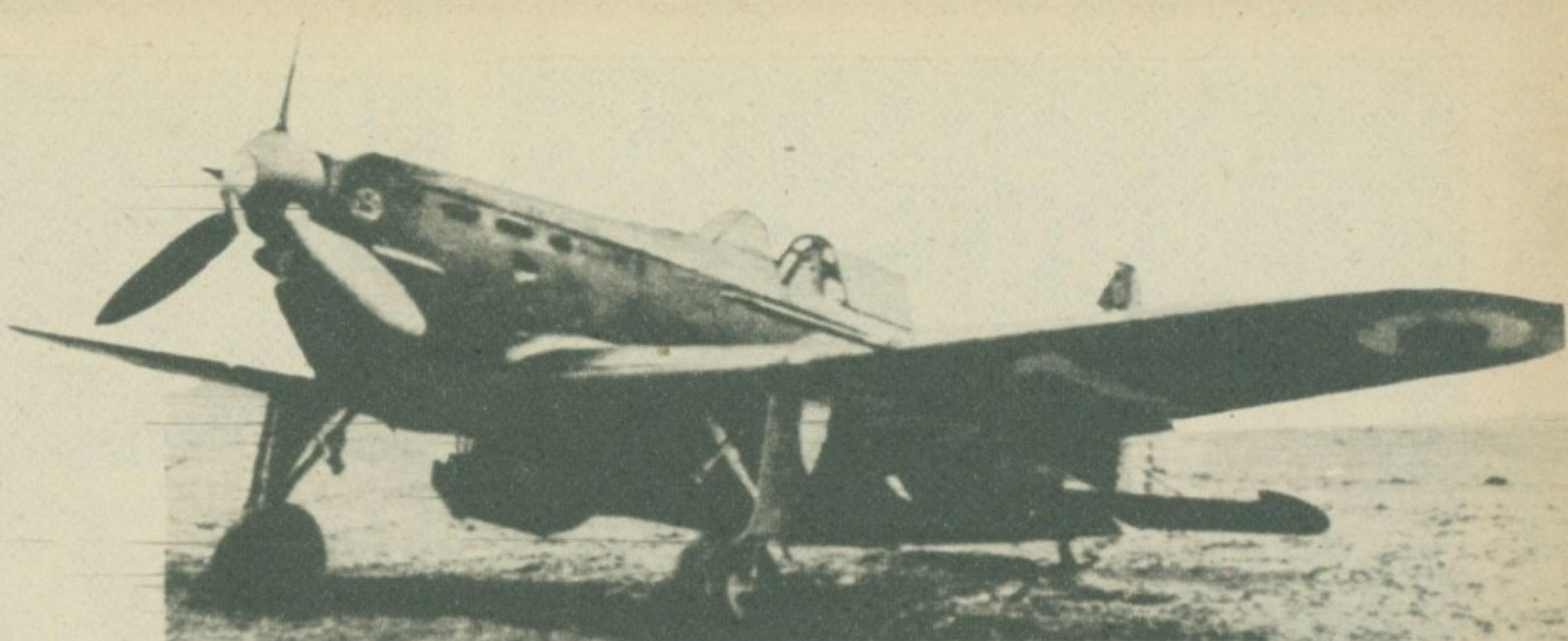
Испоставило се да је у Принсовој породици лудило било наследно: у душевној болници завршио му је отац и два брата. Мајка је изјавила да га је једном, док је био беба, сатима оставила на врелом сунцу занета послом и да је његово касније неуравнотежено понашање тумачила као последицу сунчанице.

Надзорник ужаре, где је Принс повременио радио када није имао посла у позоришту, потврдио је да су га

Упркос здепастом облику и мотору у носу, **моран-солније** М. S. 406, моноплан нискокрилац потпуно увлачивог стајног трапа, металне конструкције и мешовите облоге, био је први такве врсте и најмасовније произведен француски ловачки авион. Направљен је у месту Питоу у фабрици основаној још 1911. године.

Прототип, назван М. S. 405 пројектован је и саграђен између 1934. и 1935. године у највећој тајности. Први пут је полетео 8. августа 1935. и показао за своје доба изузетне аерона-

Моран-солније М. S. 406 први француски ловачки авион са потпуно увлачивим стајним трапом.

НАЈБРЖИ ТВРД ОРАХ

ФРАНЦУСКИ ВАЗДУХОПЛОВНИ АС КАПЕТАН ВИЈОМ ПОСТАВИО ЈЕ 8. ЈУНА 1940. ГОДИНЕ СВЕТСКИ РЕКОРД: У АВИОНУ »МОРАН-СОЛНИЈЕ 406« ОБОРИО ЈЕ ТРИ »МЕСЕРШМИТА 109« ЗА СВЕГА ПЕТНАЕСТ СЕКУНДИ.

остали радници окрутно исмејали.

Гости паба где је, по енглеском обичају, навраћао, наговарали су га да са стола, као са бине, озбиљно рецитије Шекспира док би се они превијали од смеха и гађали га куваним виршлама.

Ралф Партриџ, менаџер позоришта Хал, изјавио је да је, по препоруци покојног Териса, дао Принсу малу улогу у комаду »Јунион Џек«. Принс се само свађао са осталим члановима ансамбла, правио нереди за време проба, стално се жалио да му је »извесна особа из Лондона« покварила каријеру и да ће јој се једног дана осветити.

Принс, даље, није никако успевао да научи улогу, говорио је да позориште Хал треба затворити и најзад је самовољно напустио труп.

Пресуда је гласила: »Крив, али психопата«. У оно време то је значило доживотни затвор, а не лечење у одговарајућој установи.

Зачудо, у затвору је Принс нашао душевни мир. Најзад је постао »звезда«, истина затворског аматерског позоришта који је повремено, о празницима, давао представе мештанима и осталим робијашима.

У затвору му се остварио и животни сан: у драми »Обавештајна служба«, коју је сам поставио, играо је главну улогу — капетана Торнана — на којој је толико завидео Виљему Терису.

Право име такозваног господина А. није познато. Он није изведен пред суд, значи, званично је био невин. Претпоставља се да његов идентитет још није откривен, јер има живих потомака.

Ј. М.

утичке квалитете. На пробама брзине постигао је 402,5 километара на час на такозваној надморској висини, а 489 километара на час на висини од 4000 метара, што му је донело титулу, истина краткотрајну, најбржег ловца на свету.

Израђена су још тро прототипа. Последњи од њих, који је полетео 20. маја 1938. године, постао је **моран-солније М. S. 406**. Али, од подвига М. S. 405 биле су прошле готово три године, машина је »остарила« и у погледу брзине превазишла су је два британска ловца: **спитфајер** и **харикен**, један немачки: **месершмит Вf. 109**, један амерички: **кертис хок Р-36** и један совјетски: **поликарпов I-16**.

Ипак, **моран-солније М. S. 406** остао је, што се маневарских особина тиче, бољи од свих, са изузетком **спитфајера**.

Направљено је укупно 1077 авиона **моран-солније М. S. 406**. На дан 3 септембра 1939. када је Француска објавила Немачкој рат, 600 ових ловаца било је спремно да узлети.

Моран-солније М. S. 406 били су тада у сваком погледу испод најновијих француских ловаца **девоатин D. 520**. Упркос томе, М. S. 406 су се супротставили **месершмитима Вf. 109**. Десетог маја 1940. када су немачке оклопне јединице нападе западни фронт, само се 36 апарата **девоатин D. 520** налазило у саставу Француског ратног ваздухопловства. Остали нису били завршени.

У борбама против **месершмита** показало се да

су **моран-солније 406** застарели и — да су тврди орахи. Француски ваздухопловни херој капетан Вијом поставио је 8. јуна 1940. баш у **моран-солнијеу** светски рекорд: оборио је три **месершмита** у року од петнаест секунди.

Забележено је да су **моран-солније М. S. 406** обо-

рили укупно 191 непријатељски авион, али углавном бомбардере, а не ловце. Немци су одобрили 150 **моран-солнијеа**. Око 100 М. S. 406 уништили су на аеродромима сами Французи да не пали Немцима у руке. Преосталих се домогле

француска квинслиншка влада у Вишију, осим неколико који су били уступљени финској авијацији.

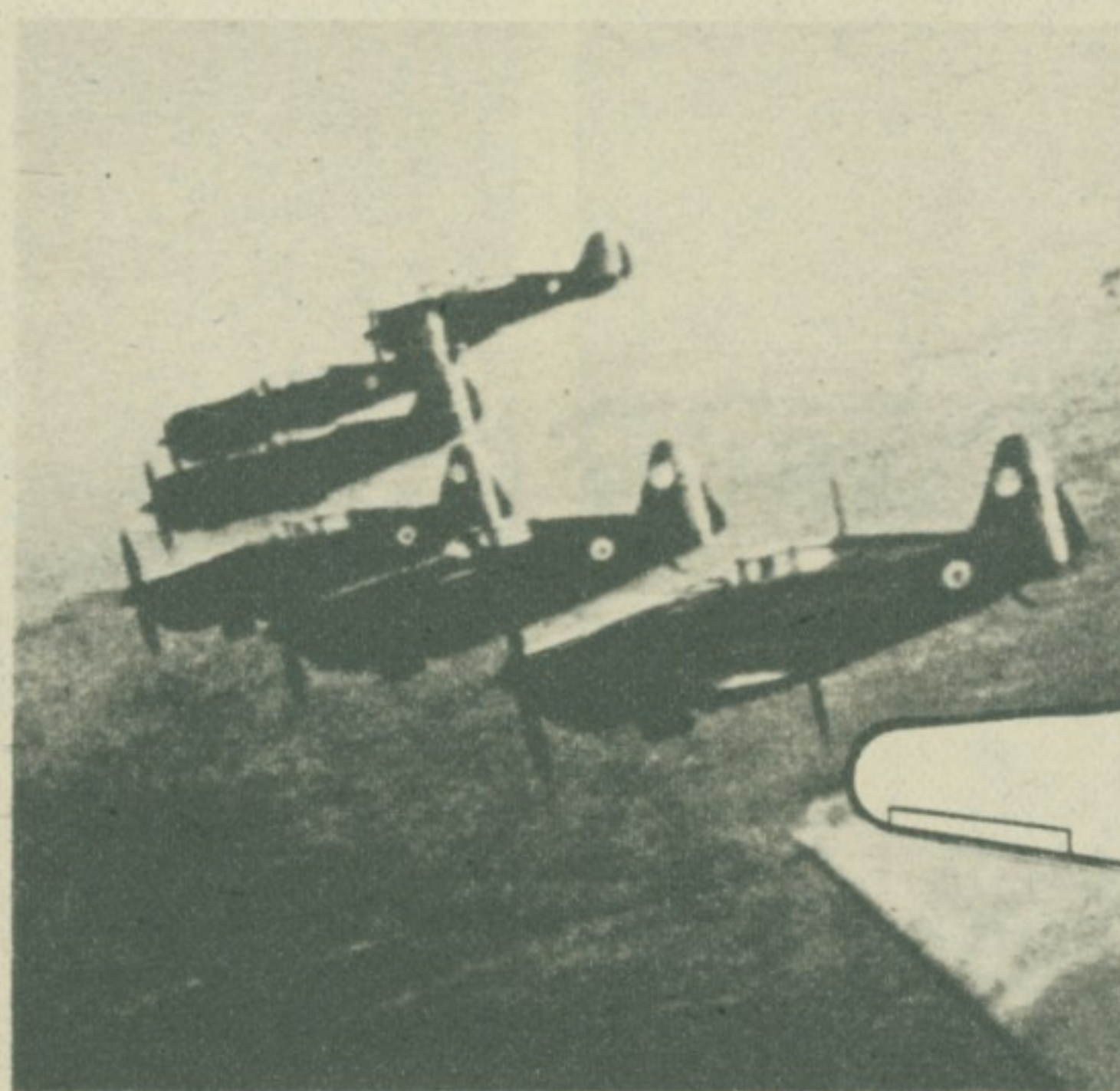
Авиони **моран-солније М. S. 406**, драгуљи аеронауке у време када су угледали свет, а технолошки увели-

ТЕХНИЧКИ ПОДАЦИ

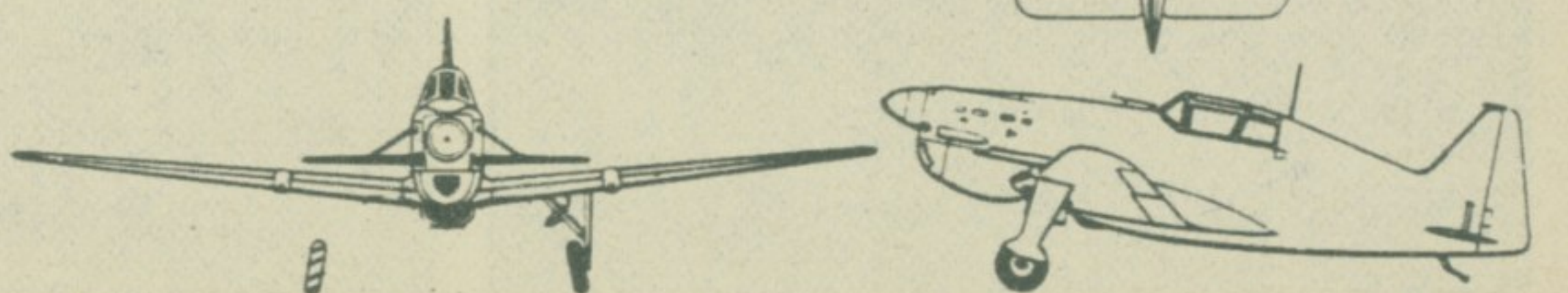
РАСПОН КРИЛА: 10,60 м.
ДУЖИНА: 8,15 м.
ЈЕДАН МОТОР: хиспано-суица 12 Y јачине 850 КС.
ТЕЖИНА ПРАЗНОГ АВИОНА: 1900 кг.
УКУПНА ТЕЖИНА: 2720 кг.
НАОРУЖАЊЕ: један топ од 20 мм и два митраљеза од 7,75 мм.
МАКСИМАЛНА БРЗИНА: 486 км/х.
АУТОНОМИЈА ЛЕТА: 800 км.
ВРХУНАЦ ЛЕТА: 9400 м.

ко превазиђени већ 1940. године, сматрају се готово јединим апаратима у историји ратног ваздухопловства који су, у борби са далеко бољим противницима, извели толико херојских подвига.

Љ. К.

Формација моран-солнијеа М. S. 406 у лету.

Цртеж моран-солнијеа М. S. 406 посматраног спреда, бочно и одозго.

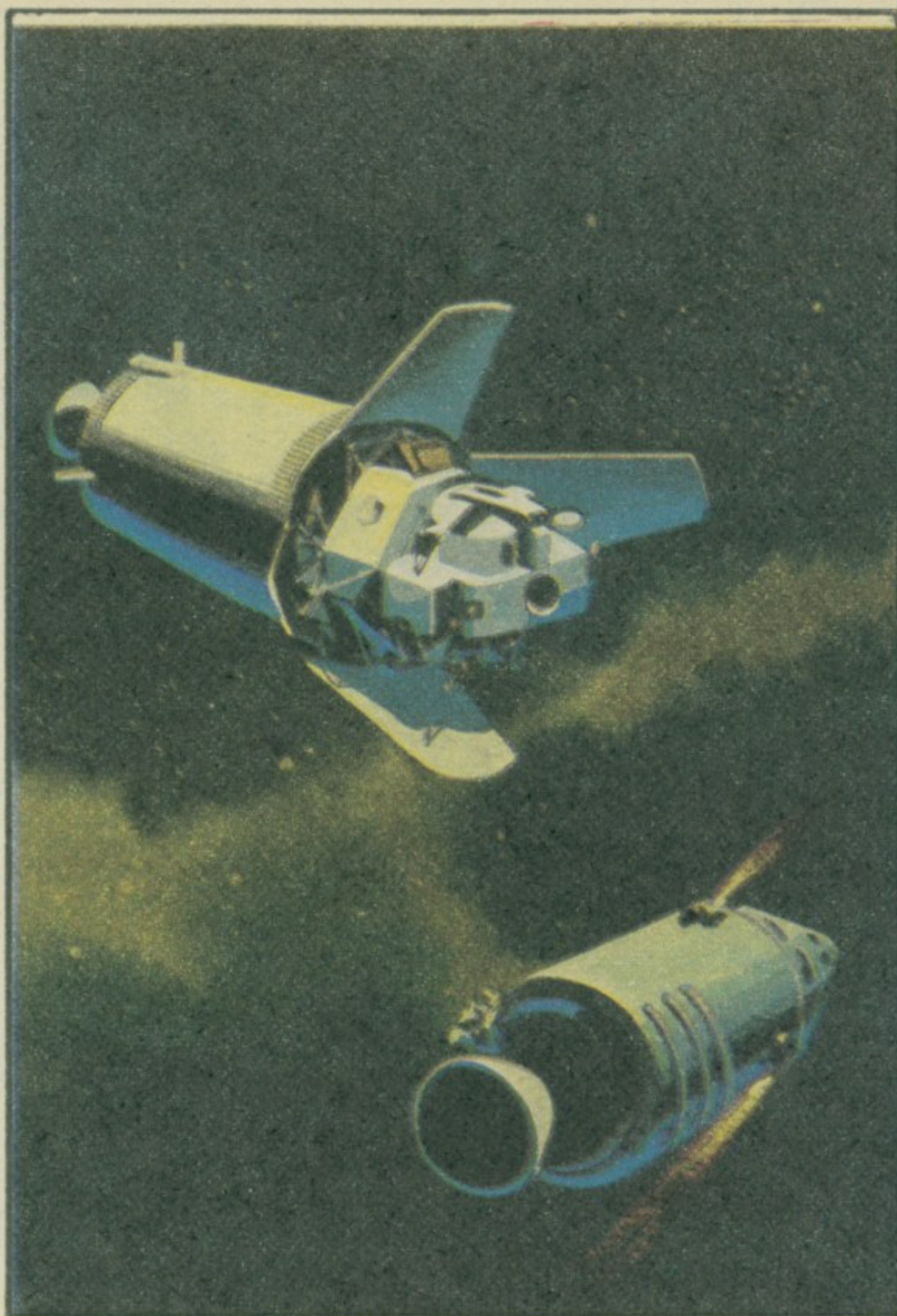
МАЛИ ДИВО СКОК

Повратак на Земљу „Апола 8“, лансираног 21. децембра 1968. године, разуверио је неверне Томе који су путовање човека у свемир сматрали немогућим подухватом. Намера Американаца да се искрцају на Месец изгледала је не само реална већ и сасвим блиска. Наравно, требало је сачекати још мало. Већ 3. марта 1969. године, после двонедељног одлагања проузрокованог назебом астронаута, лансиран је нови брод који је пошао у сусрет Месецу. Био је то „Аполо 9“. Задатак његове посаде — Џејмс Мекливит, Дејвид Скот и Рсел Швејкар — био је да направе пробу технике за искрцавање на Месец у непосредном Земљиним суседству и да испитају лунарни модул у близини матичне планете. Лет „Апола 9“ био је успешан и Американци су већ журили са припремама за лансирање његовог наследника, „Апола 10“. Као и у претходним, и у овом броду су се налазила три члана посаде: Еуген Сернан, Томас Страфорд и Џон Јанг. За време осмотневног лета тројица космонаута извршила су генералну пробу стварног спуштања на Месец.

У међувремену, Совјети су припремили аутоматску инатерпланетарну станицу којом су намеравали да узму узорке Месеченог тла и донесу га на Земљу неколико часова пре него што се на матичну планету врати посада „Апола 11“. Совјетска станица била је лансирана 13. јула 1969. године, само три дана пре него што је према Месецу кренуо брод с Американцима који су добили задатак да се искрцају на површину нашег суседа.

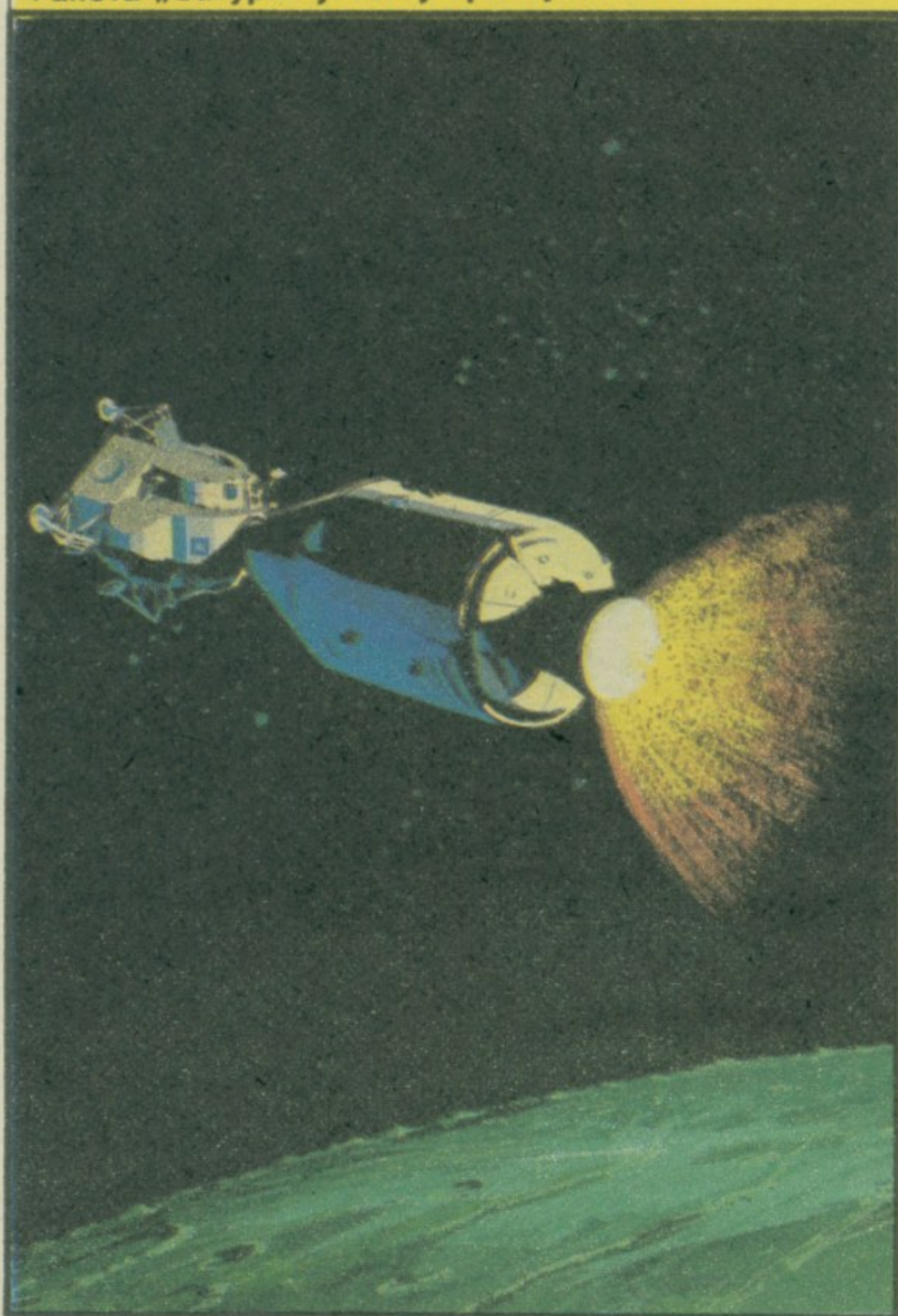

Друга фаза лета према Месецу

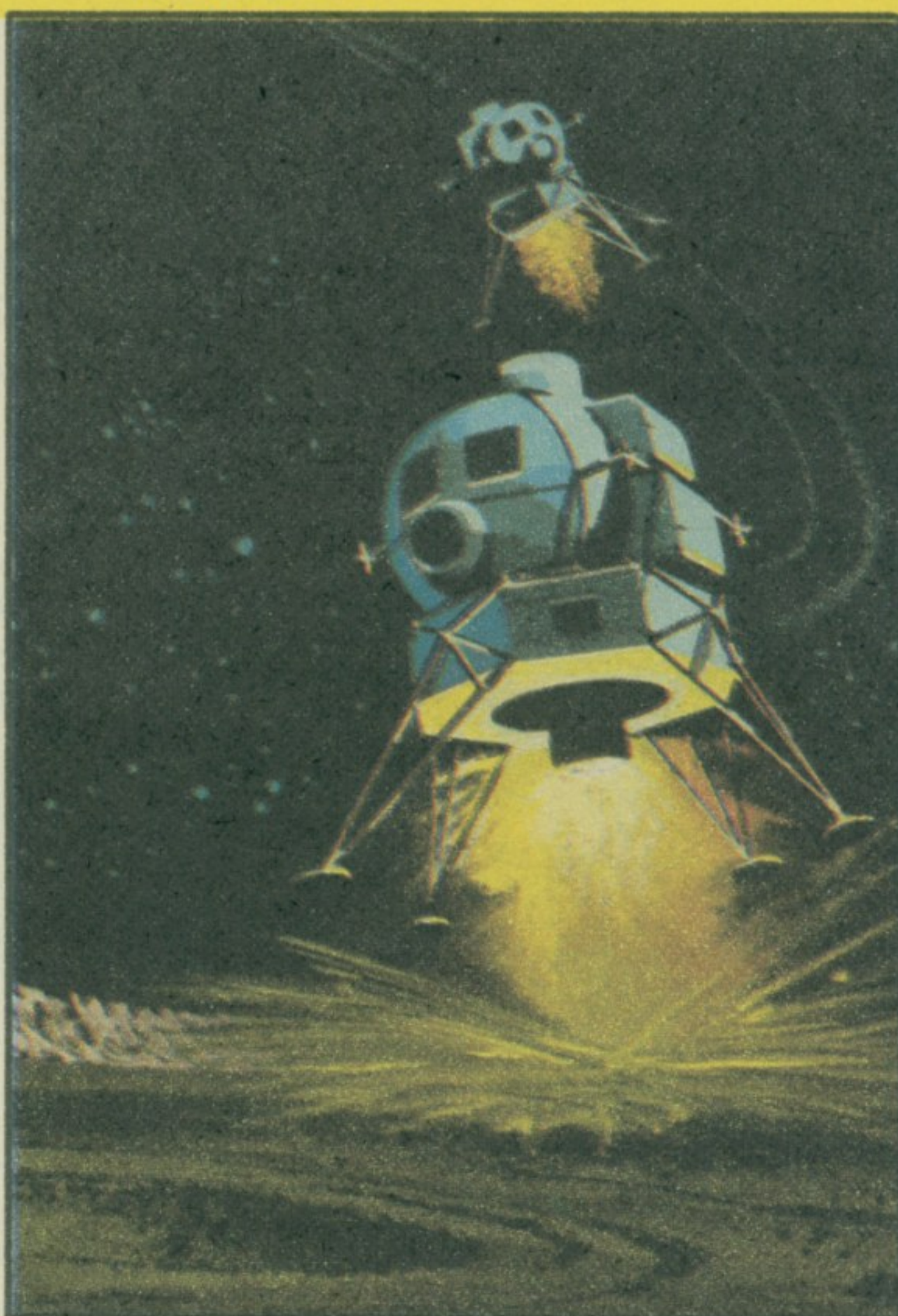

Трећа фаза лета према Месецу

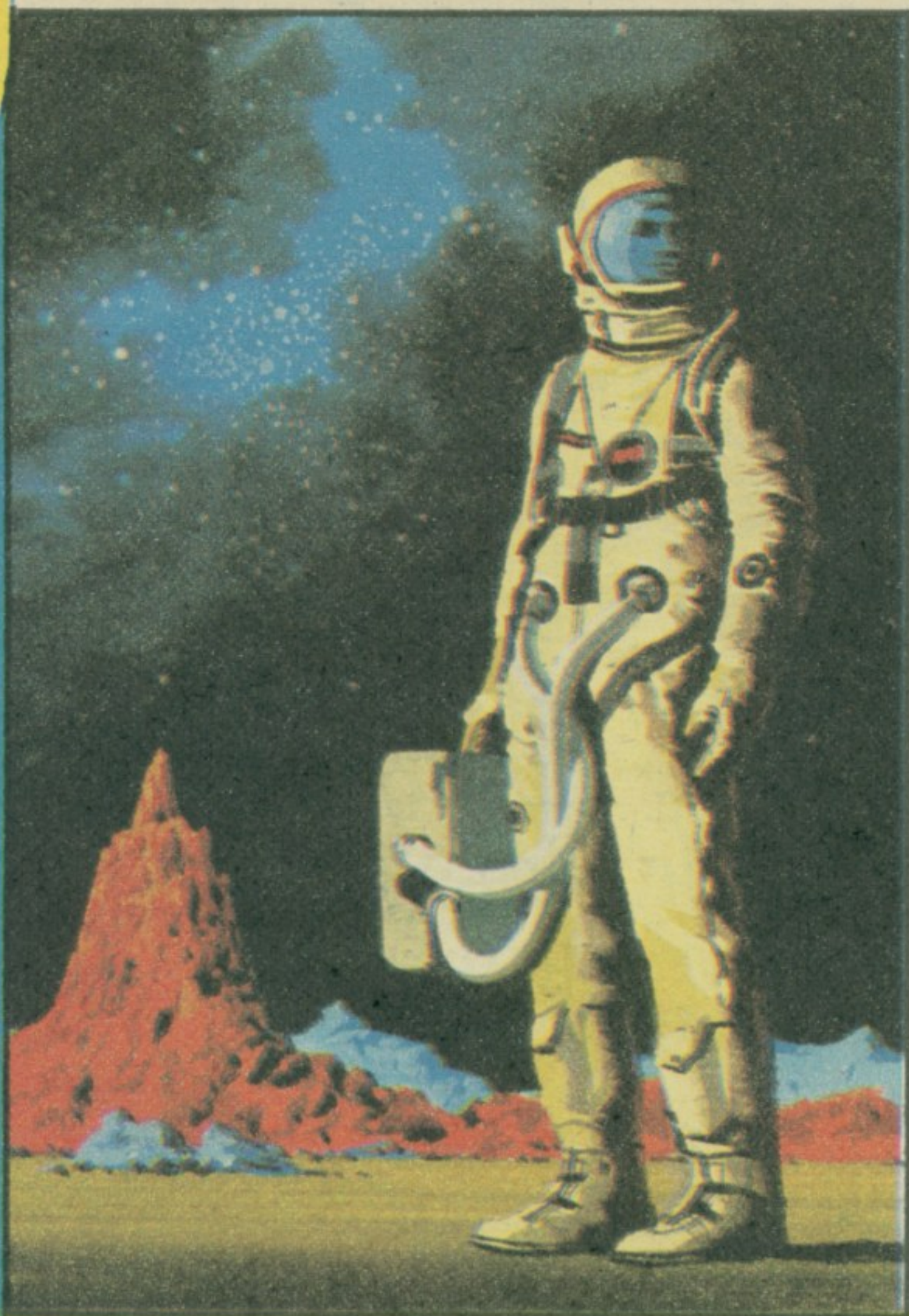
Ранета „Сатурн“ улази у орбиту Месеца

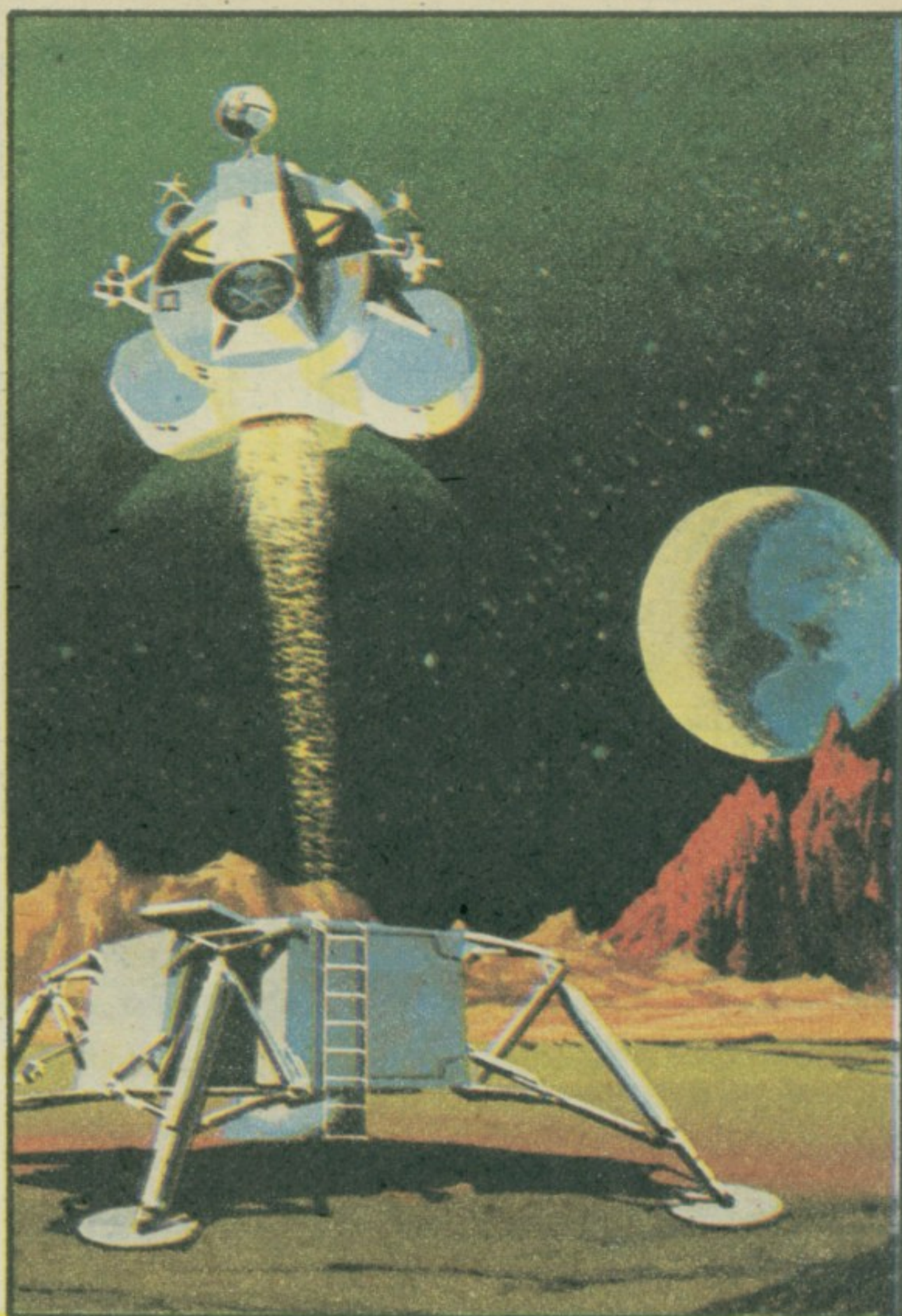
Модул се спушта на тле Месеца

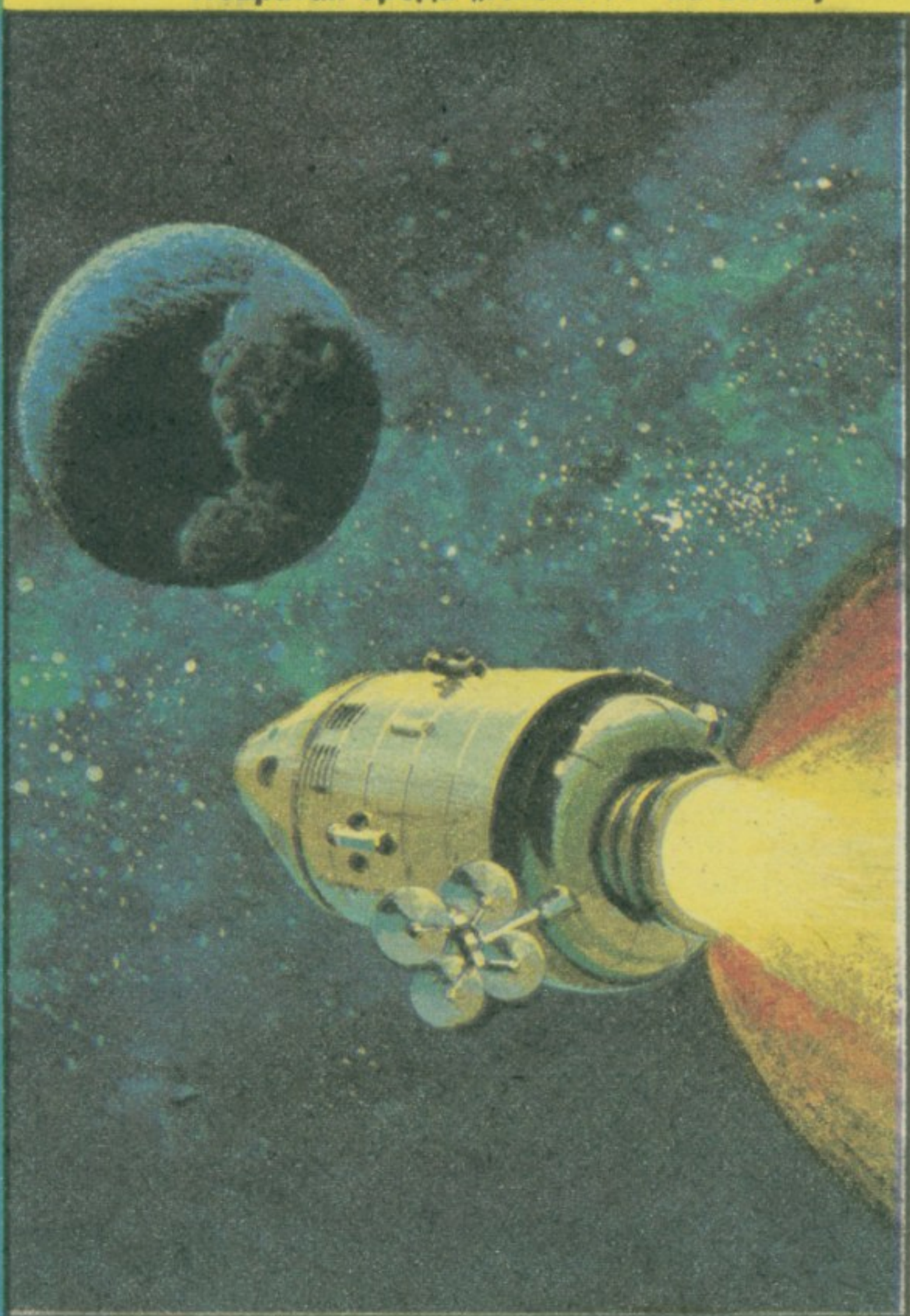
КОРАК ОВСКИ

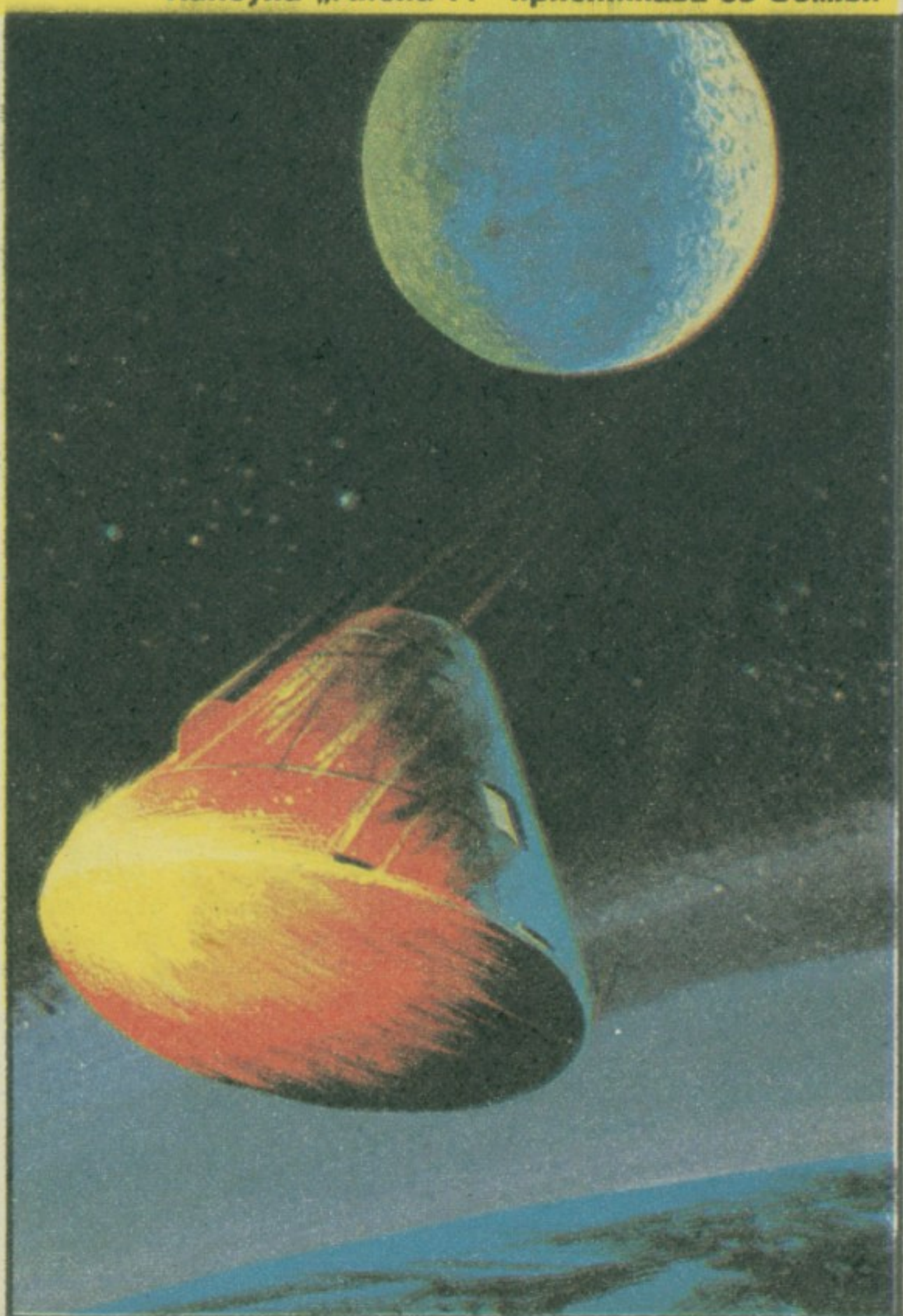
Човек на Месецу

Одвајање са тла Месеца

Повратак брода „Аполо-11“ на Земљу

Капсула „Апола-11“ приближава се Земљи

Песник и џусари

Годину дана млади Мигел де Сервантес живео је у Риму у служби кардинала Аквавиве, а онда му је доколица досадила; као први Шпанац жељан подвига, напустио је кардинала и прикључио се чети славнога капетана Дијега Урбине.

Није морао дуго да чека прилику да покаже своју храброст...

Маја 1571. године, на иницијативу папе Пија V. обновљена је Света лига: уплашени хришћански свет хтео је да се заједничким снагама супротстави Турцима. Хришћанску флоту, коју су сачињавали бродови Венеције, Шпаније, Малте, папске државе и неких италијанских градова, предводио је дон Хуан од Аустрије, полубрат шпанског краља Филипа II.

Међу шпанским војницима била је и чета Дијега Урбине.

ПРЕПОРУКЕ ЗА КРАЉА

До одлучујуће битке дошло је 7. октобра, код Лепанта. Био је то последњи велики судар флота галија на Средоземном мору.

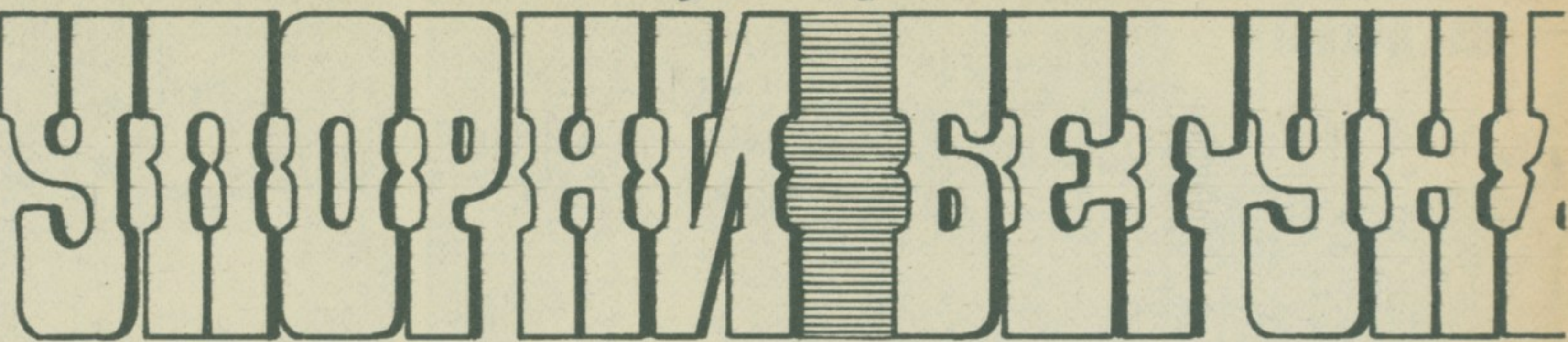
У боју, у коме су Турци претрпели тежак пораз, нарочито се истакла галија Маркеза на којој је био и Сервантес.

Пошто је у то време боловао од грознице, другови су покушавали да га наговоре да се пре почетка битке склони под палубу и легне. Али одважни Сервантес, на челу одреда од дванаест људи, упутио се тамо где је бој био најжешћи.

Кажу да се будући писац Дон Кихота, иако болестан, храбро држао у борби. Тада је задобио и две ране у грудима, а треће зрно потпуно му је размрскало леву руку. Али Сервантес се никада није на то жалио: изгубио је левицу „у већу славу деснице“, говорио је с поносом.

Пошто се у Месини опоравио од рана, Сервантес је до 1575. године учествовао у свим ратним подухватима шпанске флоте. Дон Хуан, чим је сазнао за његово јунаштво код Лепанта, наредио је да се Сервантесу повећа плата за четири дуката.

Мигел је имао већ двадесет и осам година када је одлучио да се са старијим братом Родригом врати у Шпанију. Пре но што су браћа кренула, Дон Хуан је дао Сервантесу најбоље препоруке за краља у којима је, хвалећи лепантског хероја, молио да га наименује заповедником

— ЧУВАЈТЕ ДОБРО ОВОГ САКАТОГ ШПАНЦА, ДА БИХ БИО СИГУРАН ЗА СВОЈ ПРЕСТО, ЗА РОБОВЕ И ЗА ЛАЂЕ — ГОВОРИО ЈЕ СУРОВИ ХАСАН-АГА ЗА СВОГ РОБА МИГЕЛА ДЕ СЕРВАНТЕСА, БУДУЋЕГ ТВОРЦА »ДОН КИХОТА«

неке чете. Али та писма, која је требало да послуже као почетак Сервантесове каријере у Шпанији — навукла су му многе невоље...

МАВАР ЈЕ ИЗДАО

Три гусарска брода под заповедништвом одметника Дели-Мамије опколила су галију Сунце којом су Сервантес и његов брат кренули у Шпанију, и док су неки шпански бродови стигли у помоћ, гусари су већ одвукли заробљену галију у Алжир. Кад се делило робље, Родриго је припао алжирском деју, а Сервантес Дели-Мамији.

Мамија је био свиреп и похлепан човек. Када је видео какве препоруке има Сервантес, помислио је да онај ко носи писма краљу Шпаније мора да је неки велики шпански племић, па да би за њега исцедио што већи откуп, одмах је оковао заробљеника, бацио га у тамницу и изложио највећим мукама.

Али несрећни заробљеник није губио наду у спас. Одлучио је да употреби сву своју смелост и домишљатост да би се докопао слободе. И ускоро, сасвим спонтано, одлучни Сервантес постао је вођа заробљеника који су ковали план за бекство.

Неколико месеци по доласку у Алжир Сервантес је поткупио једног Мавра да њега и његових једанаест другова одведе у Оран, у који се, са добрим вођом, могло стићи за два дана и две ноћи. Мавар их је заиста повео кроз пустињу

која их је делила од Орана, ходали су цео дан и ноћ, али када је освануло друго јутро, неверни вођа зашао је мало у страну да би се, како је рекао, с једног брежуљка боље оријентисао — и једноставно је нестао!

Шта да раде несрећни бегунци у непознатом крају, у пустињи, међу зверима, с мало хране и нимало новца? Вратили су се у Алжир својим господарима и поднели казну за покушај бекства.

Било је то тек прво Сервантесово неуспело бекство...

Наредне године, по једном свом другу који је успео да се откупи, браћа Сервантес јавила су родбини о свом жалосном стању. Њихов отац одмах је продао мало имање, а две неудате сестре дале су свој мираз, без којег ће, добро су знале, остати вечите уседелице.

Али породица се узалуд жртвовала: похлепни Мамија тражио је за Мигела толики откуп да је храбри песник изгубио сваку наду да ће новцем успети да се спасе из ропства. Уступио је сав новац који је породица послала брату — и тако је Родриго успео да се ослободи 1577. године.

Пре но што је Родриго отпутовао у Шпанију, браћа су сковала нов план за Сервантесово бекство.

ПОДЗЕМНО СКЛONIШТЕ

На три часа од Алжира према истоку био је летњиковац каида Хасана,

грчке потурице. Код тог Хасана био је баштован један роб Шпанац. Вешти Сервантес успео је некако да ступи у везу са својим земљаком и да га наговори да њему и његовим друговима помогне у бекству.

Баштован је ускоро, у највећој тајности, ископао у Хасановој башти подрум у који су ноћу, један по један, пристизали бегунци.

Кажу да је Сервантес, не излазећи из Мамијине куће, управљао том подземном републиком. Он је последњи дошао у склониште.

Пре но што је Родриго отпутовао, обећао је брату да ће послати брод да преузме робље из Хасанове баште. Али несрећним сужњима судбина није била наклоњена: кад се једне ноћи спасилачки брод коначно приближио обали, опазили су га неки рибари и дигли узбуну, и брод је морао да отплови. Два дана касније брод је поново покушао да пристане, али сада су Маври већ били на опрезу и заробили су несудбене спасиоце!

Осим оног баштована Шпанца с којим је Сервантес успоставио везу, у тајну је био упућен још један млади роб који је доносио храну у склониште. Чим су Маври заробили спасилачки брод, овај младић се уплашио за своју кожу, потурчио се, и издао бегунце суровом алжирском деју Хасан-аги.

И тако је тридесет војника предвођених издајником изненада упало у склониште са голим сабљама у рукама и свезало робље. Племеници Сервантес молио је војнике да поштеде његове другове јер, тврдио је, он их је наговорио на бекство и зато само он треба да буде кажњен. Кажу да су чак и дивљи Турци били задивљени оволиком племенитишћу...

Деј је похватано робље бацио у тамницу и наредио да коловођу Сервантеса доведу у његов конак. На свачемачине покушао је да од Сервантеса извуче имена савесника, али храбри Шпанац упорно је тврдио да је он једини кривац.

Овај Хасан-ага је био потурчени Млечанин Андреата, а о његовој суровости већ су биле почеле да се испредају легенде. И, ето, десило се да је Мигел де Сервантес пао у руке баш овом суровом потурчењаку: Хасан-ага купио је Сервантеса од његовог ранијег господара Дели-Мамије за пет стотина талира — а за његов откуп, говорио је, извући ће хиљаду.

ШУГАВИ ПОТУРЧЕЊАК

Неко време је краљ Алжира био „Учалија, кога су звали Учалија Фартах“ — писао је касније Сервантес — „што на турском значи шугави потурчењак, јер је и био такав, а у Турака је обичај да имена издавају по каквој мани или каквој врлини коју ко има“.

Е „па овај шугави веслао је као султанов роб четрнаест година и када му је било више од тридесет че-

тири, потурчио се од муке што му је један Турчин дао ђушку када је био на веслу, па се одрекао своје вере да би се могао осветити; а био је тако храбар да је, не служећи се гадним средствима и путевима којима иду остали султанови љубимци, постао краљем Алжира и капудан пашом, што је у тој царевини био трећи положај. Био је родом из Калабрије и био је добар човек, па је веома човечно поступао са својим робовима којих је имао три хиљаде.“

Е, тај Учалија (право му је име у ствари Ил-Али) заробио је некад „слушче на некој лађи“, младића родом из Млетака, кога је — можда и зато што су били земљаци, Италијани — тако „заволео да му је био најмилији међу млађима“ и ускоро га је поставио за свог ризничара. После Учалијине смрти, овај његов љубимац, Хасан-ага, био је краљ Алжира и капудан паша (док га један супарник није убио).

Хасан-ага нимало није лично на свог претходника: био је — како каже Сервантес — „најсвирепији потурчењак што га је икад било“.

„Ако смо и патили каткад, а глађу и голотињом увек, ништа нас не мучаше толико колико слушати и гледати на сваком кораку невиђене и нечувене свирепости које је мој господар радио са крштенима. Сваки дан обесио би по једнога, другога би набио на колац, трећем би одсекао уши, и то због такве ситнице и без свака разлога да су и Турци видели да то чини само да би то радио, јер му је у природи било да буде крвопија целог рода човечјега“.

Али, на велико чудо свих који су познавали Хасан-агу, Сервантес је био „једини који је са њим излазио на крај“. Храбри шпански војник упорно је покушавао да побегне, али су се сви његови планови, један за другим, изјаловили — некад због несрећних случајности, а некад због издаје.

Због и најмање ствари од оних што их је Сервантес учинио сваки други роб био би већ давно набијен на колац, а Сервантеса — како сам признаје — Хасан „никад не удари, нити заповеди да га бију, нити му ружну реч рече“.

ИРОНИЈА СУДБИНЕ

Године 1578. Сервантес је успео да пошаље једног Мавра с писмом за кордовског гувернера, али писмо је ухваћено, писмоноша на-

бијен на колац, а Сервантеса је Хасан-ага осудио на две хиљаде удараца бичем. И овог пута казна му је опроштена.

Наредне године упорни бегунац ступио је у везу с богатим трговцем Онофријем Егзарком, који је дао хиљаду и пет стотина дуката да се купи галија. Сервантес је већ био побегао из затвора и склонио се у кућу једног свог пријатеља, брод је био спреман, остали бегунци само су чекали на Сервантесов знак — али тада је подли калуђер Хуан Бланко де Пас, доминиканац из Салманке, одао план Хасан-аги...

Онофрије Егзарк грдно се уплашио да ће га Сервантес одати, па је хтео да га пошто-пото откупи од деја. Но, Сервантес није хтео да остави другове на цедилу и сам се предао Хасан-аги. Свом суровом господару вешти Шпанац испричао је лепу причу: покушао је да побегне јер су му обећали помоћ неки ослобођени шпански робови. Одустао је од бекства пошто је желео часно да се откупи златом које ће ускоро послати његови моћни пријатељи и заштитници.

Да ли зато што је био задивљен Сервантесовом храброшћу, или што је поверовао у причу о злату које треба да стигне — тек Хасан-ага је још једном поштедео Сервантесу живот. Али, почео је боље да га чува: непокорног Шпанца бацио је у тамницу у којој ће окован чамити пет месеци.

Због силне храбрости, упорности и племенитости Сервантес је временом стекао толики углед и међу хришћанима и међу муслиманима у Алжиру да је Хасан-ага, кажу, почео да стрепи од свог роба. У Алжиру је тада било преко 25 хиљада робова из хришћанских земаља, и Хасан се плашио да би храбри Шпанац могао све да их побуни. Неки историчари кажу да је то и била Сервантесова намера...

— Чувајте добро овог сакатог Шпанца, да бих био сигуран за свој престо, за робове и за лађе — говорио је Хасан-ага.

Али — каква иронија судбине! — Сервантес ни после многих покушаја није успео да се спасе бекством. После пуних пет година робовања, септембра 1580. године, његова осиротела породица и фратри редемптористи које је краљ послао да откупљују робље по Алжиру успели су да сакупе 500 златних шпанских талира и откупе Сервантеса од суровог Хасан-аге.

Љ. Јанковић

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

ВУЋИ АЖДАЈУ ЗА РЕП

ПРИСУТНИ СУ УГЛЕДАЛИ ЧУДАН ПЛАВИ БЛЕСАК, А СЛОТИН СЕ БАЦИО НА СТО И ГОЛИМ РУКАМА РАЗМАКАО ПОЛУЛОПТЕ. БИО ЈЕ ТО ПОЧЕТАК НЕГОВОГ КРАЈА.

Велика правоугаона просторија белих зидова. Осим металног лабораторијског стола у средини и једног мањег, обичног, постављеног уза зид у њој нема никаквог намештаја. Свежост пролећног сунца пролази кроз велики прозор собе у којој се налази осам лица. Мртву тишину нарушава само откуцавање Гајгеровог бројача.

У тој соби 21. маја 1946. године, тачно у 3 часа и 20 минута по подне Луису Слотину, физичару и сјајном научнику из области атомистике, догодила се несрећа. Имао је тридесет и четири године и сви су за њега говорили: „Тај много обећава!“

ПОЧЕО ЈЕ ДА УМИРЕ

Луис Слотин стајао је у средини собе поред металног стола, висок, иршав, црне косе која је већ почела да седи на слопоочницама. Кроз дебела стакла насочара пажљиво је посматрао две шупље сребрнastosиве металне полулопте које је помоћу завртња приближавао једну другој.

Те металне полулопте су унутрашњи делови једне атомске бомбе.

Иза Слотина је стајао један његов колега, такође научник. Он никад до тада није видео како се изводи овај опит. У ствари Слотин га само због њега и изводи. Иначе, све припреме за одлазак на Бикинску острву у Тихом океану, где је требало да буде испитано дејство атомске бомбе, већ су готове. Осталих шест присутних су лабораторијски техничари и асистенти који су се ту случајно затекли и остали из радозналости. Они су удаљени од стола око 2,5 до 2,80 метра.

Слотин, који је ступио у атомски институт у Лос Аламосу три године пре тога, на изглед није нимало узбуђен мада је руковање деловима једне атомске бомбе увек скопчано с опасностима. Али он је овај исти експеримент извео дотад бар четрдесет пута и волео га је. Говорио је да се при том осећа као да вуче аждају за реп.

Слотин је напрегнуто ослушкивао куцање Гајгеровог бројача. Веомач често подизао је поглед на инструмент назван „неутронски опоминиач“ који на катуру хартије исписује танку црвену линију: графикон јачине радиоактивног зрачења делова атомске бомбе. И док је Слотин смањивао растојање између тих делова, црвена линија пела се све више, а Гајгеров бројач откуцавао све неправилније и брже — као поремећен сат.

Изненада, почео је да куца необично брзо, некако лудачки и — наједном стао. Сви присутни више су осетили но што су видели неки чудан плави блесак, јачи од сјаја пролећног сунца. Слотин се бацио на сто и голим рукама повећао растојање између металних полулопти. Најзад се усправио лица бледог као креда и показао људима врата. Треба што пре напустити собу.

Без иједне речи свих осморо журно су изишли. Неки од њих већ осећају на језику нешто суво, накисело, неко боцкање — први знак јаког радиоактивног зрачења. Иначе, сем тог непријатног киселог укуса у устима, нема ника-

ких промена. Ништа не осећа чак ни Луис Слотин који је у ствари већ почео да умире.

ОПАСНИ »КРИТ«

Какав је то опит био?

То је експеримент који представља основу за производњу атомске бомбе. Уранијум 235 и плутонијум — елементи чији се атоми цепају — чудан су материјал. Испод одређене величине и тежине један комад овог тешког сивог метала није ништа опаснији од комада обичног олова. Међутим, ако се одређена количина овог материјала нађе на једном месту, у њему почиње ланчана реакција. Та потребна количина назива се **критична маса** или скраћено „крит“.

Колики је „крит“? Он се може израчунати и теоријски али да би било сигурније да ће до ланчане реакције доћи, научници су у то време и експериментом проверавали да ли је прорачун тачан. Поред тога било је потребно одредити величину и количину „крит“ у разним условима. Данас се тај експеримент изводи веома

сложеним уређајима којима се рукује са удаљености од близу пола километра. Слотин је, дакле, одређивао „крит“.

Опит се састојао у томе да се комади овог опасног метала приближе један другоме тако да заједнички образују количину која почиње да бива критична. Другим речима, дозволи се да ланчана реакција почне — тиме је „крит“ утврђен — али се зауставља пре но што материјал постане смртоносно радиоактиван.

СПАСАО ЈЕ ДРУГЕ

Како је до несреће дошло нико од присутних није касније могао тачно да објасни. Експеримент је био скоро завршен — „крит“ је готово био постигнут — кад је један комад метала некако склизнуо и приљубио се уз други. Тако је бар догађај описао један од очевидаца. Слотин је у истом тренутку руком раздвојио комаде метала. Да је уместо тога одскочио од стола, можда би се и спасао. Али је исто тако могућно да би тиме осудио на смрт остале који су се налазили у соби.

Атомско зрачење није увек смртоносно. Све зависи од његове јачине која се мери јединицом рендген, а смртоносна доза је негде око 525 рендгена. Тиме што је прекинуо ланчану реакцију, Слотин је спасао друге јер је смањио јачину зрачења. Али, он је истовремено дошао у непосредан додир с материјалом у коме је баш тог тренутка почела ланчана реакција.

— Није прошао ни један час, а осморица људи из Лос Аламаса су већ била у болници, окружени најбољим лекарима. Један педесетогодишњи техничар, који је поред Слотиновог колеге био најближи металном столу, добио је дозу од 100 рендгена, што би одговарало зрачењу којем је изложен човек који се у тренутку експлозије модерне атомске бомбе налази од ње удаљен 1.982,5 метра. Мада су се и код њега појавили знаци озледа од радиоактивног зрачења — поред осталог и знатне количине радиоактивног фосфора и натријума у урину — он је убрзо напустио болницу.

ХОЋЕ ЛИ ИЗДРЖАТИ?

Слотинов колега добио је дозу од 180 рендгена (дејство атомске бомбе на раздаљини од 1.830 метара). Њему су морали дати две трансфузије крви, имао је неко време високу температуру, изгубио је у тежини, а седамнаест дана после несреће кожа на левој страни главе почела је да га боли. Двадесетог дана почела је да му опада коса. Али и поред свега и он је после извесног времена оздравио.

А шта је било са Слотином? Још пре но што је пренесен у болницу, почео је да повраћа. У почетку је имао незнатно повишену температуру и осећао је страховит уморе. Три часа после несреће лева рука му је поцрнела и отекала. Није прошло много времена а на њој су се појавили пливкови. Ускоро је оток захватио десну руку, а затим и тело. Пет дана се није знало да ли ће Слотин подлећи озледама или ће, можда, ипак прездравити.

Шестог дана Слотин се потужио да му се на језику појавио пришт, тачно наспрам једног зуба који је био испуњен златном пломбом. Пришт је значио ово: злато у зубу постало је веома радиоактивно и његово зрачење изазивало је распадање ткива. Истог дана крвна слика показала је да су бела крвна зрнца престала да се умножавају. Седмог дана Слотин је изгубио свест, а деветог ујутру је умро.

Касније је утврђено да је доза зрачења коју је он примио износила **880 редгена**, што одговара јачини радиоактивног зрачења атомске бомбе на удаљености од 1.464 метра.

БИМ И БУМ

МИР МЕЂУ ЖИВОТИЊАМА

ТРАС!

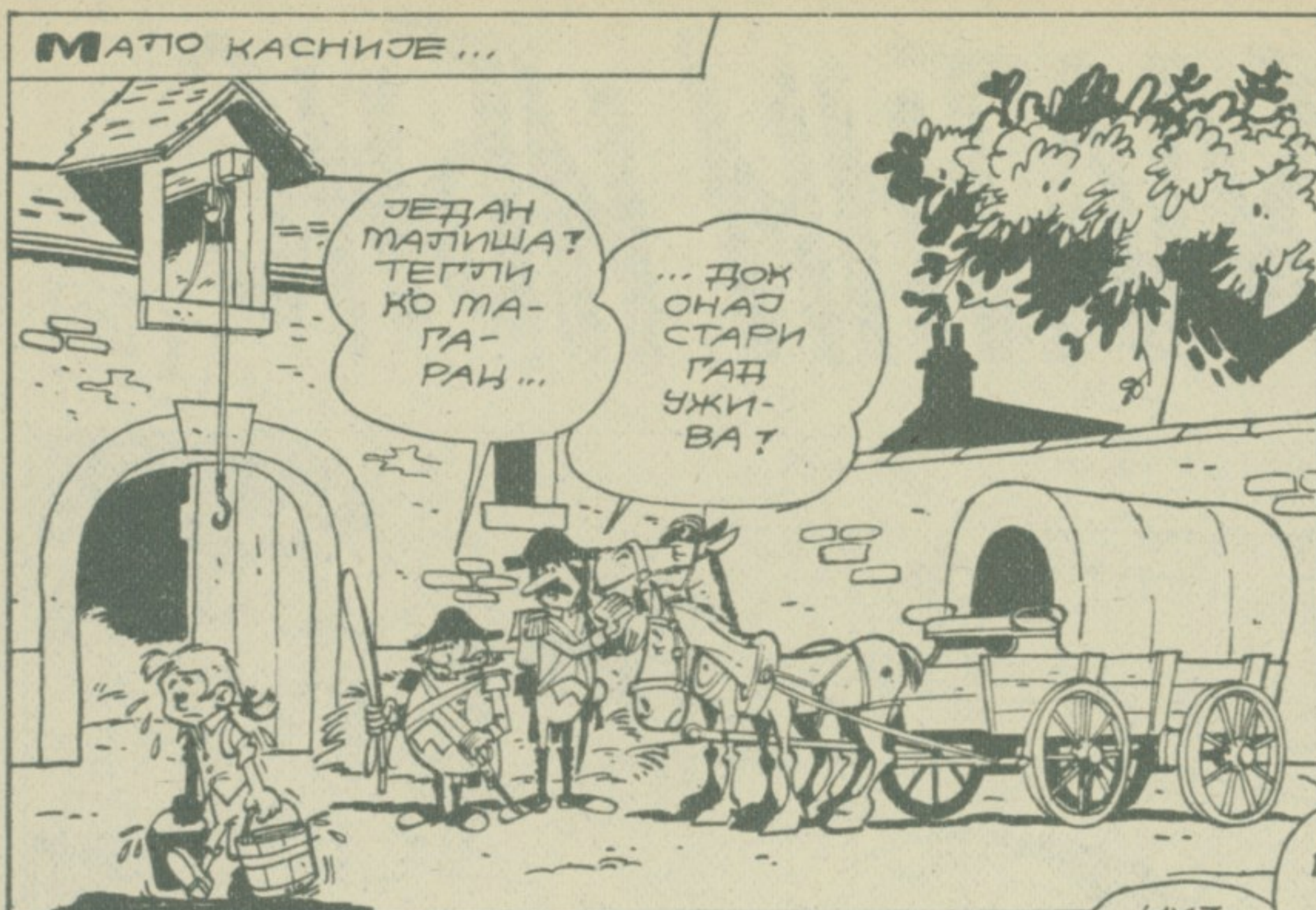
РАТАПАН: ЗЛАТНИ ИБИС

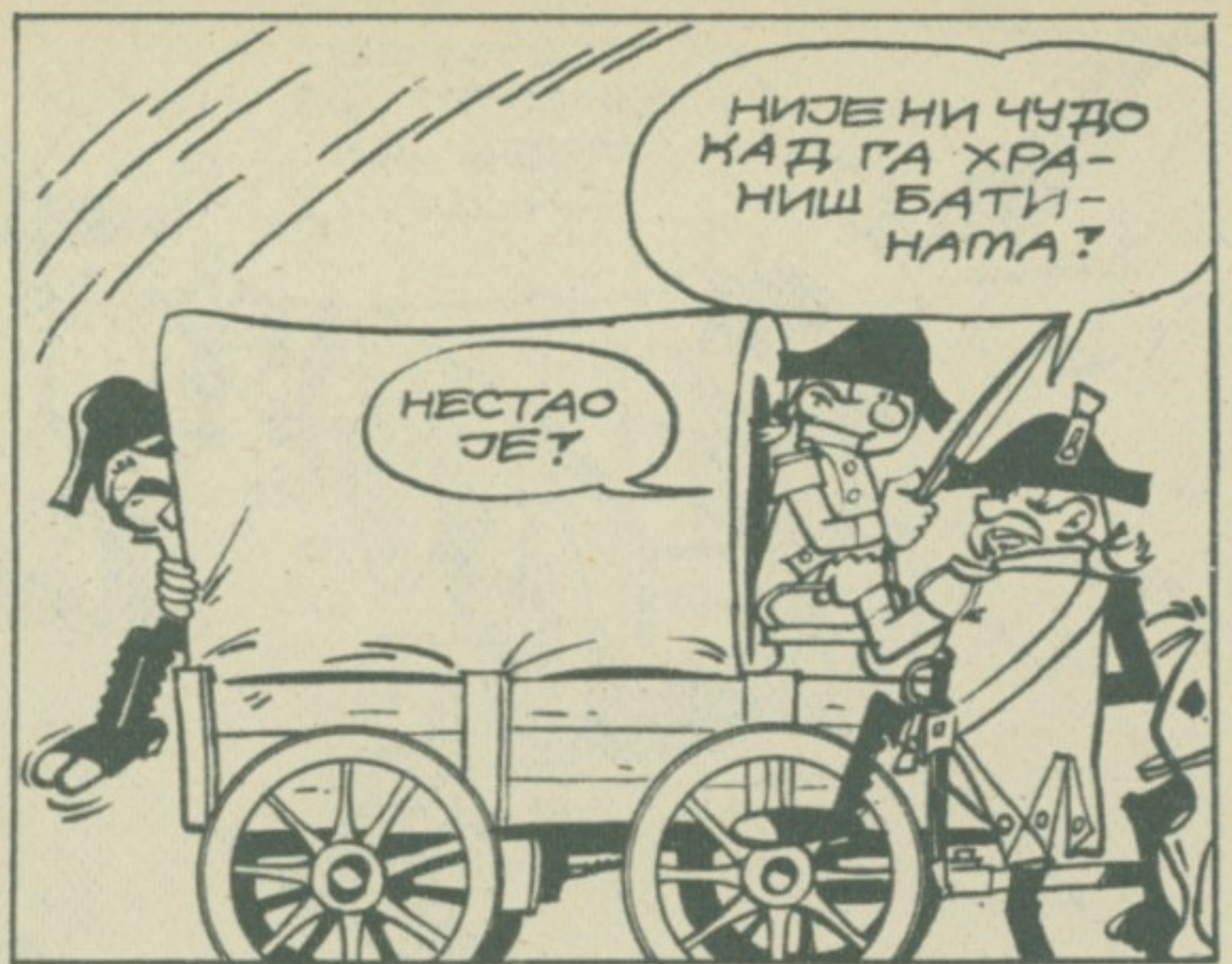
1 ДЕО

ЈЕДНОГ ПРОТЕГНОГ ПРЕДВЕЧЕРЈА 1798. НА
ЈУГУ ФРАНЦУСКЕ...

МАТО КАСНИЈЕ...

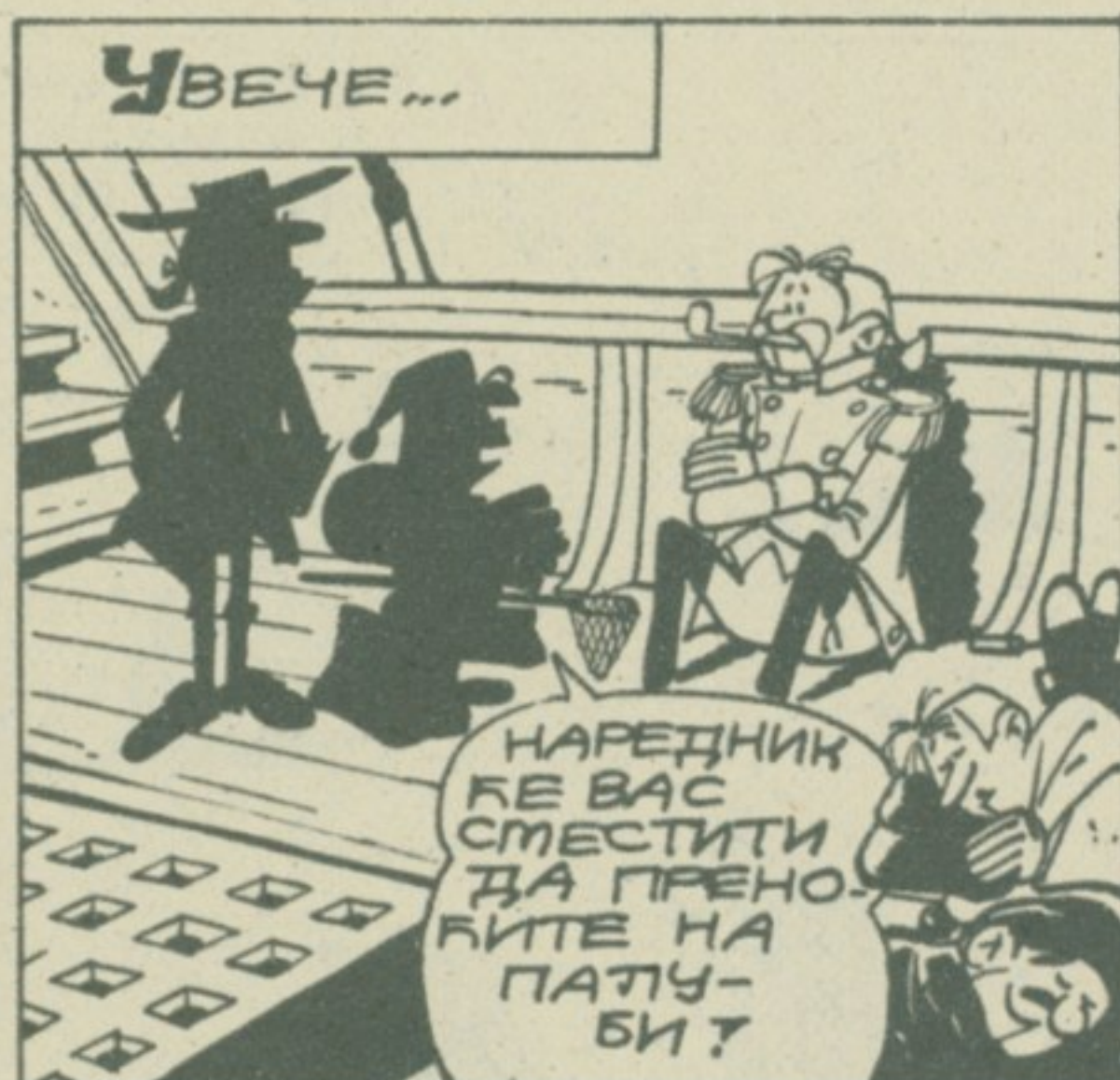

СВИ СУ СЕ ПРЕСТРАШЕНО РАЗ-
БЕЖАТИ...

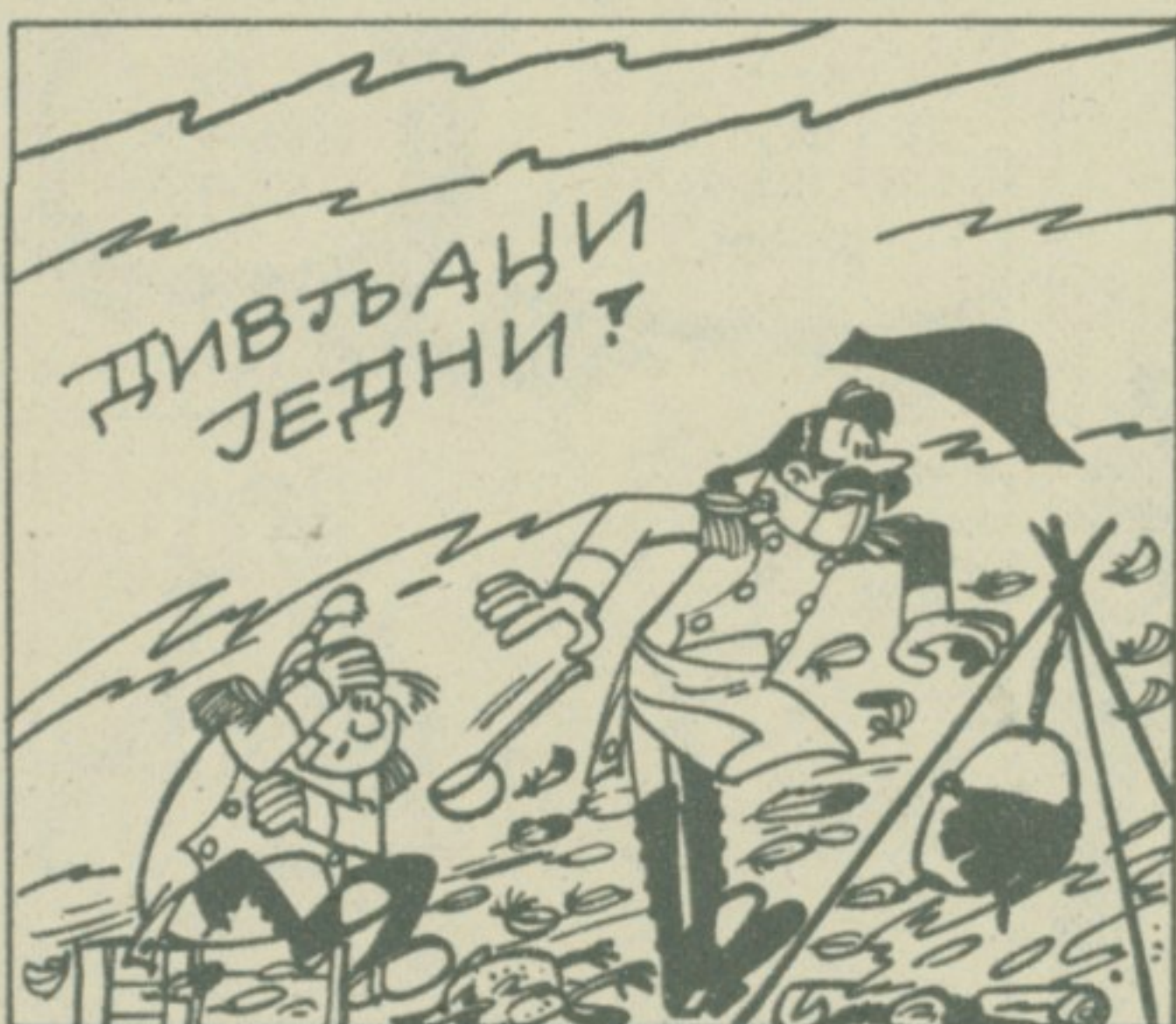

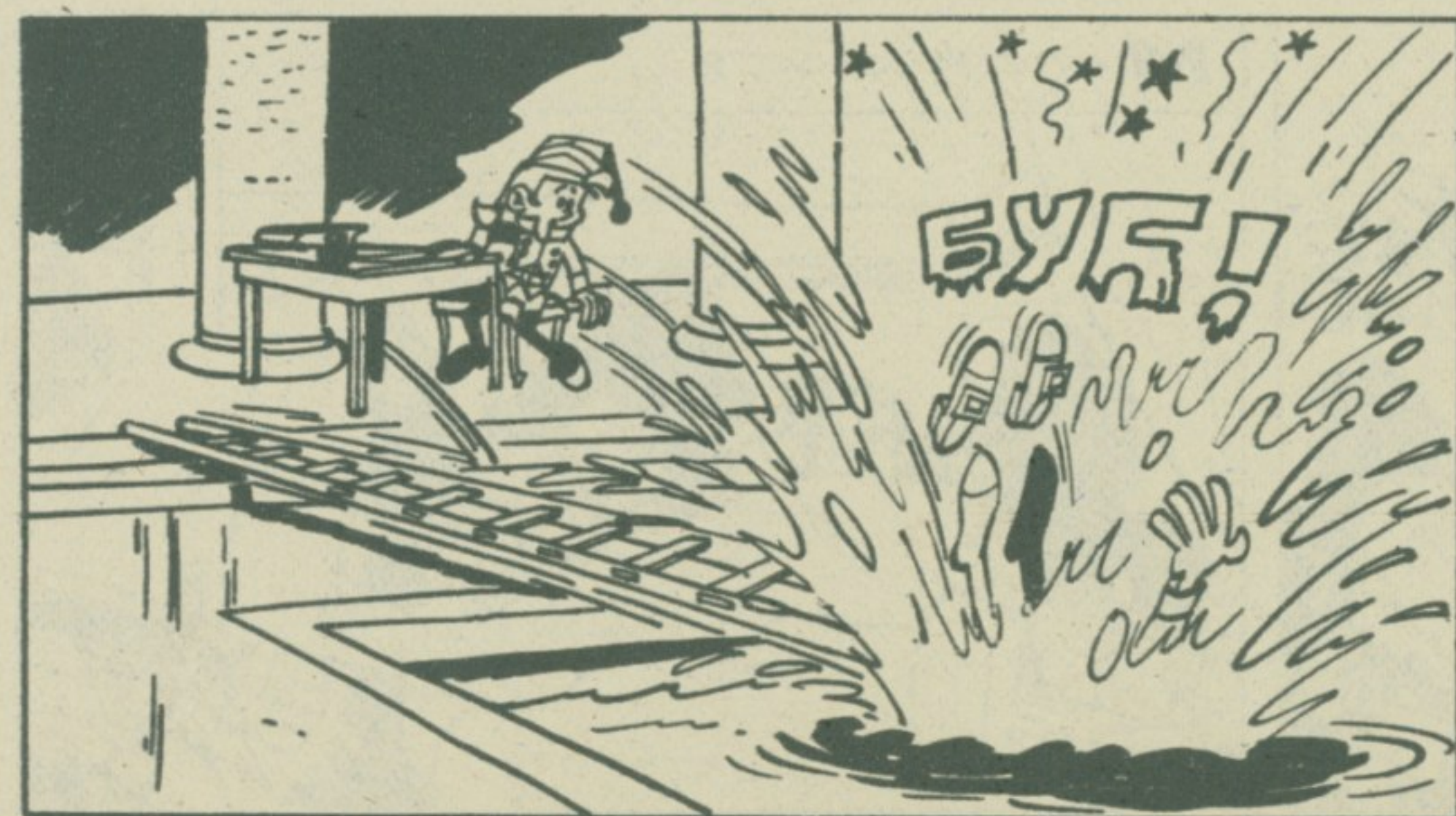
ЈЕДИНО ЈЕ МАТИ ПЈЕРО ОСТАО
ХЛАДНОКРВАН...

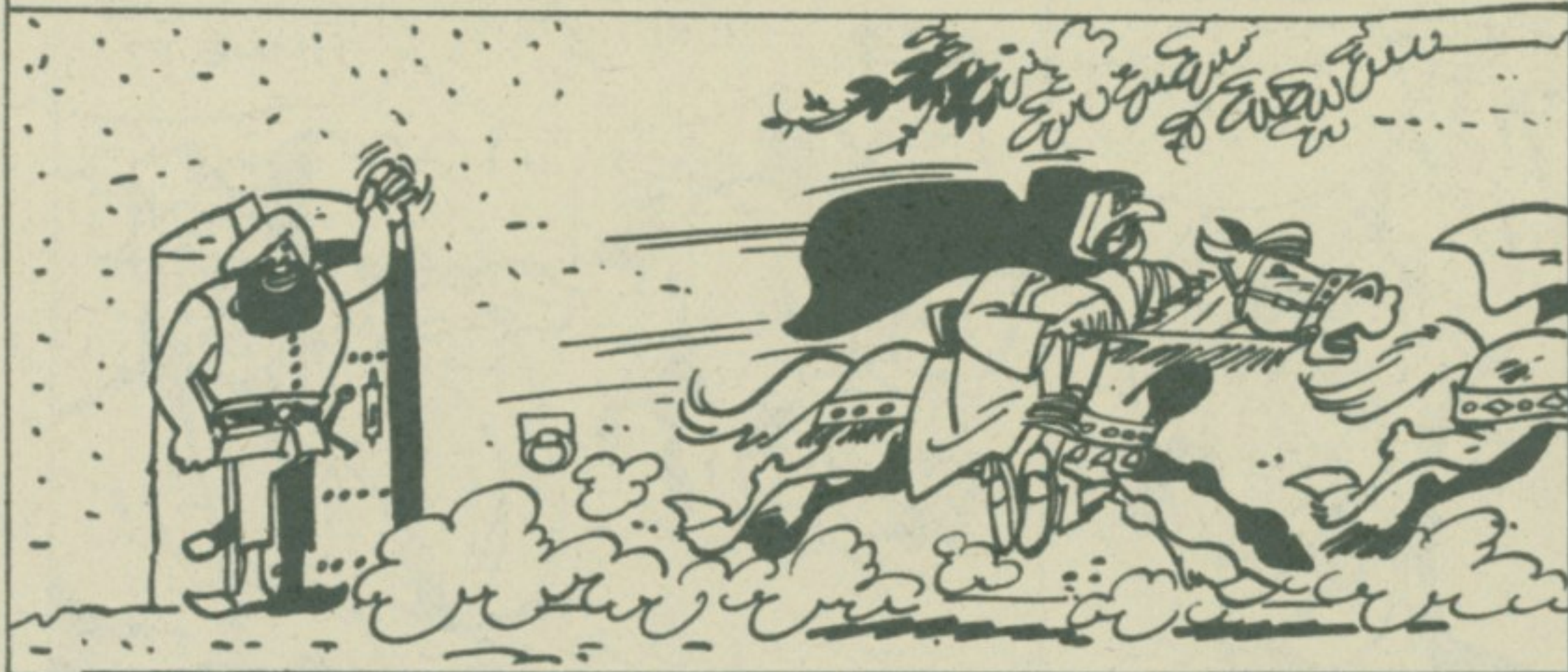

УСКОРО СУ ЈУСУФОВИ САУЧЕСНИЦИ ОДЈУРИЛИ
У ПУСТИЊУ СА ПРОФЕСОРОМ...

МОЈ ГОСПОДАР
БЕ ОД ЗАРОВЋЕ-
НИКА САЗНАТИ
СВЕ О ЗЛАТНОМ
ИБИСУ?

У ЈУТРУ...

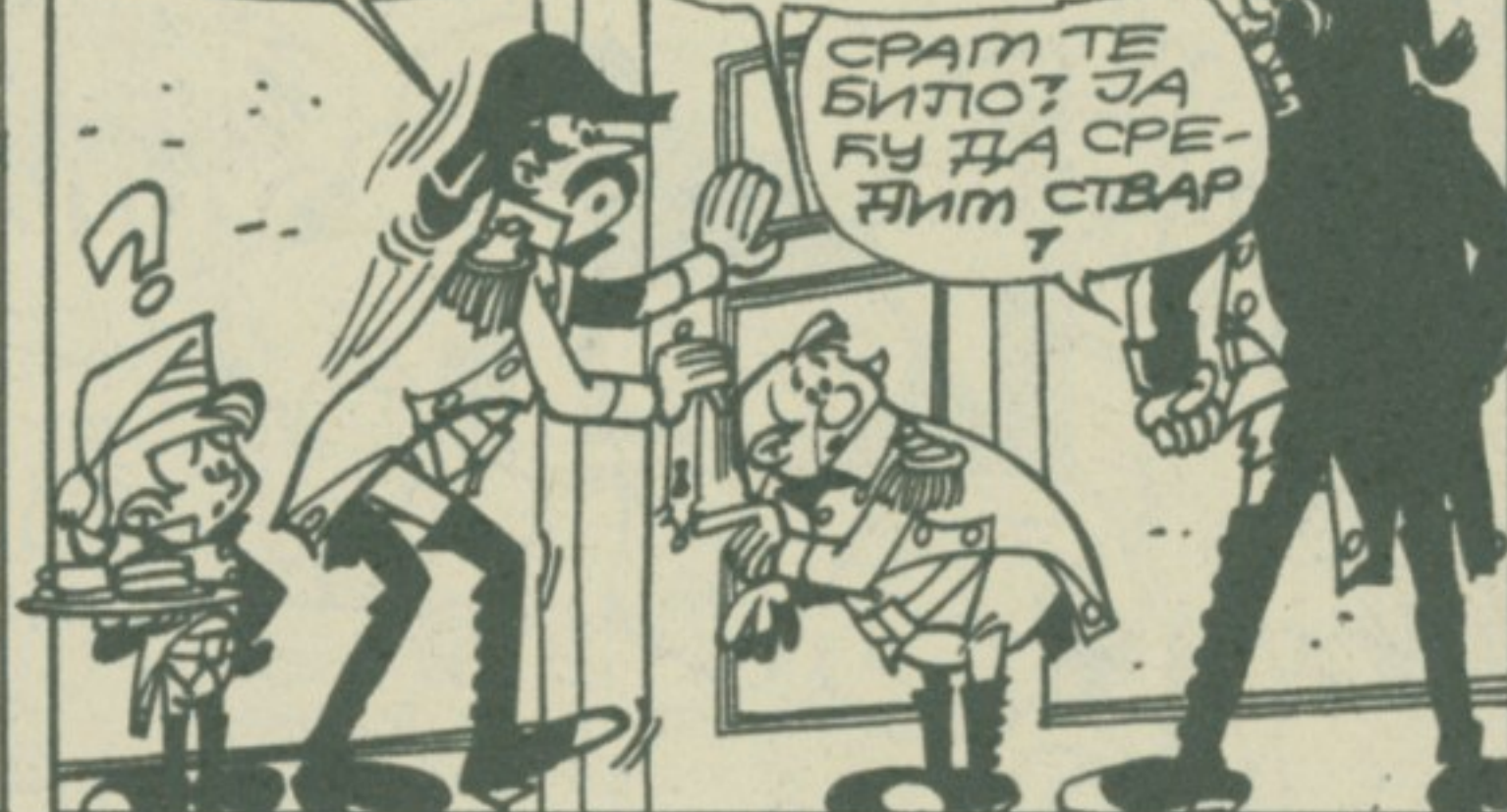
ПРОФЕСОРЕ
ЈА САМ РАТА-
ПЛАН, НОСИМ
ВАМ ПОРУ-
ЧАК?

ЧУДНО,
ВРАТА СУ
ЗАКЉУ-
ЧАНА?

ДА ПОГЛЕ-
ДАМ КРОЗ
КЉУЧАОНИ-
ЧУ?

СРАМ ТЕ
БИЛО? ЈА
БУ ДА СРЕ-
ЊИМ СТВАР?

ТРААС!

ДО БАВОТА?
НЕСТАО
ЈЕ?

ПРАЗАН
КРЕВЕТ?

ААААХ!

ЧУО САМ
БАКУ... ШТА
СЕ ДЕСИ-
ЛО?

ПРОФЕСОР ЈЕ
КРЕНУО У ЗОРУ
ДА ОТПОЧНЕ
ИСТРАЖИВА-
ЊА?

НЕСТРП-
ЉЕЊЕ
ДРОСТОЈ-
НО ВЕЛИ-
КОГ НА-
УЧНИ-
КА?

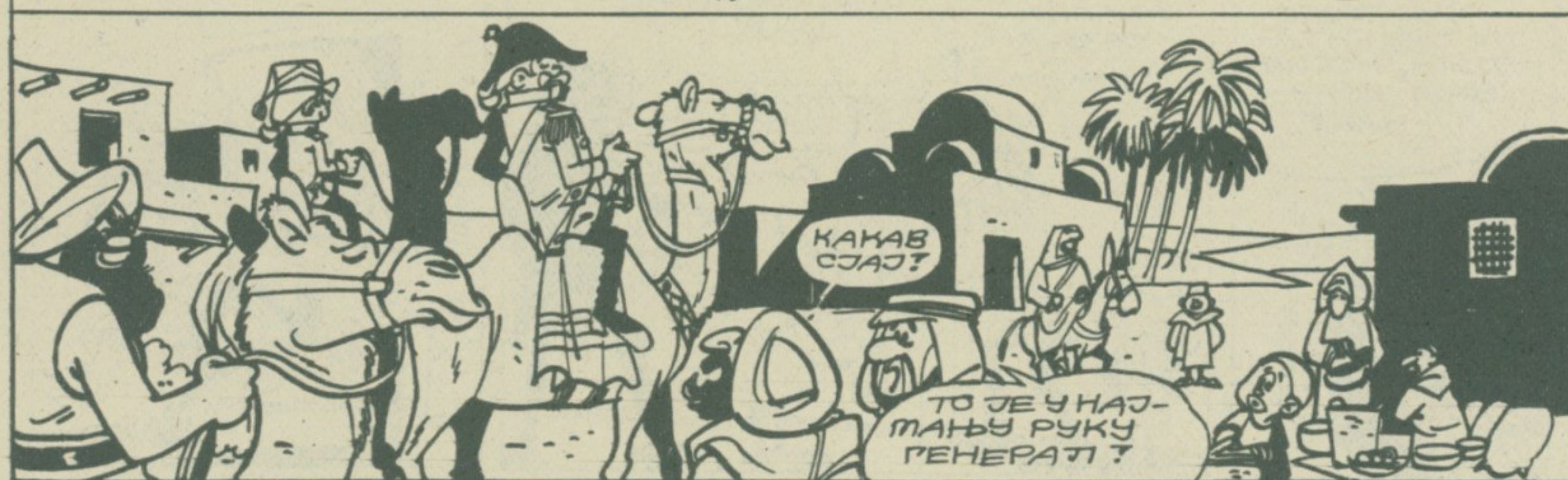
МАЛО КАСНИЈЕ...

ПЕЊИТЕ СЕ
НА КАМИТЕ?
МОРАМО ГА
СТИГТИ?

НАЈЗАД ЈЕ МАТА ГРУПА КРЕНУЛА ДА СЕ ПРИДРУЖИ ПРОФЕСОРУ ВЕРДИРЕТУ...

СУНЧАНИЦА...
А НИГДЕ КА-
ПИ ВОДЕ ДА
МУ
ДАМ?

ЗА ТО ВРЕМЕ У
ВЕЗИРОВОМ
ПОРОУ...

ПРОТЕС-
ТУЈЕМ?

ПИСАРЕ, ЗА-
ПИШИ СВАКУ
ЊЕГОВУ РЕЧ?
ПРОФЕСОРЕ,
ШТА ЗНАТЕ О
ЗЛАТНОМ
ИБИСУ?

БЕЗ СВОГ АД-
ВОКАТА НЕ-
ЋУ РЕКИ
НИ
РЕЧ?

ЈЕСТЕ ЛИ СИГУР-
НИ ДА ИБИС ОД
ЗЛАТА ДОНОСИ СВОМ
ВЛАСНИКУ БЕС-
МРТНОСТ??

ХЕЈ,
ЈУСУФЕ?

НАША ИЗВИДНИЦА
ПРОНАШЛА ЈЕ ОВУ
ДВОЈИЦУ У ПУСТИ-
ЊИ?

ОХО?
ЈЕДНИМ
УДАРЦЕМ
ТРИ МУВЕ?

А, ЕВО ПРОКЛЕ-
ТОР ИЗ-
ДАЈНИ-
КА?

У
КАВЕЗ
С ЊИ-
МА?

ПРОФЕ-
СОРЕ?

ИЗВИНИТЕ, ПРО-
ФЕСОРЕ? ГУРА-
ЈУ ОД НА-
ЗАД?

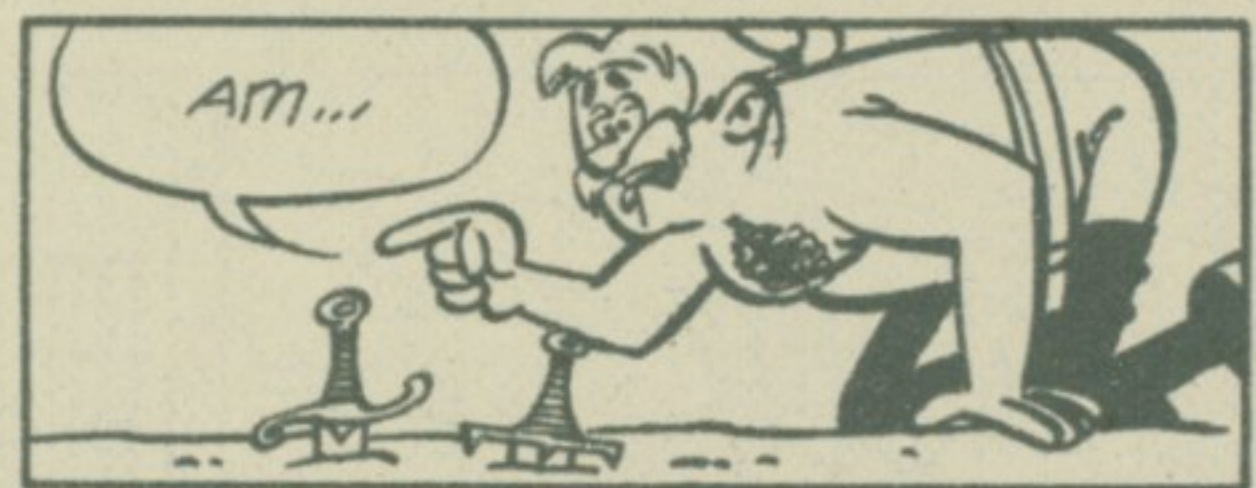
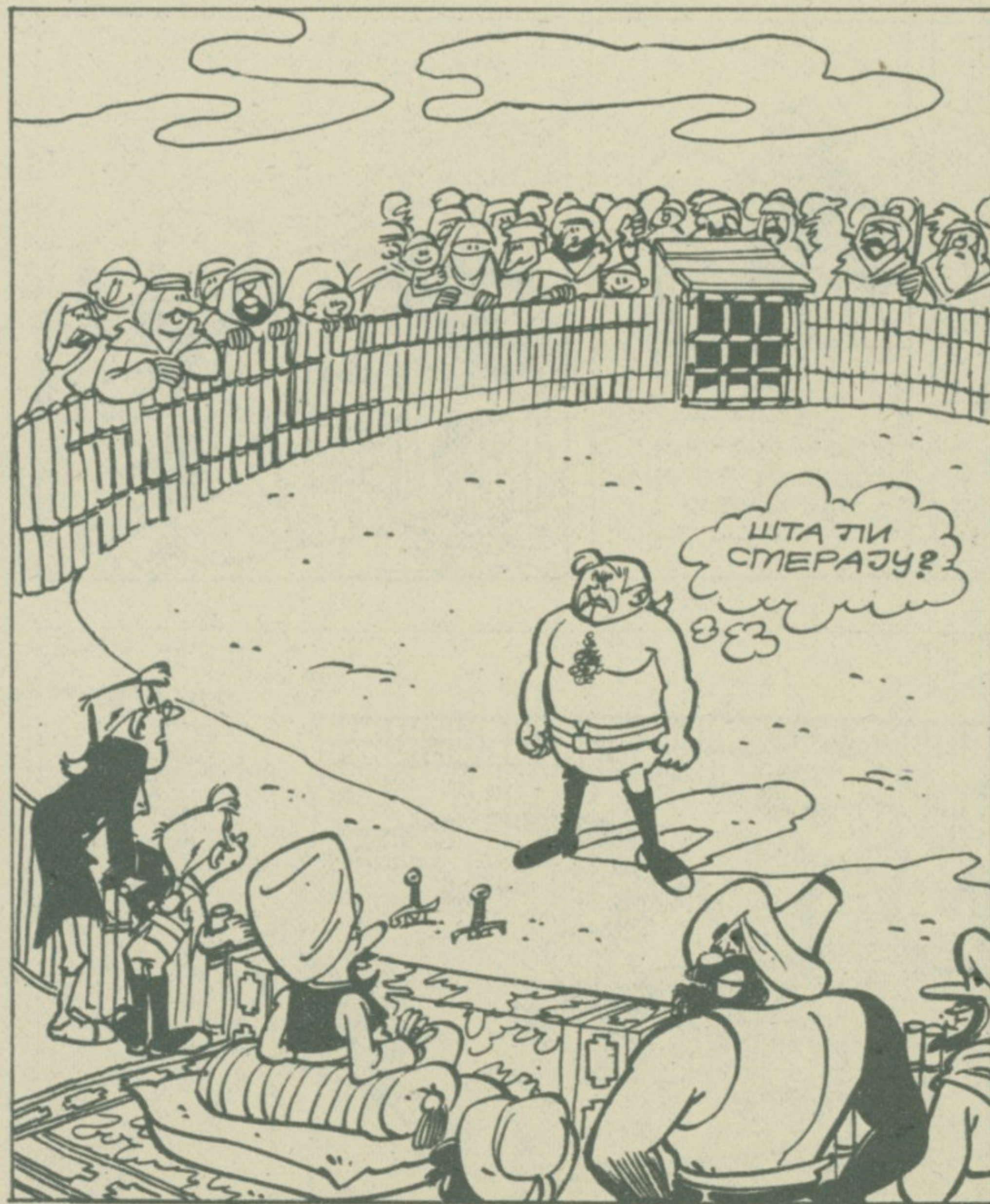

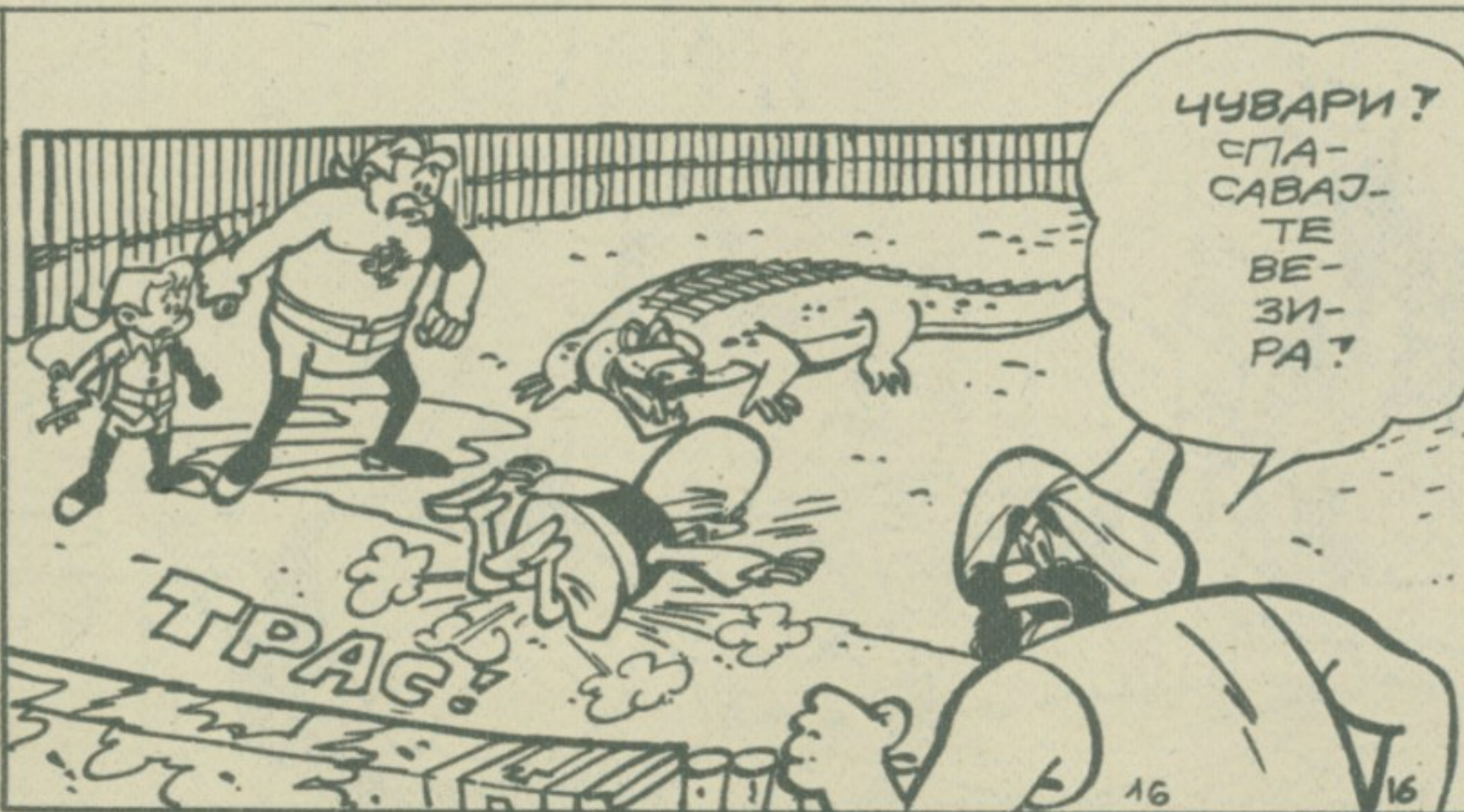
СТРПИТЕ
СЕ МАЛО? УС-
КОРО БЕТЕ ДО-
БИТИ ПРОСТРА-
НИЈЕ ВЕЧНО БО-
РАВИШТЕ?

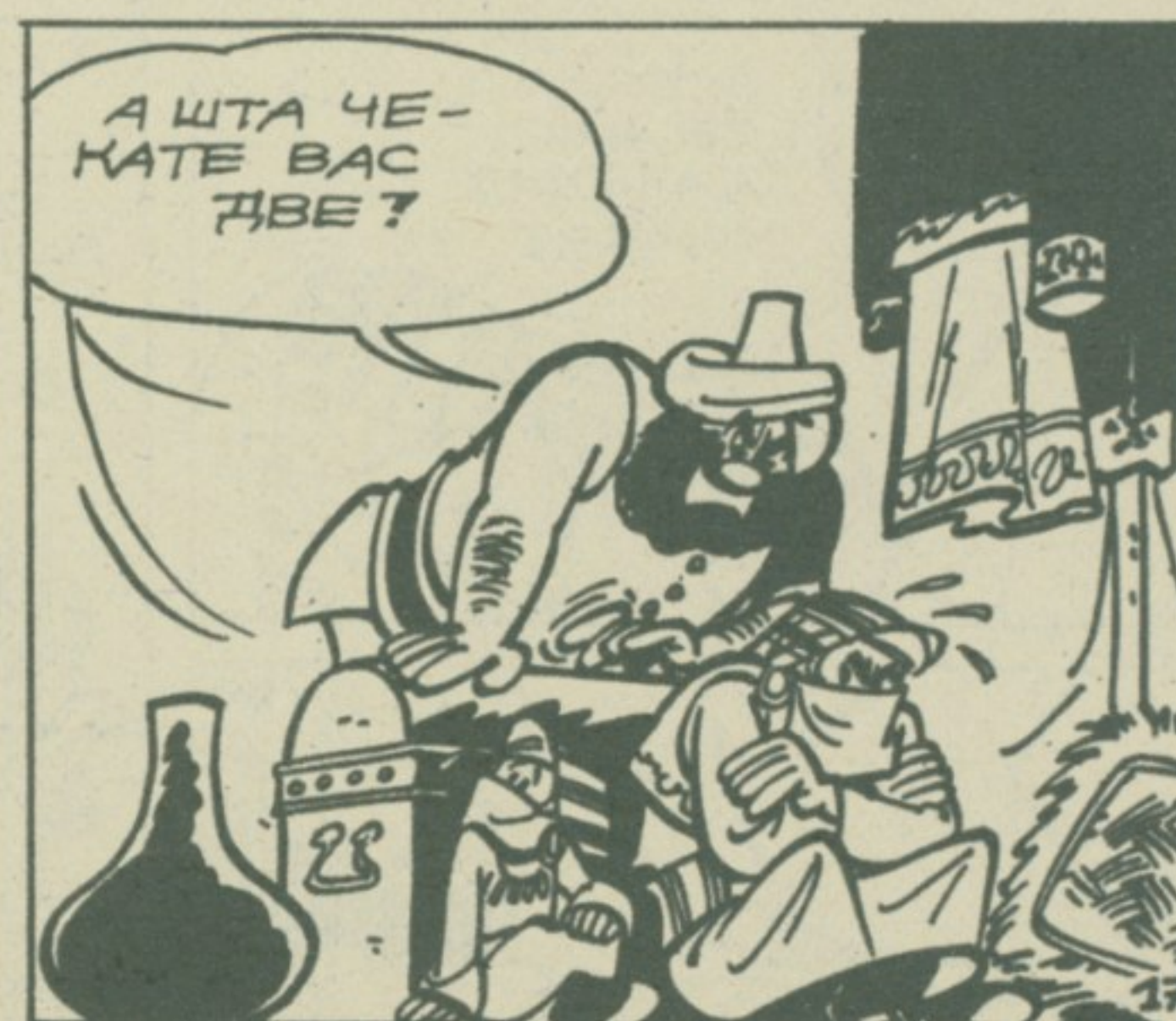

УБРЗО...

ОХ?
БАШ ЈЕ
ДОБРО
ИСПРАВИ-
ТИ ЈЕ-
БА?

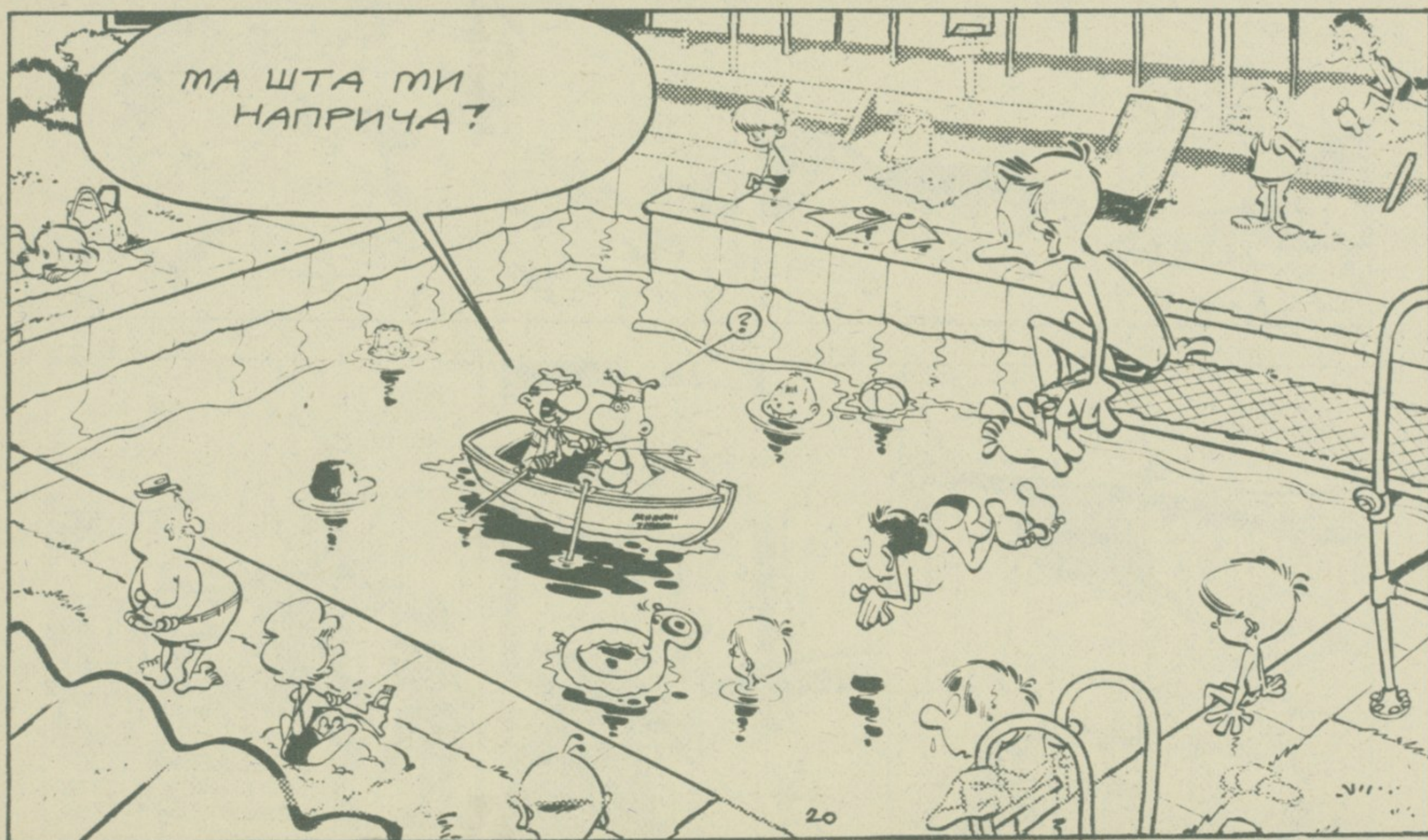

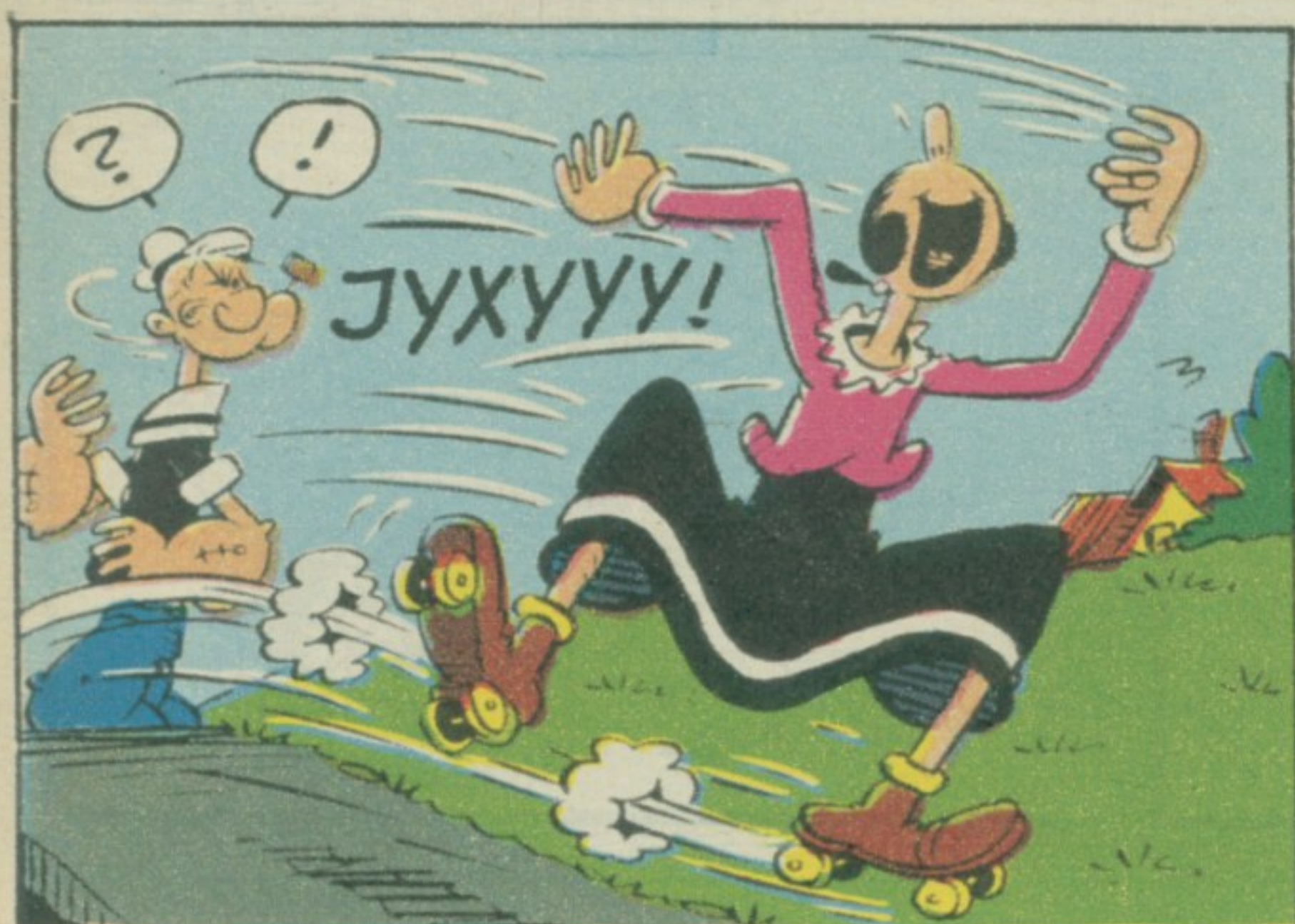
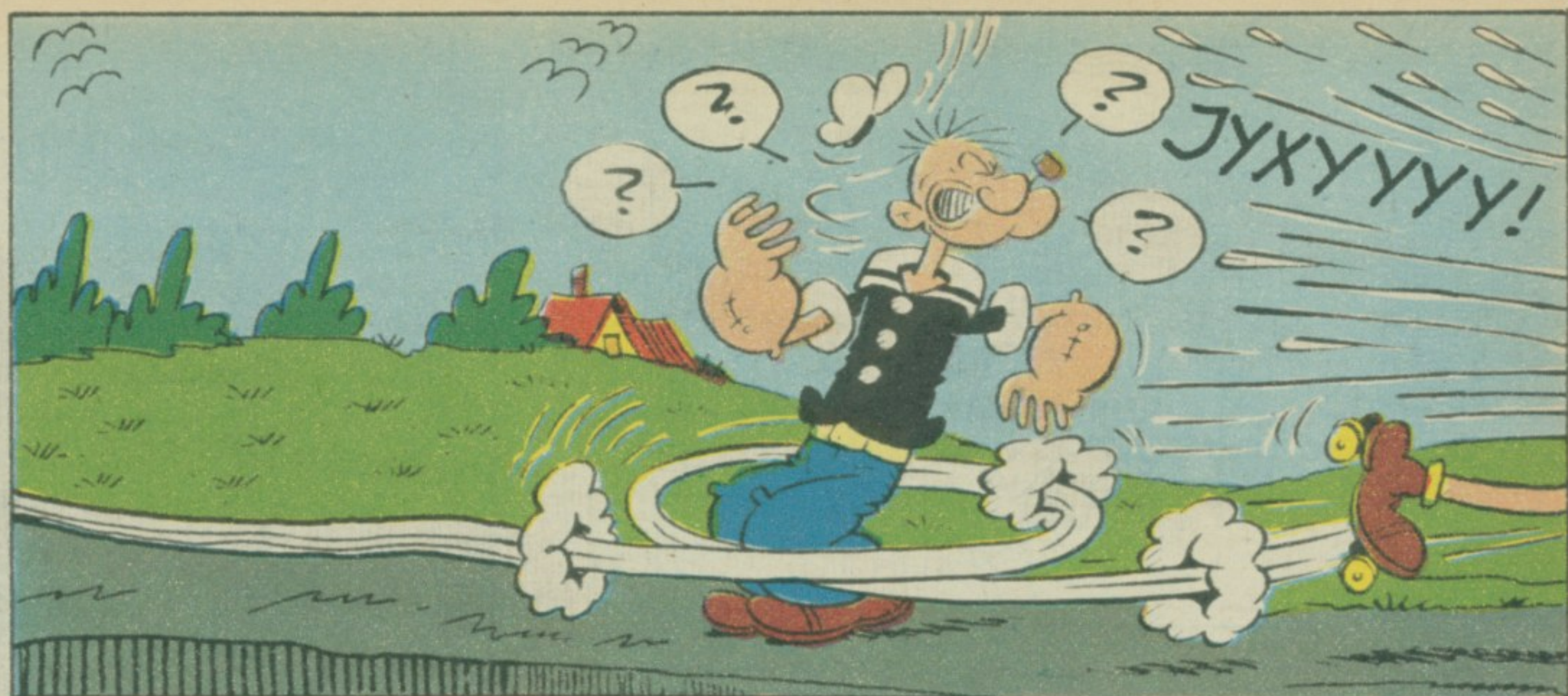

АХИЛ ПЕТИЌ

1.

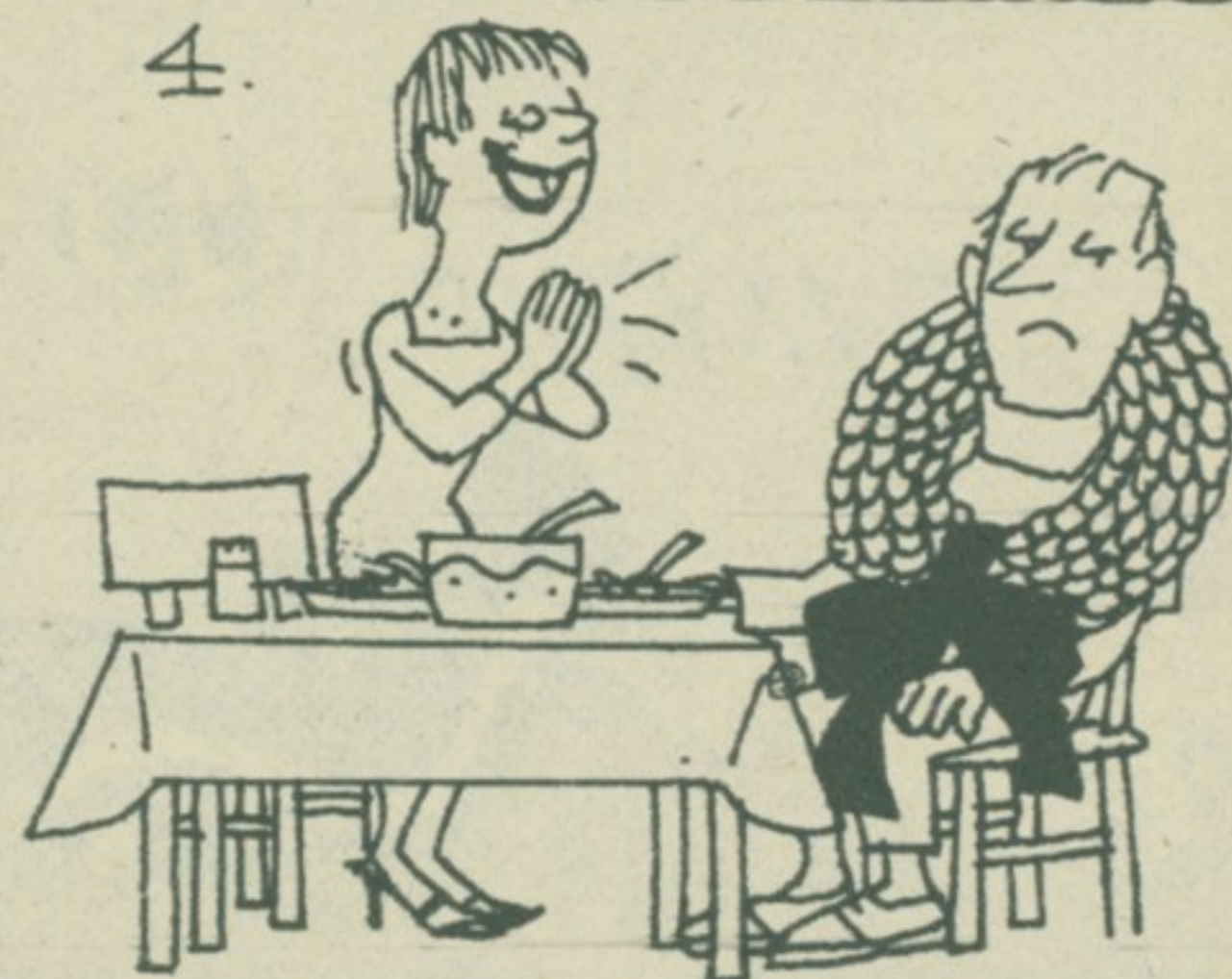
2.

3.

4.

ХУМОР
БЕЗ
РЕЧИ

БАБАЛУ

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА

KOLOY'S

7x7

Драги читаоци,
Ваша жвакаћа гума „БАБАЛУ“,
пружа вам двоструко задовољ-
ство:

— освежава и релаксира и у најуз-
будљивијим тренуцима

— пружа вам могућност да поста-
нете један од добитника наградног
путовања за Њујорк или неке дру-
ге вредне награде.

За учествовање у наградној игри
потребно је да скупите три наград-
на купона из пакетића „БАБАЛУ
7 x 7“ и да их пошаљете на адресу
— АГЕНЦИЈА БОРБА, 11000
Београд, Трг Маркса и Енгелса бр.
7, са назнаком „БАБАЛУ“. Ко-
верте са купонима можете слати
одмах или најкасније до 1. 09.
1980. Имена добитника објавиће
се у Ревизији за жене НАДА, у пос-
ледњем септембарском броју.
Свим учесницима желимо пуно
среће!

НАГРАДНИ ФОНД

- 5 путовања
за по две особе у
ЊУЈОРК И ВАШИНГТОН
- 50 БАБАЛУ
КОЛЕКЦИЈА ТРИКОВА
- 500 БАБАЛУ
СПОРТ КАПА

КАКО
ГА
СПАСТИ

ПОСЛЕДЊИ КОНДОРОВ ЛЕТ?

Калифорнијски кондор изгледа величанствено када се вине у небо са својим крилима распона преко три метра и белим перјем са њихове унутрашње стране, наспрам тамног тела. Изблиза, он је једноставно речено ружан — ћелава глава гмизавца на незграпном врату који више личи на прасећи подваљак него на птичију шију.

Калифорнијски кондор је веома стара птица, највећа која је икад летела небом Северне Америке, али она данас представља врсту која изумире — преостало је свега тридесетак примерака. Неочекивано, њене самртничке патње довеле су до непријатног сукоба између, иначе, добронамерних стручњака за питања очувања животне средине око тога шта треба предузети да би се сачувала ова стара врста.

Предајници у крилима

Са једне зараћене стране напали су се стручњаци из Службе за заштиту риба и дивљих животиња и друштва „Одебон“ које је добило име по познатом америчком орнитологу, природњаку и сликару Џону Џејмсу Одебону. Они планирају да утроше више од милион долара (20 милиона динара) и похватају преживеле кондоре. Даље, имају намеру да се старају о тим заробљеним птицама и да у крила што већег броја примерака уграде предајнике који би им омогућили да их прате и више сазнају о њиховим навикама.

Међутим, стручњаци из Друштва пријатеља природе и клуба „Сијера“ сматрају да кондори то не би могли да преживе. Они такође желе да проучавају ове птице, али нису за то да се предузимају никакве директне акције, већ да се у будућности посвети већа

РЕШЕЊЕ НИЈЕ ЛАКО: ЗАРОБИТИ ПРЕЖИВЕЛЕ ДИВОВСКЕ ПТИЦЕ ИЛИ САЧУВАТИ ЊИХОВУ ПРИРОДНУ СРЕДИНУ?

пажња очувању природне средине, што ће кондорима омогућити да се боље хране и размножавају.

птице немају никакве спољне полне карактеристике, гвезда крију високо у планинским пећинама.

До ових неслагања дошло је добрим делом зато што нико довољно не познаје живот калифорнијског кондора. Оне

нама, а начин на који живе у дивљини за све је још тајна.

— Треба најпре да сазнамо шта је то што кон-

дорима штети — изјавио је биолог Ноел Шнајдер из Службе за заштиту риба и дивљих животиња, објашњавајући због чега неки орнитолози (стручњаци за птице) желе да похватају кондоре и да их тако, лишене слободе, проучавају.

Стивен Херман са Шумарског факултета у Вашингтону има супротно мишљење:

— Кажу да свако даље чекање представља ризик, а ми тврдимо да је свако уплитање и барање птицама још већи ризик.

Једно јаје у две године

Ипак, изгледа да разлоге који су кондора довели до тога да буде увршћен у списак готово истребљених врста није тако тешко уочити.

Још су калифорнијски Индијанци због верских обреда убијали кондоре, према којима су, иначе, осећали страхопоштовање, а њихово дугачко перје користили су за своје живописне перјанице.

У 19. веку копачи злата употребљавали су дугачка кондорова пера из репа или крила за сакупљање златне прашице.

Изгледа да су се у скороје време многи кондори отровали, јер су се хранили отровним мамцима за којоте. Поред тога, предгађе Лос Анђелеса толико се проширило да им је знатно смањило животињи простор.

До пре двеста година, стотине кондора лутало је дуж обале Пацифика, од Британске Колумбије (у Канади) до Калифорнијског залива. У данашње време, малобројни преживели су се повукли у планинску област која се пружа северно од Лос Анђелеса до Сан Хозеа и Фресна.

Калифорнијски кондори су и сами у приличној мери убрзали пропаст своје врсте, јер спроводе

веома строгу „контролу рађања“ — женка сноси само једно јаје једанпут у две године.

Орнитолози који се залажу за идеју да се кондори лише слободе, сматрају да би убрзо могли да повећају број примерака примењујући метод такозваног дуплог полагања јаја. Наиме, код неких андских кондора — иначе рођака калифорнијског — који живе по зоолошким вртovima примећено је да, уколико се женки узме јаје одмах пошто га снесе и ако се стави у инкубатор, она често снесе и друго јаје.

Други стручњаци који се пак противе овом предлогу тврде да од тога не би било користи, јер млади који би угледали свет у заробљеништву никад не би могли да преживе, ако би се једног дана вратили мајци природи.

Симбол сукоба

На жалост, сви се слажу само у једном — изгледа да се калифорнијски кондор сачува ни су велики.

— Он има само 50 одсто шанси да преживи — изјавио је орнитолог Џеј Шепард из Службе за заштиту риба и дивљих животиња. — Видећемо шта ће се догодити у следећих тридесет година.

Није чудо што дивовска птица, која потиче још из времена од пре неколико десетина хиљада година, из епохе плеистоцена, и даље побуђује човекову пажњу.

— Кондор је постао нека врста тотема, симбол општег сукоба између развоја и природе — сматра Џон Борнман из друштва „Одебон“.

Ускоро ће калифорнијска Комисија за лов и риболов пресудити кондорима: одлучиће да ли да дозволи влади да отпочне са хватањем ових птица...

Д. П.

ПЛАВО. НЕУМОЉИВО МОРЕ

Новине у Италији и овог лета подсећају купаче на трагичан догађај 1978. године када су се у приморском градићу Фијумара Гранде дванаесторица мештана изненада нашла у животној опасности.

На месту где се воде реке Тибра сударају с морским струјама стварајући бројне опасне вртлоге и

НИКАКО ПРОТИВ СТРУЈЕ!

АКО ВАС У ВОДИ ЗАДЕСИ НЕВОЉА, НЕМОЈТЕ МЛАТАРАТИ РУКАМА ДА БИСТЕ НА СЕБЕ СКРЕНУЛИ ПАЖЊУ. БОЉЕ ЈЕ ДА НАУЧИТЕ КАКО ДА СЕ ОДРЖИТЕ НА ПОВРШИНИ.

онда кад је море сасвим мирно, четрдесет трогодишњи Антонио Версо скочио је у воду да спасе тринаестогодишњег Масима Лучија. Четрдесет петогодишњи Марио Чикачи покушао је обојици да притекне у помоћ.

У року од пет минута, још седам особа скочило је за њима ризикујући да их немирна вода прогута. На обали је у међувремену дигнута узбуна. Бродичке капетаније није успео да се приближи угроженима. Њихов чамац са двојицом људи преврнуо се. Настала је неописива пометња...

Најзад се појавила једна приватна барка. Искусни рибар је стигао у последњем тренутку. За Марија Верса, на жалост, било је прекасно, док је Марио Чикачи нестало и његово тело никад није пронађено. Правим чудом трагедија није однела више живота, а до читаве драме није морало ни да дође, кажу искусни људи. Услови нису били несавладиви за пливаче — бар оне који знају како да се суоче са неприликама те врсте.

ВОДА ВУЧЕ УНАЗАД

Истина је да у оваквим ситуацијама мало људи уме да се снађе. Према неким истраживањима само

десет одсто пливача сасвим је овладао овом вештином. Узроци несрећа по правилу су незнање, неспретност и самопоуздање без покрића.

У пливању сигурност се заснива на познавању воде. Њу треба схватити. Што се тиче мора, треба прихватити чињеницу да оно готово никада није

потпуно мирно. И испод површине која делује као уље вода је у сталном покрету. Подводно струјање ћете препознати по нешто тамнијој воденој „траци“ широкој 7 до 8 метара. На њој се морска пена и понеки плутајући предмет крећу у правцу струјања. У случају вртлога крећу се у круг.

Ветрови, који у неким областима често дувају, најчешће под одређеним углом терају таласе ка обали. Опасности за пливаче нема уколико струја није јака. Догоди ли се да, гледајући неку тачку на обали, запазите да се великом брзином од ње удаљавате, треба одмах да се вратите. Тада не смете пливати супротно струји.

Много је боље и сигурније дијагонално препливати струју и што пре се домоћи обале. Принцип да се никада не плива супротно струји од изузетне је важности. У противном, брзо ћете исцрпiti снагу, може вас ухватити паника и таласи ће вас лако прогутати док узалуд покушавате да се покренете с места.

Опасност у мору представљају и веће природне препреке на дну у близини обале, као што су пешчани наноси или хриди. Преко ових препрека непрестано прелазе милиони литара воде. Уколико је још страшна хриди или наноса окренута пучина, нешто нижа преливања воде претварају се у снажно струјање у

правцу отвореног мора. Вода у оваквим случајевима стално повлачи купача уназад исцрпљујући га док покушава да јој се супростави.

ГЛАВОМ У ПЕСАК

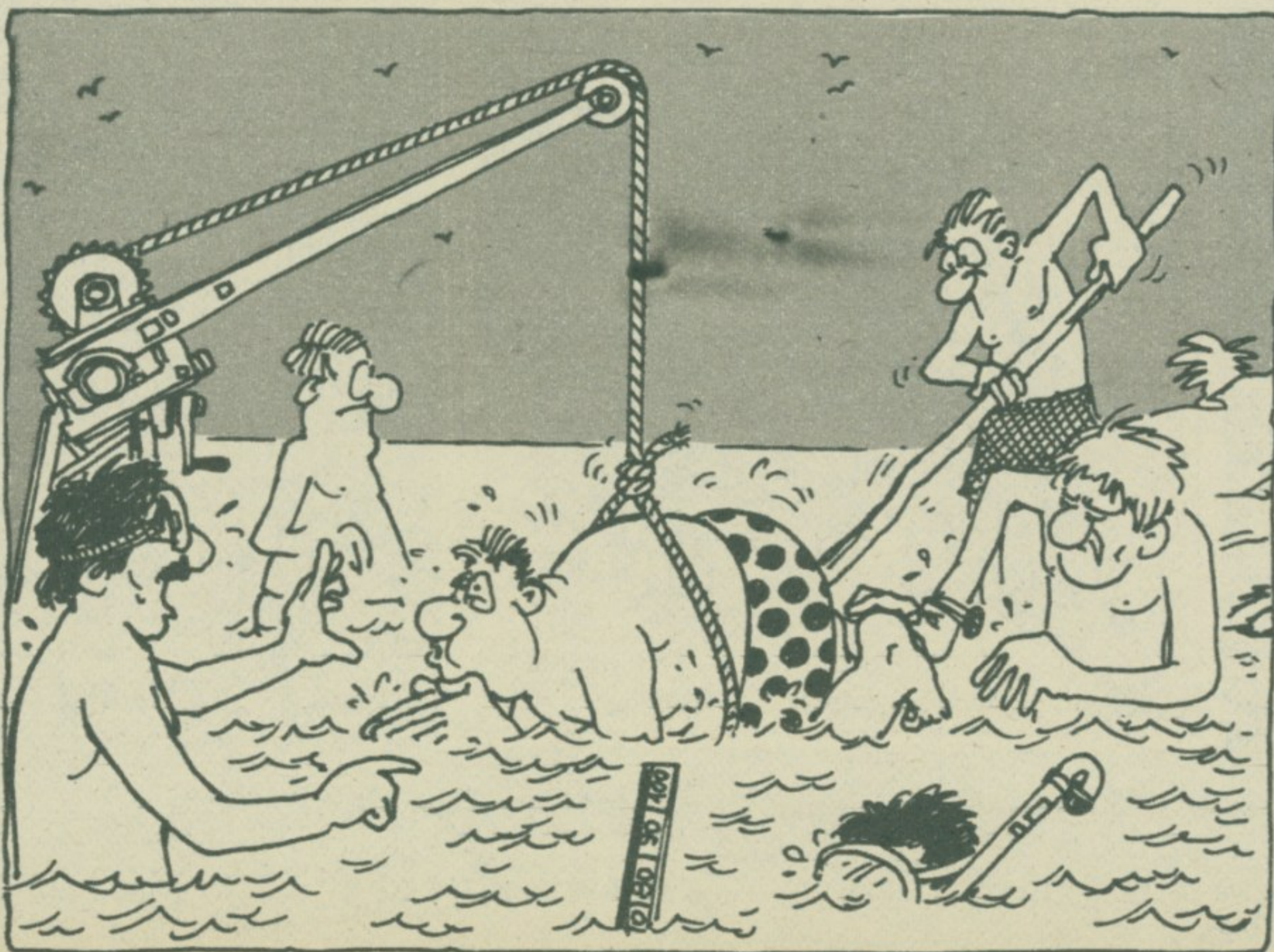
Кад стигнете на неку нову плажу или непознато купалиште, потребно је понешто да проверите како бисте сазнали какво је дно, температура воде, има ли неких ознака за опасност, да ли су спасиоци у близини, колики су таласи, какве су струје и слично.

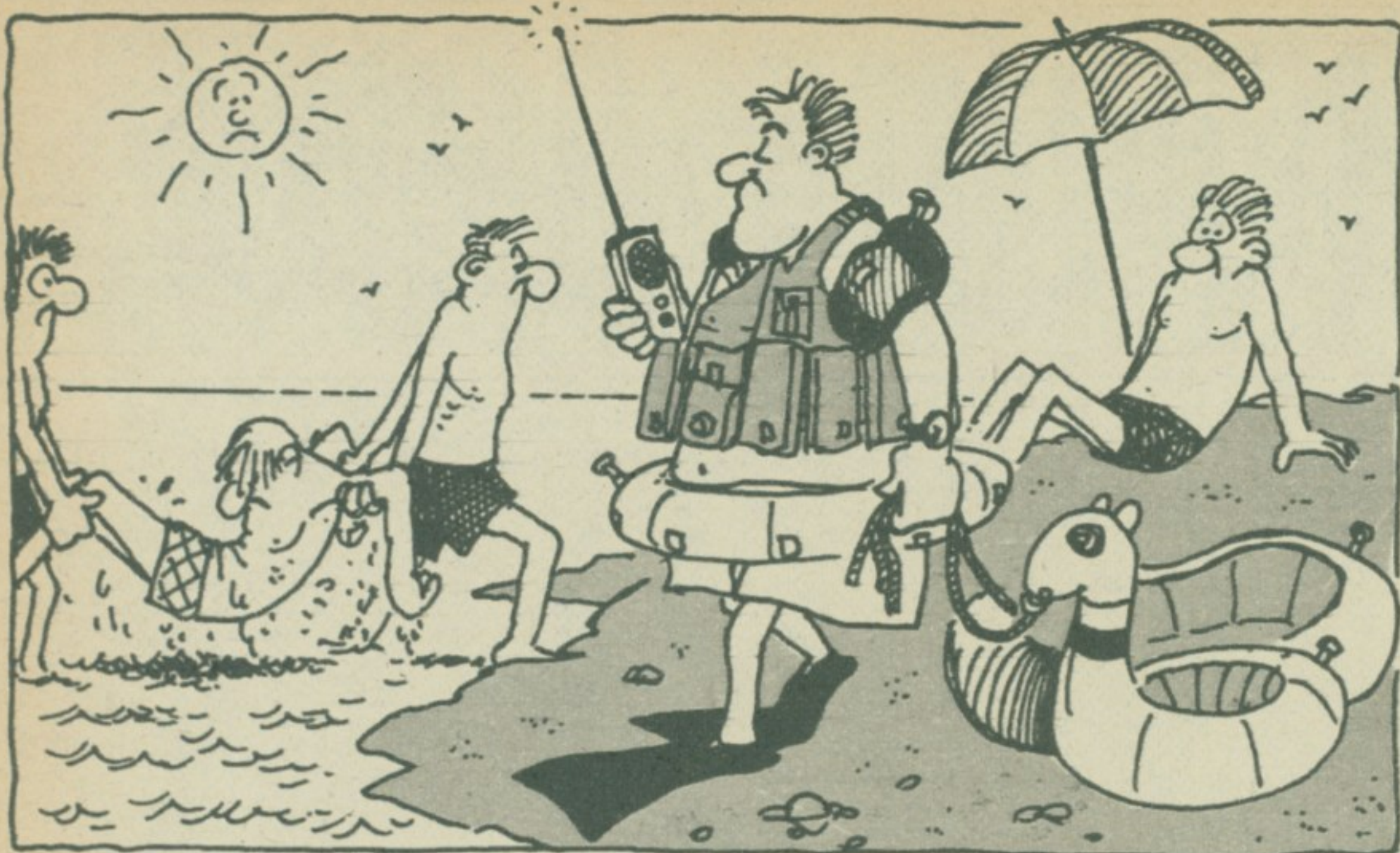
Утврђено је да многи људи уопште не познају природу таласа. Треба имати у виду да таласи путују у низовима који се сустижу. Пре него што се уђе у воду, корисно је осматрити њихово кретање. Одмах се могу запазити четири мања таласа за којима иде један велики — па онда опет четири мала, па велики...

Искусни пливач ће неко време посматрати ритам њиховог кретања, па тек онда ући у воду бацајући се у велики талас. Он зна да после загрљаја са великим таласом има времена — док пролазе четири мања — да се припреми за следећи велики талас.

Уколико добро не процените ситуацију, пливач лако може да се нађе са главом у песку: вода, која у таласима доспева на обалу, услед силе гравитације снажно се повлачи. Ко је довољно разуман да јој се не супроставља биће само за који тренутак повучен под воду. А кад стигне следећи талас, струјање ће ослабити и пливач се вратити на површину.

У противном, ризикује

да се на њега обори следећи талас. Удар надируће водене масе може у оваквим случајевима пливача да ошамути, да га остави без даха или чак да му

лица а затим их — при удисању ваздуха — док главу држите изван површине, раширите и длановима потискујте воду на доле. Затим поново загњу-

Мишићне грчеве потколенице можете ублажити на лицу места. Окрените се на леђа и изводите покрете „шутева у небо“, или обема рукама ухватите лист ноге и добро га стисните. Затим мало масирајте мишић одмарајући се повремено на леђима, а онда поново запливајте настојећи да ногу која је била под грчем што мање употребљавате.

Што се грчева прстију стопала тиче, можете их олакшати притискивањем ишијадичног нерва, односно његовог огранка који се протеже унутрашњом страном стопала. Притискујте палчевима руку на месту које се, по слободној процени, налази на трећини растојања између пете и врхова прстију. Благо масирајте стопало у правцу ногног палца. Особама подложним грчевима препоручује се да у воду не улазе саме, да се не удаљавају од плаже и не купају у хладним водама.

БУДИТЕ ОПРЕЗНИ

Пре уласка у воду обавезно обратите пажњу на следеће:

1. Баците комад дрвета у море и посматрајте како се креће. Ако плови убрзано и у свим правцима, значи да постоје јака струјања.
2. Осмотрите кретање бар десетак таласа, како бисте утврдили њихову величину и проценили да ли сте способни да се са њима ухватите укоштац.
3. Деци која не знају да пливају родитељи треба да одреде место за игру, ван домаћаја већих таласа.
4. Утврдите постоје ли знаци подводних струјања или вртлога.
5. Проверите има ли на обали неког ко ће мотрити на вас док се купате.
6. Покушајте да избегнете купање на пустим местима. Ако другачије не можете, понесите гумени појас или душек за купање.

поломи неки део тела. Ако сте неким случајем погрешно реаговали, опустите се и струја ће вас однећи у мирније воде.

Уколико се, упркос предостројностима, нађете у невољи, никада не млатарајте рукама испод воде у покушају да скренете на себе пажњу. Руке изван воде су теже што повећава ризик.

СПАСОНОСНА ТЕХНИКА

Неопходно је применити одређену технику која и просечном пливачу може да обезбеди сигурност. Претпоставка ове технике, коју одмах треба да увежбате, јесте да свако може остати на површини ако су му плућа пуна ваздуха и ако задржи вертикалан уместо хоризонталан положај тела.

Дакле, треба плутати у вертикалном положају опустивши руку, дубоко дисати кроз нос и што више задржавати ваздух у плућима држећи истовремено лице загњурено у воду. У овом положају подиignite руке и укрстите их испод

рите главу и задржите што је могуће дуже првобитан опуштен положај. Чим овладасте овим покретима, а имајући у виду и остале мере безбедности, можете слободно запливати ка отвореном мору.

НЕ БОЈТЕ СЕ ГРЧЕВА!

Грч је у причама баук број један. У случају да вас, док пливате, ухвати грч, најважније је да не губите присуство духа.

Море се често назива злом коби. Водене струје су „подмукле“; таласи „убице“, а буре дивље и махните. Међутим, то је у ствари упорно одбијање човека да се прилагоди природи — инстинктивна жеља да се против ње бори.

Лепо плаво море треба прихватити онаквим какво је — пријатним и гостољубивим за опрезне и припремљене, а неумољивим према неодговорним и необавештеним особама!

Д. В.

НАЈВЕЋИ БРОД-БУШИЛИЦА НА СВЕТУ

ШПИЈУНАЖА, НАУКА, ТЕЧНО ЗЛАТО?

Када је 1970. године изграђен „Гломар Експлорер“, јавност је поверовала у причу коју су јој сервирали: да брод-бушилица припада Хуарду Хјузу и да га је ексцентрични амерички мултимиллионер изградио како би са морског дна вadio манган.

Фебруара ове године „ископана“ је најновија верзија: „Гломар Експлорер“ изградила је Америчка централна обавештајна служба да би се дна мора извукла потонулу совјетску подморницу.

Операција, кажу, није успела, али ни „Гломар Експлорер“ није отишао у старо гвозђе. Недавно је предложено да се 1885 метара дугачак брод-бушилица прилагоди новој намени — проучавању геологије морског дна.

Покретач и главни финансијер подухвата је Америчка национална научна фондација (NSF) која је спремна да у десетогодишњи истраживачки програм уложи 700 милиона долара (око 14 милијарди нових динара).

„Глобал Марин“, компанија из Лос Анђелеса која је, за нечији рачун, изградила „Гломар Експлорер“ градилиште је и „Гломар Челендера“, брода-бушилице који већ неколико година успешно истражује морско дно. Са њега су, између осталог, прикупљени и докази који потврђују теорију немачког геофизичара Вегенера о постанку Атлантског океана раздвајањем јединствене континенталне масе.

Док је обезбеђивање средстава за изградњу „Гломар Челендера“ текло прилично лако — осим америчке учествовало је и неколико страних влада — сума потребна да се „Гломар Експлорер“ прилагоди новој намени и планираних трошкови десетогодишњих истраживања толико су високи да је Национална научна фондација била принуђена да се обрати великим петролејским компанијама.

Научници су бизнисменима понудили следећу погодбу: за половину потребних средстава две трећине предвиђеног времена утрошило би се на

тражење злата вредне нафте. Другим речима, у прве две године „Гломар Експлорер“ би бушио по дну Тихог океана — области која, пре свега, занима научнике — док би следеће четири године трагао по атлантском дну дуж обала Сједињених Америчких Држава, предела за који су заинтересоване петролејске компаније.

Интересовање за пројекат показало је осам великих петролејских компанија — „Атлантик Ричфилд“, „Континентал“, „Ексон“, „Мобил“, „Филипс“, „Стандард Оил“, „Санмарк Експлорешн“ и „Јунион Оил“. До споразума науке и бизниса ипак није дошло.

Покушај сарадње је пропao, јер су услови понуђени петролејским компанијама, по мишљењу доброг дела научника, представљали „капитулацију“ пред интересима великог бизниса. Бушење једне једине „атлантске рупе“ стајало би 30 милиона долара (око 600 нових милиона). Колико би четири пуне године тражења нафте прогутале долара, тешко је и замислити.

Национална научна фондација недавно се обратила Америчком конгресу. Мада се исход сада не зна, изгледа да је једно већ одлучено: „Гломар Експлорер“ не ма ко да учествује у финансирању програма, бушити на местима која највероватније уопште не садрже нафту и гас, односно по изицама Атлантика и то на дубинама до којих ниједна од постојећих бушилица не може да допре.

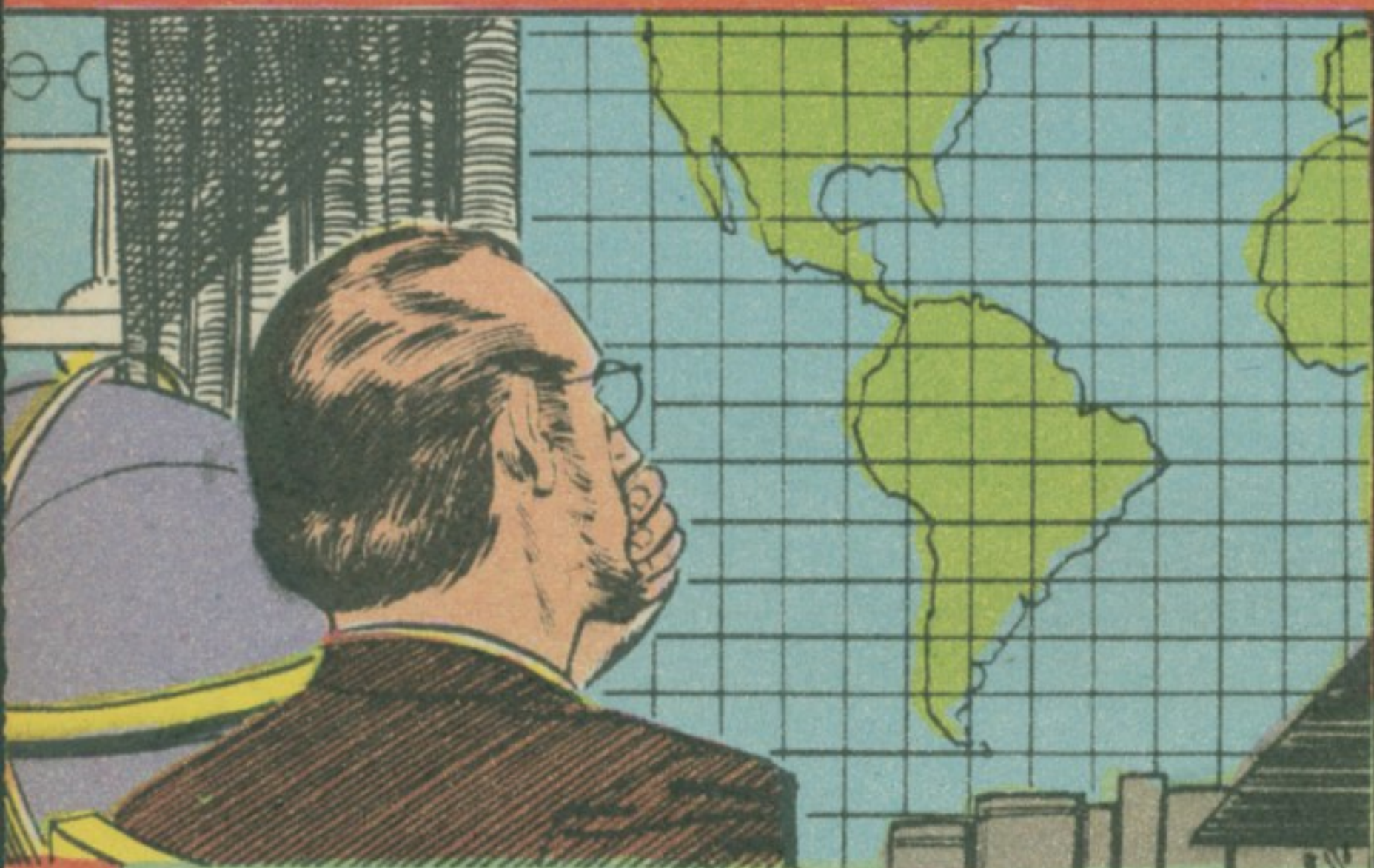
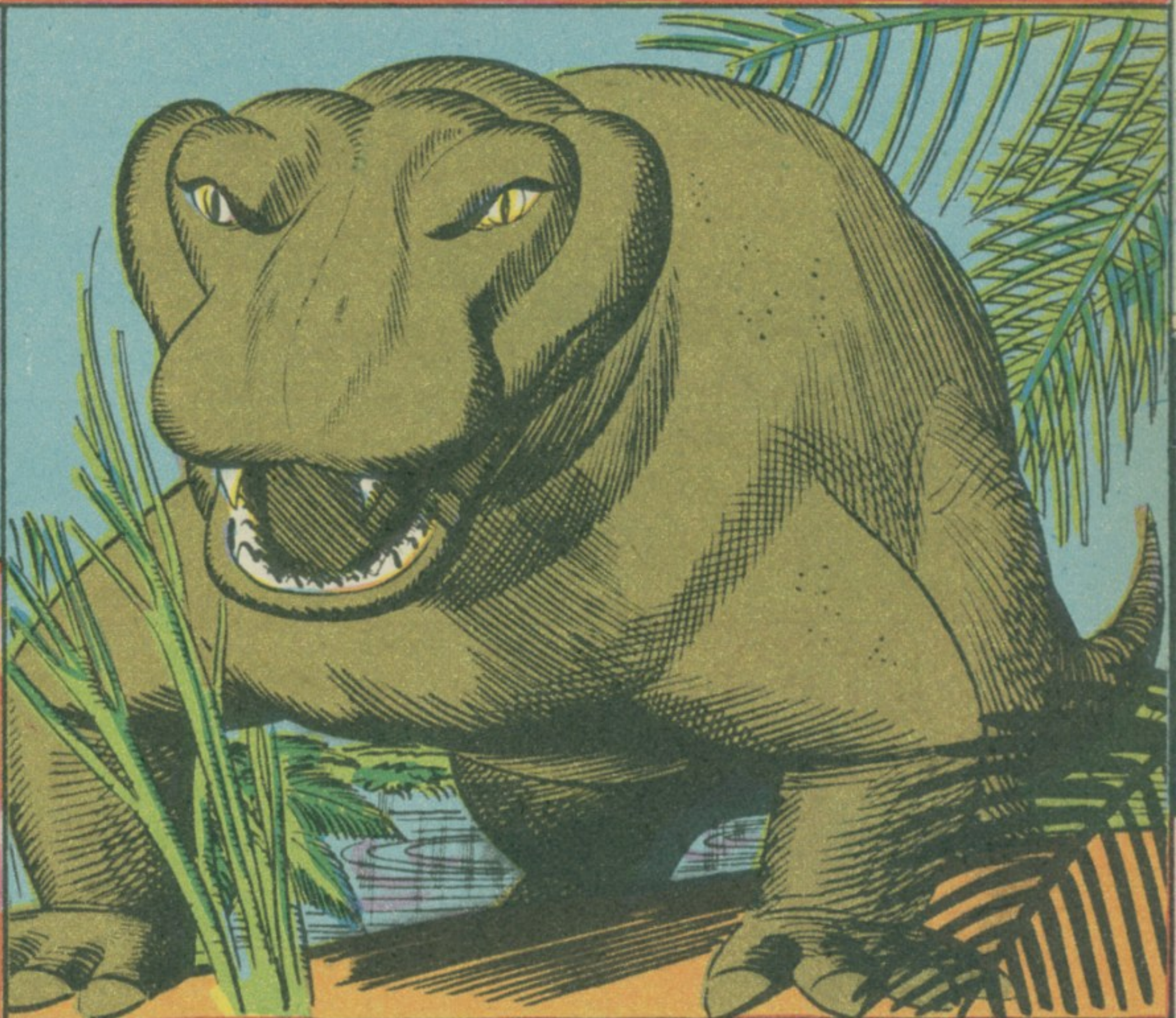
Уколико Конгрес испуни очекивања научника и одобри тражена средства — половину од предвиђених трошкова — „Гломар Експлорер“ ће постати највећи брод-бушилица на свету, способан да се дубине од 4000 метара продре до слојева 8000 метара испод морског дна. Адаптација „шпијунског“ у научнички брод започела би 1981. године, а почетак истраживања предвиђен је за 1984.

М. И.

**МИЛИОН
ЗЕМЉОТРЕСА
ГОДИШЊЕ**

ТО ЗЕМЉА ДИШЕ

Земљина кора је испарчана и у сталном је покрету, тврде геолози, оживљавајући тако стару теорију о цепању некад јединствене копнене површине и стварању котлина и океанских басена. Још пре 50 година геолог Алфред Вегенер подржао је ову теорију и покушао да је објасни. Касније, кад су на Антарктику пронађени остаци *Iystro-saurusa* (рептила сличног нилском коњу) из тријасног периода идентични остацима нађеним много раније у удаљеној јужној Африци, дилеме више није било — у прошлости је постојала јединствена целина континената јужне хемисфере. Ако не раније, онда бар пре 200 милиона година.

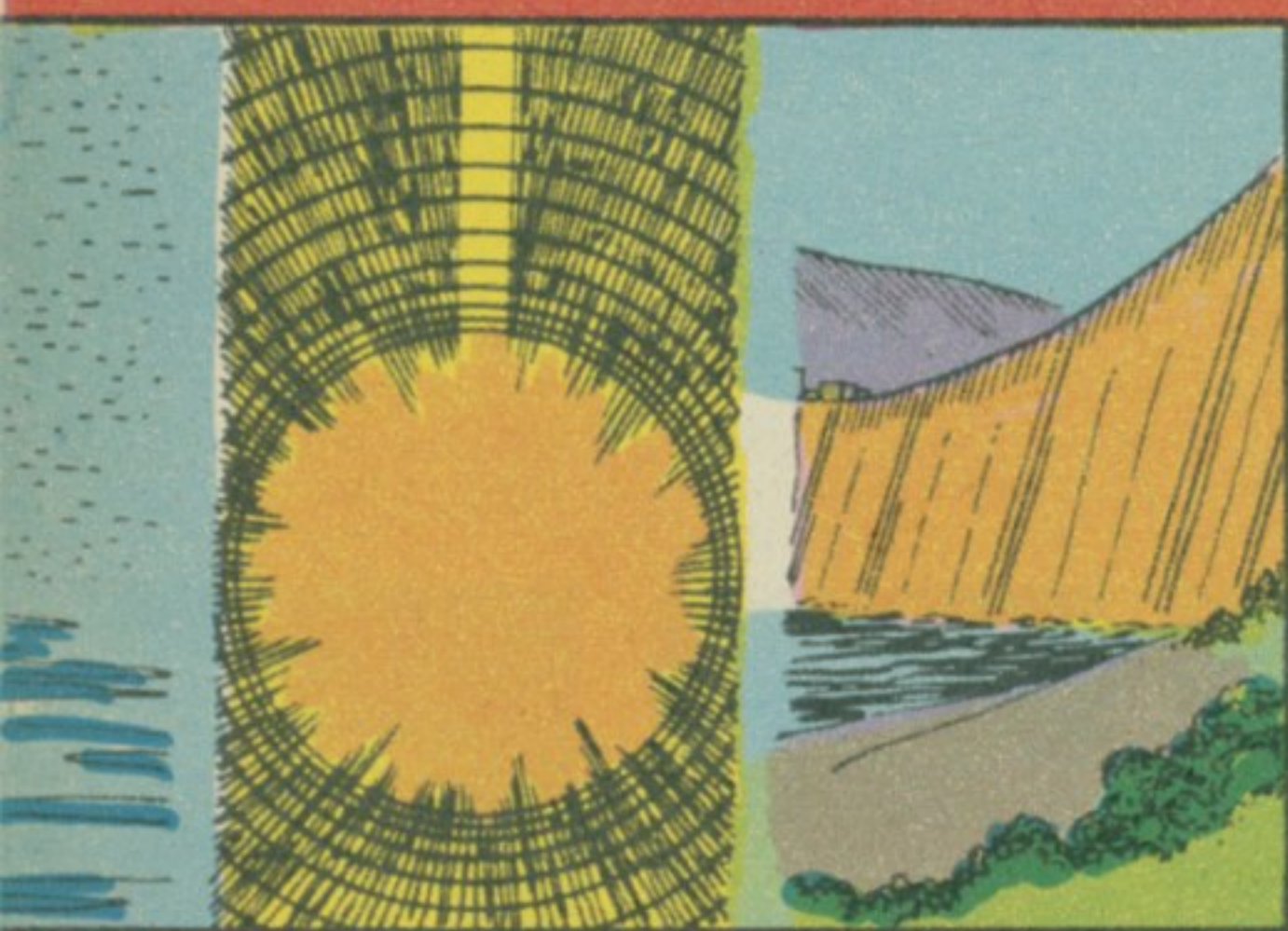

Вегенер је научном свету први скренуо пажњу и на подударане облика афричког континента и Јужне Америке у линији која, по њему, означава расцеп. Прихваћена је и његова тврдња да је Земља посебно издељена на веће блокове, односно континенталне табле које пливају као санте леда на тестастој вискозној маси сфере. Простори између континенталних блокова представљају врло покретљиве зоне у којима се дешавају снажна вертикална и хоризонтална кретања маса. У океанским просторима та удубљења испуњена су великим количинама седимената. Приближавајући се један другом континенти истискују, убирају, ломе и издижу наталожени материјал. На тај начин стварају се планински венци.

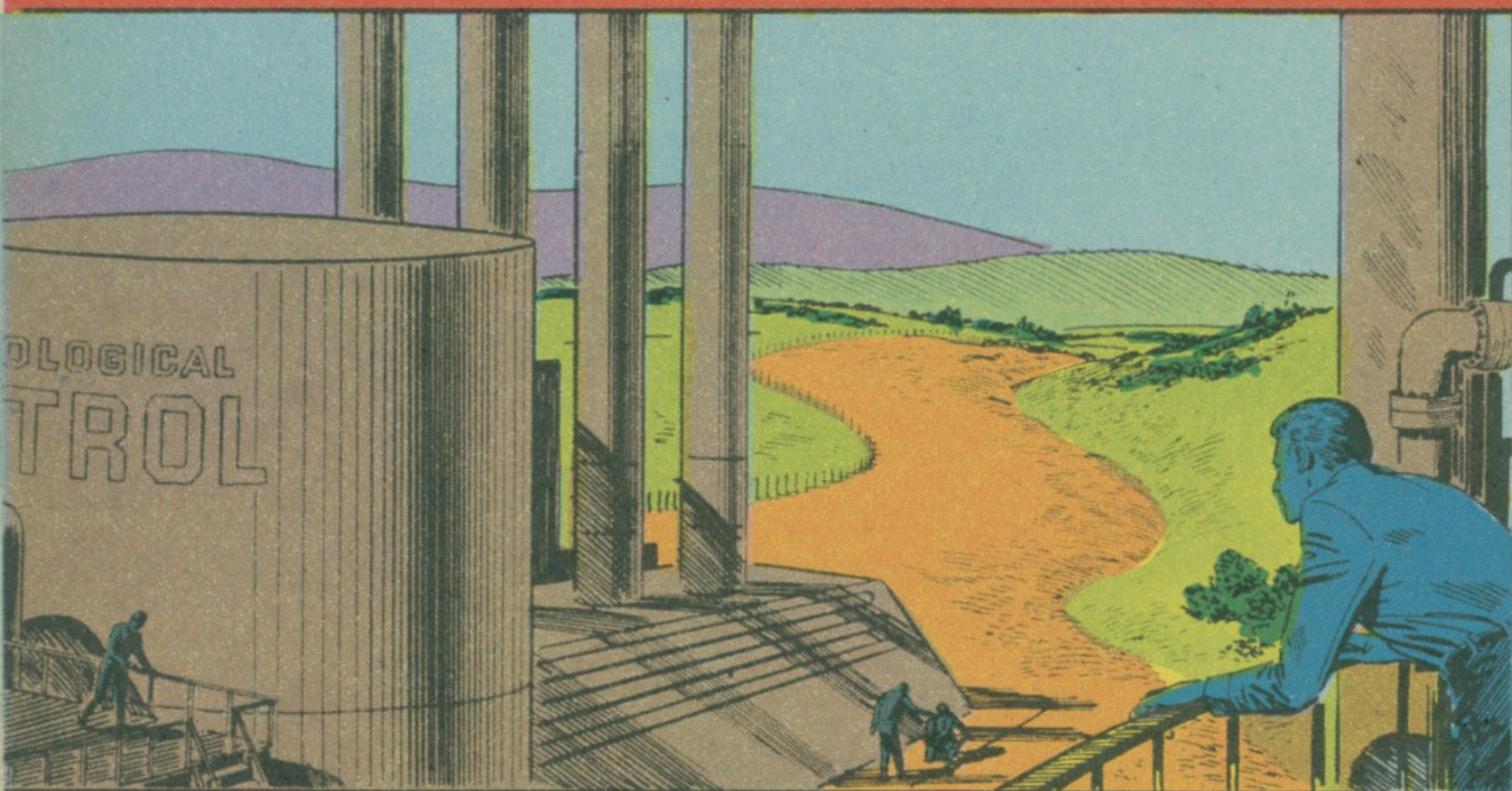
После максималног издицања долази до разламања, раседања — до разбијања планинских низова на поједине блокове који се крећу тражећи што стабилнији положај. Ова померања прате вулканске ерупције као и земљотреси који за само неколико секунди могу да причине више штете него највеће поплаве, лавине, шумски пожари или урагани. Огроман је данак и у људским животима. Из мноштва података издвајамо следеће: по 50 хиљада настрадалих у Лисабону 1755. и у Перуу 1970, преко 75 хиљада на Сицилији 1908. и око 100 хиљада у Јапану 1923. године. Срећом, већина земљотреса је слабог интензитета и углавном погађа дна мора и океана.

Места ослобађања сеизмичке енергије називају се жариштима земљотреса. То су заправо простори испод површине Земље чије димензије достижу километре. Земљотреси се, према узроцима, деле на: тектонске, вулканске, урвинске и вештачке. **Тектонски** потреси спадају у најјаче и најмногобројније појаве. Жаришта се налазе дуж разломних површина. Груба представа тог механизма била би следећа: два блока налажу један на други дуж неравне површине. На њих делују силе које их сабијају и, уједно, теже да их дуж те површине бочно или вертикално помере. У моменту када ове силе савладају трење дуж површине којом блокови налажу један на други, равнотежа се нарушава и блокови се померају дуж разломне површине све док се поново не успостави привидна равнотежа. Сви потреси код нас су тектонског порекла. **Вулкански** потреси се јављају у подручјима где има активних вулкана. Магма, на путу према површини Земље наилази на препреке које савлађује експлозијама гасова и пара изазивајући истовремено потресе Земљине коре изнад тих места. **Урвински** потреси немају велику снагу јер се њихови узроци налазе, пратично, на самој површини Земље и дејствују на врло малом простору.

Вештачки земљотреси последица су нарушавања равнотеже, односно мењања материјалног система Земље. Један од изазивача тог процеса је човек. Примера има много. Црпљењем воде из подземља човек је, на пример, успео да само у овом веку знатно поремети ниво многих градова: Москва је потонула за 3,5 м, Лондон за 30 цм, Тонио за 3,5 м а Мексико Сити за пуних 9 метара. Узроци могу да буду и подземне нуклеарне експлозије, чак и притисак огромне водене масе у акумулационим језерима. Главни параметри земљотреса су: **хипоцентар** — жариште, место одакле полазе еластични сеизмички таласи као последица процеса у дубини Земље; **дубина хипоцентра** — растојање између жаришта земљотреса и површине Земље; **епицентар** — област на површини земље непосредно изнад жаришта земљотреса; **еписистема** — област на површини Земље у којој је земљотрес изазивао највећа оштећења.

Проучавањем земљотреса бави се сеизмологија а изучавање и регистровање потреса врши се сеизмографима у сеизмолошким станицама и институтима. Јачина земљотреса мери се по два различита основа тако да се изражава различитим скалама: скалом којом се мери јачина енергије у жаришту земљотреса (Рихтерова, 9 степени) и скалом којом се мери рушилачки ефекат земљотреса, такозвана скала интензитета земљотреса. Тих скала има више. Код нас се користи Мерналијева скала од 12 степени. Рихтерову скалу не треба замењивати са скалом интензитета, што се врло често чини. Снажни земљотреси крећу се од 7,5 до 8,2 степена Рихтерове скале.

Имајући у виду природу Земљиног језгра и њене коре, за чуђење је — тврде неки стручњаци — што земљотреси нису још разорнији. Чак би се могло рећи да на Земљи живот тече само захваљујући случају. Иако предвиђања земљотреса бележе напредан, геолози данас стоје на становишту да земљотресе треба контролисати и своје напоре усмеравају у том правцу. Верује се, рецимо, да контролисано упумпавање воде у одређена места на трасним подручјима може да допринесе ублажавању напетости дуж разломних површина кроз више мањих потреса којима би се спречиле веће катастрофе.

ХИТ - СТРАНА

САША АЛЕКС

У изузетне интерпретаторске квалитете младог вокалног солисте САШЕ АЛЕКСА недавно се уверила публика у Совјетском Савезу. Саша, који на домаћој сцени има велико естрадно искуство и неколико снимљених плоча, недавно је са групом југословенских музичара гостовао два месеца у Совјетском Савезу. Програм који су извели Љиљана Петровић, НЕОПЛАНТИ и Саша Алекс, публика је изузетно повољно оценила, а Саша је чак сврстан међу пет најпопуларнијих страних извођача који су се последњих година појавили на њиховим концертним подијумима. Саша је добио позив да поново гостује у октобру.

„За овако повољне критике које сам добио заслужни су и НЕОПЛАНТИ који су ме пратили“, каже Саша Алекс. „НЕОПЛАНТИ су најбоља пратећа група и због тога сам одлучио да убудуће искључиво радим и снимам с њима.“

Саша Алекс управо снима материјал за сингл-плочу на којој ће се наћи две нумере композитора Ђорђа Новковића „Марина спава“ и „Признајем“. Текст за А страну „Марина спава“ написао је Ђорђе Балашевић, па је и Сашин оптимизам велик јер на њеном реализовању учествују наша два проверена музичара.

НОВА ИГРА

Овог лета међу младима је изузетно популарна једна нова игра. Зове се **раперс данс**, а музика је у добро знамом реге-стилу. Ову игру међу првима су прихватили чланови састава ШУГАРХИЛ ГЕНГ (SUGARHILL GANG) и лансирали два велика хита „Rapper's Delight“ и „Ladies' Night“.

Ми ћемо сликом и речју покушати да вам помогнемо у савлађивању основних покрета, а на вама је да их још више обогатите јер нису строго прописани.

Такт 1: Леву ногу ставите у страну, твистујте бед-рима, а затим десну ногу исправите и опет померајте кукове лево и де-

сно. Код такта 2 све ово треба поновити.

Такт 3: Леву ногу ставите испред десне и исправите је. Благо повијајте тело напред, затим одвојите руке од тела и при том покрету пукетајте прстима.

Такт 4: Десно колено савијте, а тело забаците назад. Изабаците стопало напред и тело савијте напред. Лево колено савијте, а тело повијте назад. Код такта 4 понавља се такт 3.

ЦЕНИСИС (GENESIS)

ЦЕНИСИС је рок-група коју тренутно чине три младића, школски другови. Основао ју је Питер Гебриел (Peter Gabriel) пре једанаест година и тада је састав бројао пет чланова. Први албум „From Genesis to Revelation“ издали су 1969. године, али он није

донео и очекивани успех. Група је била на рубу разлаза. Подршка коју су добили од неких музичара и продуцената дала им је снагу да наставе и успех није изостао. ЦЕНИСИС постаје један од водећих састава на британском острву. Група привлачи својим сценским наступима и визуелним ефектима, док је Питер Гебриел ненадмашан глумац међу певачицама.

Крајем 1975. године, када је група била на врхунцу славе, Питер Гебриел најављује одлазак јер жели да се посвети самосталном раду. Многи су оеровали да је то и крај ове групе. Међутим, Фил Колинс (Phil Collins), бубњар, преузима улогу певача. Само неколико месеци касније издали су албум „A Trick of the Tail“ који је добио одличне критике. То нису очекивале ни најватреније присталице ЦЕНИСИСА. Успех се наставља, хитови се пећају, а један од последњих је и „Turn It on Again“.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

УКЉУЧИ ОПЕТ

(TURN IT ON AGAIN)

Изводј: Ценесис

All I need is a TV show
That and the radio.
Down on my luck again.

I can show you,
Some of the people in my life

It's driving me mad,
Just another way of
passing the day.
I get so lonely when she's
not there.
I-I-I-I-I-I.

You're just another ace
That I know from the
TV show.
I have know you for so
very long.
I feel you like a friend
Can't you do anything
for me.
Can I touch you for
a while
Can I meet you on
another day?
And we will fly away.

Turn it on
Turn it on again,
I can see another face.

Такт 5: Из завршне позиције такта 4 левом ногом крените напред и при томе два пута учините покрет куковима. Горњи део тела се благо нагиње напред.

Такт 6: Сада десну ногу исправите, мрдните куковима два пута, а ту кретњу треба пратити горњим делом тела. За такт 6 понавља се цео такт 5.

Такт 7: После претходног такта, у било ком положају да се нашло тело, потребно је десну руку ставити на бутину. Тело је благо нагнуто у десну страну.

Уз лагани поклес спустите леву руку на десну бутину, а тело благо повијте напред. Ноге су још у претходном положају.

Десну руку извучите испод леве и подигните увис. Главом пратите то кретање, док вам лева рука и даље стоји на бутини.

Леву руку подигните као и десну, а главу благо замахните назад. Због

положаја руку, обе ноге су сасвим исправљене.

Такт 8: Лупите дланом о длан изнад главе. Леву ногу при том померите напред, док ћете код тапшања благо поклекнути.

Десну ногу савијате и на леву се насланјате. При том десном руком прођите кроз косу. Десну ногу повуците назад.

Савијену леву ногу наслоните на десну. Сада левом руком прођите кроз косу. Благо окрените тело на десну, па на леву страну и поново се вратите на такт 1.

МОЈ ИЗБОР

ДРАГАН ГРАХОВАЦ: „На пусто острво бих отпловио на клавиру, са једрима од „Политикиног забавника“. Драган је, иначе, кантаутор из Београда чија два хита „Мора“ и „Повратан“ слушамо последњих месеци.

ДОМАЋЕ

1. ДНЕВНИК ЈЕДНЕ ЉУБАВИ (ЛП) — Јосипа Лисац
2. ДА ЛИ ЗНАШ ДА ТЕ ВОЛИМ — Дадо Топић
3. ЕТО, БАШ ХОЋУ (ЛП) — Бијело дугме
4. НАЈЈАЧИ ОСТАЈУ — Неца Фалк
5. БАЦИЛА ЈЕ СВЕ НИЗ РЕКУ — Indexi

СТРАНЕ

1. YESTERDAY — The Beatles
2. MESSAGE IN A BOTTLE — Police
3. JETHRO TULL — LIVE (LP) — Jethro Tull
4. SULTANS OF SWING — Dire Straits
5. LIVING ON THE FRONT LINE — Eddy Grant

ГИТАРИЈАДА У ЗАЈЕЧАРУ

На овогодишњој, 14. по реду гитаријади у Зајечару, чули смо више добрих група од којих посебно треба издвојити састав ПАУК из Завидовића. По оцени стручног жирија то је била и најбоља група. ПАУК је основан пре нешто више од годину дана и, поред највећег признања у Зајечару, освајао је и награде на сличним манифестацијама у свом граду и Републици. Чланови ове групе, вокални солиста Жељко Селак и гитариста Ешвет Хирудић такође су добили награде као најбољи појединци. Друго место заузела је група ВИНДИГО из Зрењанина, а треће ДОКТОР ТОН из Бачке Паланке. Група из Бачке Паланке добила је и награду публике, док је Зрењанинцима уручено признање за најуспешније извођење својих композиција.

И за овогодишњу гитаријаду владало је велико интересовање. Пријављено је више од 60 састава из целе земље, па је стручном жирију било веома тешко да одабере 18, колико је требало да се појави на такмичењу. Од тих 18 група, 10 је ушло у финале.

Ова смотра представља јединствену манифестацију јер већ четрнаест година даје шансу младим саставима да покажу шта знају и можда се дужи задрже у свету поп-музике.

НАША КАРИКАТУРА

НИЛ ЈАНГ (NEIL YOUNG)

ЧЕШЉАЊЕ

КУПАЊЕ

ХИГИЈЕНА УСТА

УШИ

ЗАБАВНИКОВА

ПАС. МОЈ Д

ЗАШТИТА ОД БОЛЕСТИ

В акцинација паса је обавезна. Ипак, про-тив неких болести ни она не помаже.

Ако волимо своје штене, морамо га заштитити од за-разних болести: штенаћака, беснила и других зараза. Заштита од болести врши се давањем заштитног це-пива (вакцине).

Од штенаћака највише оболевају млади пси, од 2 до 12 месеци старости, а могу да оболе и старији. Штенећака је псећа заразна болест од које већина обо-лелих у гине. Ако штене и преболи, целог живота па-ти од стомачних, плућних или нервних болести, а многа оглуве или ослепе.

Прва вакцина против штенаћака даје се чим штене напуни 2 месеца, друга 4 месеца, а трећа пре годину дана. Није наод-мет четврта вакцинација чим пас напуни три годи-не. У вакцини против ште-нећака налазе се заштитна ципива против псеће за-разне жутице и против лептоспирозе (sandur SHL) коју пси могу да добију а-ко пију барску воду. Од о-ве тешке болести могу да оболе и људи.

У последње време јавља се опака цревна болест, тзв. псећа куга (колера). Добијају се пси који једу разне отпатке на улици. Болест се често јавља на северу Европе, а против ње нема ни лека ни вакцина.

Најопаснија болест је беснило, од које оболевају лисице, вукови и друга дивљач; домаће животиње и људи. Болест се преноси уједом. Неуки причају да пас побесни на великој жежи или од жеђи — али то су глупости. Од беснила нема лека, завршава се смрћу, у највећим мукама — али постоји добра за-штитна вакцина, па зато сваког пса треба обавезно ципити. Ловачки пси често лавзе у додир са лисицама, а ако нису ципљени па их уједе бесна лисица нема им лека. Болестан пас мо-

же да уједе другога пса и свог господара. Прва вакцина против беснила даје се кад штене напуни шест месеци, а после се пас вакцинише једанпут годишње. (Да се зна: и власници мачака морају да вакцинишу своје љубимце).

Сваки пас има глисте или друге цревне паразите. Штене добија глисте од мајке још док сиса. Глисте су опасне за здравље па штене треба чистити. Одличан лек је »Thelmin«, сируп који се даје и деци. Једна кашичица сирупа даје се штенету три дана ујутру, три дана се не даје и после се поново даје — три јутра. Није наодмет ако се после следећа три дана лечење понови. Стално треба проверавати да ли штене има глисте. Одрасли пси добијају лек против глиста приликом цепљења против беснила.

Ако пас добије пантљичару, мора да се лечи у амбуланти. Најопаснија пантљичара је ехинококус коју оболели пси преносе на људе. Ова пантљичара псима не шкоди много, а за људе је врло опасна. У Југославији се ехинококоза ретко јавља, а може лако да се добије ако се једе неопрано воће и поврће.

Пси који излазе у природу могу да добију крпеље. То је паразит који се налази по шумама, обично тамо где пролазе овце. Мали, готово невидљиви крпељи са лици падају на псе, провлаче се кроз длаку, долазе до тела и у кожу забијају своје рилице, сисајући крв. Пси који добију крпеље стално се чешу, нервозни су, а места где су се крпељи зарили често се загаде. После сваког изласка у природу треба прегледати псећу длаку. Место где се крпељ зарио треба натапати гасом или бензином или прекрити дебљим слојем вазелина — и крпељ ће сам после десет минута изаћи. Паразит се не сме чупати јер ће се његово тело, пуно крви, откинути, а рилица ће остати у кожи и изазвати гнојаве ранице.

Припремили:
Душан Мијатовић
и Миле Живић

НОГЕ

ПРОВЕРИ ДА МУ СЕ Нису КАМЕНЧИЦИ ИЛИ СМОЛА ЗАЛЕПИЛИ ЗА ДЛАКУ ИЗМЕЂУ ДАСТУЧИЦА! ЗАТО, ВИШАК ДЛАКЕ ТРЕБА ОШИШАТИ! УКОЛИКО ПСА НЕ ВОДИТЕ ПО ЧВРСТОМ ТЛУ, НОКТИ МОГУ ДА СЕ ИСКРИВЕ ИЛИ ПРЕРАСТУ! ТРЕБА ИХ РЕДОВНО СЕЧИ ЈЕР СА РАСТОМ НОКТА РАСТЕ И ЖИВАЦ, ТАКО ДА ЈЕ НОКАТ НЕМОГУЋЕ ОДСЕЧИ! БУДИТЕ ПАЖЉИВИ СА ЦРНИМ НОКТИМА, ЈЕР СЕ НА ЊИМА ЖИВАЦ НЕ ВИДИ!

ПЕТИ ПРСТ НИЈЕ ФУНКЦИОНАЛАН И ВЕТЕРИНАР ЋЕ ГА ОДСТРАНИТИ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ТРЕЋЕГ МЕСЕЦА ЖИВОТА, АЛИ САМО НА СТРАЖЊИМ НОГАМА!

АНАЛНЕ ЖЛЕЗДЕ

ТОПАО И СУВ НОС

ТЕЖИНА

УСКОЧКИ ПОДВИЗИ

Касна јесен 1604. Хладно. Неколицини ускочких породица које су упале у залеђе Шибеника и Скрадина и сукобиле се са Турцима сметале су ледене ноћи које су проводиле под ведрим небом.

Ускоци су се појављивали изненада по селима и још брже нестајали са покупљеном стоком. Турци никад нису знали које је следеће село на реду. И да јесу не би вредело: било их је мало да пружи организован отпор.

Није прошло дуго времена, а ускочке породице терале су према мору плен од неколико хиљада грла стоке. У једној ували чекало их је укотвљено десетак бродова којима је требало да се пребаце до Сења.

— Биће меса за целу зиму! — пожуривао је ускочки војвода људе.

Био је у праву. Чим су стигли у увалу, ускоци су на обали поклали и одрали стоку и велике комаде меса утоварили на једрењаке. Меса је било толико да нису могли укрцати ни половину. Зато је на брзину заплешено неколико бродова у околини.

МОЈИ СТЕ!

Бродови су једва пловили под силним теретом.

Неочекивано, недалеко од Задра појавио се млетачки генерал Габријели са четири ратне галије! Са бродова су одмах приметили Венецијанце, али бежати се није имало куд. У другим условима — да, али са теретом...

— Да бацимо месо у море, господару! — предложио је један ускок војводи.

— Не вриди, нима се времена! — одговорио је војвода не скидајући поглед са обале.

Наједном, паде му на памет необична идеја. Наредио је да бродове окрену у оближњу увалу. Ускоци су се зачудили: уђу ли тамо, наћи ће се у правој мишловци!

— Само ви тако! — остао је упоран војвода.

Рачунао је: увала је плитка и галије морају да се укотве испред ње, до ноћи је остало мало времена, значи, Венецијанци ће напасти тек сутрадан. А до јутра... За сваки случај рекао је људима да на обали начине грудобран од камења.

Војводином предвиђању у погледу млетачког напада обистинило се. Галије су стале испред увале и чекале да сване. Генерал Габријели радовао се што ће слистити своје највеће непријатеље. Истина, могли су они да утекну и копном, али млетачки лисац је знао

да ће се ускок радије борити до смрти, него оставити бродовицу.

— Ва, ха, моји сте, голубови! — задовољно се церио шетајући палубом и бацајући поглед на увалу.

ПУТ ОД МЕСА

Ускоци нису пошли на починак. Мучила их је неизвесност, али само док није пао мрак и док војвода није заповедио да се месо истовари на копно. Сви су се изненадили. Зашто искрцавати толики терет и губити снагу која је и те како потребна за сутрашњи окршај. Војвода је ћутао. Ни њему није било јасно да ли ће успети оно што је замислио.

И тада је започела једна од најнеобичнијих операција у поморству. Ускоци су преносили велике комаде меса на копно, ређали их једне до других преко каменитог рта на другу, супротну страну. Док је већина била заокупљена тим послом, неколико ускока гудило је у гусле и из свег грла певало песме о бојевима и јунацима, како би прикрили шумове изазване преношењем и нанизвањем меса.

Чим је „месни пут“ био готов, ускоци су привезали конопце за бродове, прихватили се ужади и потегли. Једрењаци су полако клизили преко меса масног и још влажног од крви и за неколико часова нашли се поново у мору!

Потом је месо брзо покупљено и поново утова-

рено. До зоре ускоци су нестали пут Сења! Додуше, због недостатка времена нису превучене и заплешене бродове, али су се ускоци ипак спасли и однели већину плена.

БРОДОМ ПРЕКО КОПНА

МОЖДА БИ НАРОДНО НАЗИВАЊЕ О ЈЕДНОМ ДОГАЂАЈУ ЛИЧИЛО НА ЧИСТУ ИЗМИШЉОТИНУ, ДА НИЈЕ БИЛО НЕКОГ ИТАЛИЈАНСКОГ ТРГОВЦА КОЈИ ЈЕ КАО ОЧЕВИДАЦ ОСТАВИО О ТОМЕ ПИСМЕНИ ДОКУМЕНТ.

Да би што више задржали непријатеља, а тиме добили у времену, на грудобрану у ували оставили су поређане капе и прислонили штапове. Тако је изгледало као да притајени чекају непријатеља са спремним мускетама.

Искрцавши сутрадан на обалу око 600 војника, генерал Габријели наредио је јуриш. Како је било његово разочарање када је видео да ускока нема!

су од плена успели да понесу, окренули су назад на море да потраже млетачког генерала. Одустали су, чувши да ће у близини Осора проћи друга млетачка фрегата.

ДУГ ЈЕ НАМИРЕН

Војвода се обрадовао обавештењу да фрегата превози велику суму златника, читавих 40 хиљада дуката!

риците оном Габријелију да смо му наплатили месо!

Венецијанац није ништа разумео. Трептао је уплашен и питао се какво то месо помиње ускочки вођа. Снисходљиво је захвалио и брже-боље наредио да се крене.

Дуго је народ око Сења препричавао овај догађај. У прво време веровало се да је казивање легенда, а онда је Фрањо Рачки 1887. године набавио оверен препис рукописа историје коју је писао неки Италијан. Он себе назива Анонимусом и по свој прилици био је трговац. Каже да је у време догађаја био оче-

— Преварен сам, преварен! — викао је као луд.

Ускоци нису могли да опросте Габријелију што су морали да се одрекну дела меса. Кад су се вратили у Сењ и искрцали онс што

Убрзо, злато се преселило на ускочке једрењаке. Одмеривши и заповедника фрегате од главе до пете, војвода му се унео у лице и насмејао.

— А сад ај'те у Задар и

видац. Ако јесте, могао је да се налази на млетачкој фрегати или у Задру. Оригинал рукописа чувала је тосканска породица Офрочи.

М. Тодоровић

СЛАГАЛИЦА

Ово је игра слична дрвеним ноцкама којима сте се сигурно играли. Цео цртеж панљиво залепите на чвршћи картон. Затим га, дуж испрекиданих линија, панљиво исеците на квадратиће, добро их помешајте и покушајте поново да склопите цртеж ова два мала враголана. Нано не бисте изгубили нени део слагалице, најбоље ће бити да је чувате у некој кутији или неси. Да бисмо вам олакшали посао, дајемо вам умањену скицу цртежа.

ДОЛИНА СРЕЋЕ

У сијани стајни трап спустио се на тле и плам је сукнуо на све стране, пржећи траву и грмље. Мотори су заурлали и стали.

Капетан Вебер устао је и разгибао мишиће.

— Поручниче, је ли испитана атмосфера?

— Ваздух је чист и погодан за дисање, капетане.

— Наредите онда да се спусте лесте.

На боку брода отворила су се врата и посада је почела да силази.

— Гледајте! — узвикнуо је Милтон. — Дрвеће, трава, потоци...

Поручник Питерсон протрљао је очи.

— Где смо?

У даљини, у близини, свуда су лежале куће од опеке, камена и дрвета, велике и мале, у свим могућим бојама. Иза њих почињала су златна пшенична поља.

— Не могу да верујем — рекао је капетан Вебер. — Земаљски пејзаж — милионима миља далеко од Земље!

У том тренутку из једног шумарка је одсечним кораком изишао омањи човек проређене косе.

— Да поштено кажем, нисам вас очекивао — рекао је, а онда се ухватио за главу. — Јао, шта сте урадили с имањем господина Белфонта! Ваљда нисте и њега повредили... ах, добро је.

Под једним дрветом седео је рижкоси старац удубљен у књигу.

Месар, лекар и библиотекар

— Ми смо са Земље — рекао је капетан Вебер.

— Да, наравно.

— Зовем се Вебер. Ово су моји људи.

— Наравно — поновио је човечуљак.

— А ко сте ви?

— Ја? Па, Грејпул — ко би други? Зар вам нису рекли?

— Онда сте ви са Земље?

— Дабоме! Али, хајдемо мојој кући да угодније проћаскамо. Изволите за мном.

Грејпул је пошао узаном стазом поред спрженог дрвећа и грмља. Убрзо су се попели на трем и ушли у дрвену кућицу — најпре поручник Питерсон, затим капетан Вебер, Фриден и остала посада. Последњи је ушао Грејпул.

— Опростите због нереди, одавно ми нико није долазио.

Капетан Вебер је прешао погледом преко чипкастих завеса, тапацираног намештаја и тапета боје лаванде.

— Хтео бих да вас упитам... — почео је.

— Свакако, али најпре... Воли-

те ли вино? Ето ме одмах.

Капетан је одахнуо.

— Фридене, ти остани са мном; остали, прођушкатајте околу. Чекаћемо вас овде.

Читервик је кренуо уз живицу. Стигавши до једних врата, обрео се око себе и полако ушао.

Просторија је била мрачна, тиха и пуна некаквог мириса. Читервик је начинио неколико ситних корака, испружио руку и напипао нешто влажно. Сместа је тргао руку.

— Извините... — почео је, а онда узвикнуо: — Ух!

Лице му се очашало о комад сировог меса који је висио.

Читервик је почео да дрхти. Где год би пружио руку наишао би на влажно, сирово месо.

Када је најзад стао на нечију ногу и угледао људину са брковима као у фокке, затетурао се и јурнуо из месарнице као без главе...

Црквена врата једва су се отворила и Милтон је задихан ушао у храм.

Ред за редом, верници су лежали по поду, испружених руку и отворених уста, потпуно непомични. Свештеник пред олтаром, једне руке подигнуте, такође се није мицао. Владала је мртва тишина...

На столу усред одаје лежала је жена. Око ње — људи у белим мантилима. Члан посаде Геблин протрљао је очи.

Била је то операциона сала. Људи су носили маске и у рукама држали светлуцаве маказе и хваталке. Крупан човек наднео се над црвени рез на кожи, помно посматрајући. Али, нико се није мицао.

Једино се Геблин покренуо...

— Добар дан — рекао је поручник Питерсон пошто је већ неко време пролазио између полица са књигама. Хиљаде књига, хиљаде наслова, а преко свега танка скрама прашине. Поручник је застао да прелиста један дебели том и случајно погледао увис.

— Ко сте ви? — упитао је.

Сувоњав човек на врху лествице није одговорио. У рукама је држао књигу и гледао у њу; не у Питерсона.

Гунђајући, Питерсон се попео уз лесте, а онда ућутао.

Погледао је човеку у очи и журно сишао...

Грејпул се вратио у собу са чашама.

— Вино од кајсија — рекао је. — Мало необично, али добро...

Али, где су остали? Отишли да прошетају? Не мари, попиће касније. Узгред, капетане, колико нам гостију доводите? Прошли пут их је било само дванаест и нису имали ни нарочите прохтеве... Ах — наставио је не саче-

Код нас нема ратова и предрасуда

кавши одговор — немате појма како је овде пријатно! Додуше, посао се мора обавити. Још се сећам времена кад ми је г. Волдмејер први пут саопштио ову идеју — рекао је да ме очекује велика одговорност...

Капетан Вебер је спустио чашу. Напољу, на плочнику, стајало је непомично дете на котураљкама.

— Господине Грејпуле, мораћемо озбиљно да поразговарамо.

Човечуљак је слегао раменима. Увео га је у канцеларијску зграду пуну непомичних људи.

— За кога нас ви сматрате? — упитао је капетан.

— За људе из „Долине среће“, наравно.

— Не знам о чему говорите. Ми

— Јесте ли попили? Добро. Да вас сад мало проведем?

Вебер је устао.

— Фридене, ти остани да сачекаш људе.

Изишао је за Грејпулом.

Није за животи

Баш бих волео да сте негде другде спустили брод, капетане. Г. Белфонт је имао сасвим изричите захтеве а сада је, како видите, његов парк потпуно унакажен.

— Нисмо имали избора. Понестало нам је горива.

— Ах, то онда све објашњава. Диван дан, зар не? На срећу, сви Гости тражили су лепо време... пуно сунца...

Када су прошли поред једне непокретне жене на бициклу, капетан Вебер је застао.

смо са Земље. Тамо опет ратују. Успели смо да побегнемо и докопамо са Марса. Али није све ишло како треба. Члан посаде Апелтон отворио је ватру на Марсовце, ни други их нису марили, да не дужим, отерани смо оданде. Онда нас је снашла нова невоља. Изгубили смо се, и то са врло малим залихама хране и горива. Фриден је приметио ваш астероид...

Грејпул је полако климао главом.

— Тако... Кажете — на Земљи је рат? Какве ужасне вести! А шта ви, капетане, намеравате?

— Па, наравно, да овде живим!

— Не, то је немогуће.

Капетан Вебер погледао је непомичне људе око њих.

Зашто да не? Где смо ми? Како је ово место?

Грејпул се насмешио.

— Капетане, ми смо на гро-
бљу.

У том тренутку стигао их је
Фриден са осталима.

— Шта мислите о овоме, капе-
тане — рекао је пружајући Вебе-
ру некакву брошуру.

Насред прве стране налазила се
фотографија белог анђелчета на-
слоњеног на мермерну плочу. И-
спод ње је писало: „ДОЛИНА
СРЕЋЕ“.

Вебер је отворио и почео да чи-
та.

„Долина среће“ — Ваше погреб-
но предузеће! — уводи још једну
новину у свој широк избор услуга.
Сада вам омогућујемо загробни
живот у средини на коју сте на-
викли и коју волите. За оне који
желе да им покојници уживају за-
иста трајну вечиту срећу, ми из
„Долине среће“ нудимо следеће:

1) Имитацију средине истоветну
оној у којој је покојник живео на
Земљи. Парк, имање, засебна ку-
ћа, канцеларијска зграда, хотел —
све се може обезбедити по одгова-
рајућој цени. Материјал и израда
прилагођени су условима на Асте-
роиду К и трајност је зајемчена.

2) Ефикасно балсамовање драгог
покојника омогућује вечни бора-
вак у премилој средини“.

Вебер се нагло окрену Грејпу-
лу.

— Мислите — сви ови људи су
мртви?

Човечуљак је исправио сако
једном средовечном господину.

— Не, не — насмејао се — само
Гости. Остали су имитације. На
пример, г. Конклин из ове зграде
био је директор велике фирме
заљубљен у свој посао. Морали
смо да направимо имитацију чи-
таве зграде заједно са свим слу-
жбеницима.

— Али, зашто чак овде? Зашто
вући тела милионима миља кад се
исто могло урадити на Земљи?

— Кажете да је тамо почео рат.
Ето одговора на ваше питање —
доле човек никад није сигуран да
ће бити на миру — чак ни мр-
тав.

— А каква је ваша улога у све-
му овоме?

Грејпул је оборио очи.

— Ја сам, видите, био погребни
предузимач. Нисам се добро ссећао
— стомачне тегобе, јетра, срце...
— тако да сам решио да дозволим
да ми све то замене. Сад сам, тако
рећи, машина. Време проводим у
сну — будим се само да извршим
дужност кад се пробудиш опна.

— Кад се пробудиш опна?

— Ох, омотач астероида који
конзервира средину. Кроз њега
ништа не може да прође осим ра-
кета. Омотач се сам регенерише.
Ја само прихватим Госте.

Капетан Вебер проговорио је
полако.

— Господине Грејпуле, ми смо
уморни људи. Овде има језера,
фарми — свега што нам је по-
требно да почнемо нови живот.
Хоћете ли нам помоћи?

Грејпул је погледао у земљу а
онда се насмешио.

— Да, капетане, помоћи ћу вам.
Али, хајдемо пре свега до ваше
ракете. Требаће вам намирница.

Пријатна средина

Напустили су зграду. Прошли су
кроз врт са ниским дрвћем и
кроз ветровиту пустињу; поред
једног пругастог шатора, поред
поља јагода, авионских хангара и

рудника угља; поред малих жу-
тих колиба, стамбених зграда, ба-
зена ископаних у камену и кроз
велики зоолошки врт пун живо-
тиња које су буљиле у празно.

— Око себе видите доказе са-
вршенства плана нашег управника
Волдмејера — рекао је Грејпул. —
У нашем братству нема ратова и
предрасуда. И сада ви хоћете овде
да, почнете нови живот!

Ветар је мрсио косу укипљеним
Гостима.

Кад су стигли до ракете, Греј-
пул се окренуо.

— Према вашем сопственом
признању, откако сте напустили
Земљу и сами сте долазили у су-
кобе — убили сте једно биће и
стекли предрасуде против друге
расе која вас је зато избацила
натраг у свемир. Жао ми је, го-
сподо. Знам да сте добронамерни
и зато ми је искрено жао.

— Шта хоћете да кажете с тим
да вам је жао?

— Па...

— Капетане — рекао је Чите-
рвик.

— Да?

— Није ми добро.

У том часу Геблин се ухватио
за стомак.

— Ни мени!

Капетан је и сам осетио бол.
Окренуо је Грејпулу који је дело-
вао снажњено.

— Заиста ми је жао, капетане.
Брзо уђите у брод!

Милтон је почео да посрће.

— Није требало... да пијемо оно
вино! Било је отровано!

Грејпул, је извадио пиштољ и
махнуо њиме у правцу брода.

— Реците им, капетане, да уђу у
брод, или ће умрети на лицу ме-
ста!

— Пењите се!

Посада је ушла у брод, за њом
капетан Вебер и, најзад, Грејпул.

— Волите свој брод, зар не? Хо-
ћу да кажем, прија вам ова сре-
дина? Ох, ваши људи нипошто не
смеју тако да се превијају по по-
ду. Брзо нек' заузму места!

Безбројним гласом капетан Ве-
бер наредио је Читервику да сиђе
у лабораторију, Геблину да седне
на инжењерско место, Фридену да
оде у навигационо одељење...

— Шта ће бити с нама? — упи-
тао је потом Грејпула.

— Бол ће потрајати још само
тренутак, а остало ће аутоматски
учинити механизам конзерваци-
је... Капетане, видим на вашем
лицу размисања. Немате појма
колико ме то радује. Овај задатак
ми тако тешко пада!

Капетан Вебер наслонио се на
човечуљка. Покушао је нешто да
каже а онда се скљокао на се-
диште.

— Разумели сте, зар не? — по-
новио је Грејпул одлажући ору-
жје.

Капетан Вебер климнуо је гла-
вом а онда се укочио и поглед му
се замрзао заувек.

Човечуљак је пошао из кабине
у кабину, дотерајући положаје и
одела астронаута. Затим је изишао
из брода и, тихо звиждућући,
кренуо кући.

Пошто је све чаше опрао од о-
статака вина и вратио на место,
сео је у дубоку кожно фотељу и
пронашао најудобнији положај.

Задовољно је подигао поглед на
тапете боје лаванде, на тапацира-
ни намештај, на свој топли дом.

Више се није покренуо.

укрштене речи

ЛЕТОВАЛИШТА НА СЛОВЕНАЧКОМ ПРИМОРЈУ

За оне који су се одлучили да свој годишњи одмор, или бар један
његов део, проведу на мору и сунцу ево још једне прилике да се
упознају са летовалиштима на Јадрану. Овога пута „предност“
има Словеначко приморје, а наши енигмати задатак да испод
бројева 1, 2, 3 и 4 упишу чегове четири „фабрике мора и сунца“.

АУТОР: ВЕ-МАК	1	2	ЛЕГУРА МЕТАЛА СА ЖЕЛ- ВОМ	РАЗРЕД РАЈСКИХ КРИМЕ- НАКА	ИМЕ ФРАН- ЦУСКОГ ПИСЦА ФРАНСА	ЗНАК ЗА ТАЧТАЛ	УСУТИ, НАТО- ЧИТИ	РАВНО- МЕРНО КРЕТА- ЊЕ	ОБАР
ПОСТРО- ЈЕДРЕ, УРЕБЈАЈ									
ПРВИ ПРЕДЖ (ААТ.)									
ВРЕТА РАКА						Ж. ИМЕ ОТМИЦА			
ЈЕДАН СПОР- ТИСТ						3			
ПИПАК КОД ПУЖА ДЕО ДИ- НАРА				СЛОВЕН. БИОЛИ- НИСТА, ИГОР					4
				ФР. СЛИКАР АНДРЕ ВРЕТА ОРУЖЈА				ФОСФОР СТАНОВ- НИК ТИ- РАНЕ	
ОПАСНА РАНА НА САУЗОКОЖИ ЛИЦА					ТЕКИ У МЛАВУ ГЛУМИЦА ВАХЕЛА				
НАШ ПЕСНИК КАРОЛО	РУЧНИ РАД		ГРАДУ ССЕР-У ГЛ. ГРАД ГРЧКЕ				ИВАН РАОС ГРАДУ ТУРСКОЈ		
		ГРЧКА БОЛНИЦА НЕСРЕЋЕ СТИД				ВРЕТА ПА- ПАГАЈА ЈЕЗЕРО У ФИНСКОЈ			
КОЈИ ЈЕ ОД ИСТОГ РОДА, ВРЕТЕ									
ГЛАВНИ, НАЗВАЊЕ НИЦИ (ААТ.)									ЗНАК ЗА ЦЕРИ- ЈУМ
ПТИЦА ПЕ- ВАЧИЦА, ИЗ ПОР. ЗЕБА									
ИТАЛ. ПОР- ДИЦА ГРА- ДИТЕЛА ВИДИНА						ИМЕ БОКСЕРА РУСЕВ- СКОЈ			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОГРАВНО: Пенелопез, спекотина, РСВИЊ, тег, Епинал, ја, Че, ава-
лит, јава, ид, утала, УМАТ, У, и, Аце, а, лут, ВРСАР, апатит, т, Атиња,
чин, разо, „Огел“, тирани, ас.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“,
Македонска 29, 11001 Београд, Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и
одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Раде Шошкић. Помоћник главног и
одговорног уредника Александар Б. Костић. Ликовно-графички уредници Владимир Гор-
бунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа
324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција:
Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу
СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеци	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеци	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29-28 уз обавезну на-
знаку — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР
„Продаја“ претплата на лист „По-
лишкин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 47 —
СР НЕМАЧКА	DM 83.—
ШВЕДСКА	Skr 125.—
ФРАНСУСКА	Ffr 193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 77 —

Уплате из иностранства слати на
девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“
код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД,
на рачун број 60811-620-63-257300-00051,
са обавезом назнаком, претплата
на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

УЛИЦА ЛУЦКАСТИХ БР. 13

ХА, ХА, ХА,
ХА, ХА...

ЗАЦЕНИО
СЕ ОД СТЕ-
ХА КАД САМ
ТУ ЗАТРА-
ЖИО НЕКУ
ПАРУ?

... УЧЕСНИЦИ ШАМПИОНАТА У МАЧЕВА-
ЊУ МОРАТИ СУ ДА НАСТАВЕ БОРБУ ШТА-
ПОВИТА ЗБОР ТАЈАНСТВЕНОГ НЕСТАН-
КА...

ЖЕНО, ОД ДАНАС СКУПЉАМ
СТАРО ГВОЖДЕ?

СИНЕ, ЗАР НИЈЕДНОГ ТРЕНУТКА НЕ
МОЖЕШ ДА МИРУЈЕШ?

ИЗГЛЕДА ДА
СТЕ БИЛИ ЗАГЛАВ-
ЉЕНИ У ЛИФ-
ТУ?

ДОШЛО ТИ ЈЕ ГЛА-
ВЕ ТВОЈЕ ХРАЊЕЊЕ
ПТИЦА?

ПА, РЕКЛИ СТЕ ДА
ХОБЕТЕ ЛЕПРШАВ
САКО?

ПОМОЗИТЕ МУ... ДРЖАО
САМ ЧАСОВЕ ЗАХАЊА ЈЕД-
НОЈ ПОЗАМАШНОЈ
ЖЕНИ И...

НЕ? НИСТЕ ДОБРО ПРОЧИ-
ТАЛИТ ИЗДАЈЕ СЕ СТАН, А
НЕ ШТАЛА?

ШТА ЈЕ ОВО?
ПРИТИСКАМ
ДУРМЕ, А ЛИФТ
НИ ДА МРДНЕ?

ЈЕСТЕ ДА МЕ ЗОВУ
РАНОРАНИЛАН, АЛ' РАНО
ПОВРБЕ И ВОКЕ НЕ
ДРЖИМ?

ИЗБАЦИО МЕ ИЗ ПОД-
РУМАТ КАЖЕ ДА ИМА
ИСТОРИЈСКО ПРАВО НА
ЊЕГА?

6

1/2007
F. 15.500

ПРАВИНИК ПЕЦА

ИГРАЈТЕ СЕ - СЛАДИТЕ СЕ!

Децо!

Нешто лепо за вас који волите PEZ бонбоне. Сада у вашим продавницама уз PEZ бонбоне можете добити лепу значку из серије 15 ликова PEZ фигурица. Играјте се — сладите се!

1908-1978
Kolinska

НОВО
ПАКОВАЊЕ

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД

МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

ТАРЗАНА НЕМА, ПА НЕМА

Желео бих да купим комплет књига о Тарзану али нигде не могу да га нађем. Молим те да ми помогнеш и кажеш да ли ове књиге могу да се набаве у Београду?

Мирослав Миленковић,
Куманово

У београдским књижарама сазнали смо да су биле штампане две едиције књига о Тарзану: једна у издању загребачке „Епохе“ и друга београдског „Нолита“. Међутим, ни једна ни друга тренутно не могу да се нађе у продаји јер су давно распродате. Да ли ће се и када поново штампати то нисмо успели да сазнамо.

НА УРВИНИ ПЛАНИНИ

Чула сам да је пре неколико година у једном селу близу Неготина пронађена велика гробница за коју се претпоставља да је место на којем су сахрањени Краљевић Марко и његови војници. Да ли је то тачно? У школи сам учила да је Краљевић Марко погинуо као турски савезник.

Мирјана Тешић,
Београд

Краљевић Марко, син краља Вукашина, наследио је оца после његове погибије у маричкој бици. Околности под којима је сео на престо нису биле баш најсрећније: не само што је постао турски вазал већ је морао и земљу да брани од суседа који су му, користећи ситуацију, откидали комад по комад. На крају му је остала само западна Македонија са престоницом у Прилепу.

Марко, једна од најпопуларнијих личности наше народне поези-

је, у песмама је обично приказиван као велики јунак, одлучан борац против Турака. Међутим, историја није баш сагласна с тим. Штавише, Марко је и погинуо борећи се на страни Турака против влашког војводе Мирчете. Додуше, Константин Филозоф је забележио да је пред битку Краљевић Марко рекао: „Ја кажем и молим Господа да буде хришћанима помоћник а ја нека будем први међу мртвима у овом рату“.

Приче које си чула о гробници недалеко од Неготина нису тачне. Краљевић Марко је сахрањен тамо где је и погинуо: на Ровинама, равници у доњем току румунске реке Жију. Смрт сина краља Вукашина опевана је у песми „На Урвини планини“.

И ПОРЕМЕЋАЈИ МОГУ БИТИ КОРИСНИ

Занима ме шта је пертурбација и ко су били Кастон и Робер У-ден?

Петар Вучуровић,
Николе Коперника 65,
Ниш

Пертурбације, односно поремећаји су промене у кретању два небеска тела (која се узајамно привлаче по закону опште гравитације) ако се она изложе привлачном дејству трећег, или већег броја тела. Постоје општи и специјални поремећаји: прво, представљају се у облику бесконачних редова (за велике планете и Месец у облику таблица) из којих се добијају износи поремећаја за сваки жељени тренутак и, друго, израчунавају се корак по корак за све време за које се износи граже. Постоји још једна подела поремећаја а то је на периодичне и секуларне. Први зависе од положаја планета на њиховим путањама и могу да се представе као збир периодичних чланова сразмерно кратких периода. Секуларни поремећаји зависе од релативних положаја планетских путања и могу да се представе као збир периодичних чланова али дугих периода и то од више стотина до око 2000 векова. Значај теорије и познавање поремећаја састоји се у томе што омогућују да се кретања и положаји небеских тела одреде са жељеном тачношћу. Сем тога, поремећаји су, чак у више махова, омогућили да се открију дотле непозната, поремећајна тела: Нептун, пратиоци Сиријуса и Прокиона, Плутон.

На други део твог питања, на жалост, не можемо да одговоримо јер не кажеш ништа ближе о тим

људима а њихова имена нисмо успели да пронађемо у литератури којом располажемо.

РИЦИНУС НИЈЕ ЧУДОТВОРАН

Имам веома кратке трепавице а желела бих да буду дуже. Да ли ће ми порастаи ако их мажем нарицисовим уљем?

Оливера М.
Кула

Ти си, Оливера, нешто погрешно чула: трепавице се не мажу нарицисовим већ рициновим уљем а њега није тешко набавити јер га има у свакој апотеци. Желимо да ти скренемо пажњу да од уља не очекујеш чуда: главну „улогу“ у квалитету трепавица има наследни фактор, што значи да се оне, без обзира на средство којим их мажеш, неће битно изменити.

БЕЗНОГИ БОЛЕ МРАК

Желио бих да знам нешто више о безногом водоземцу који се зове цецилија или некако слично?

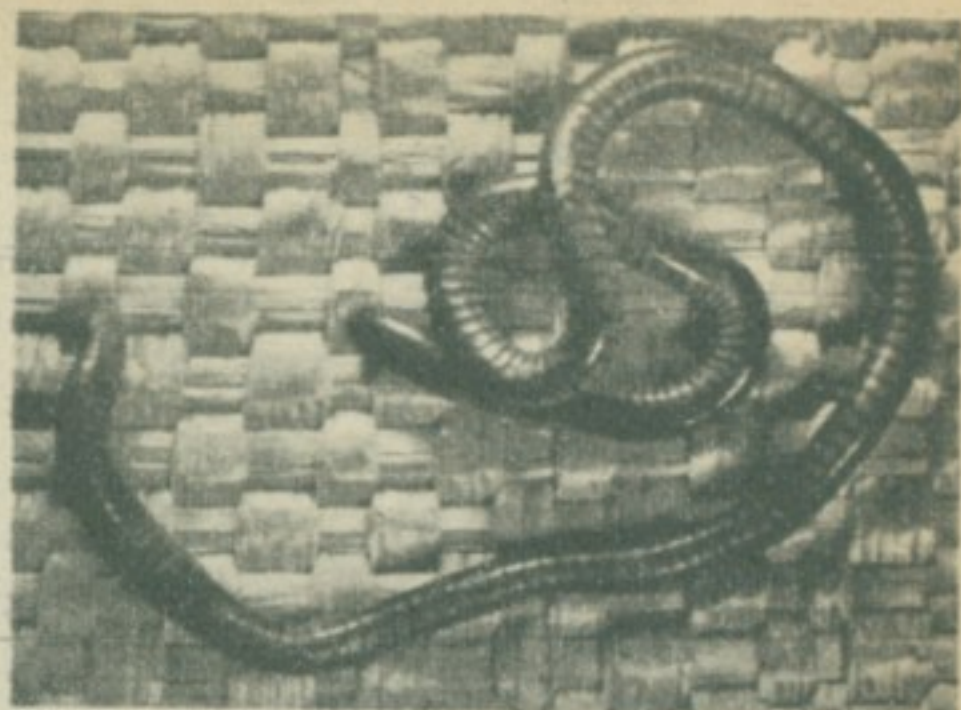
Игор С.
Загреб

Прву групу савремених водоземаца чини породица Caeciliidae. Живе у подземним рупама тропских и топлих области Новог и Старог света, Јужне Америке, јужне Азије, Малајског архипелага, Филипина, Сејшелских острва и неких делова Африке. Што се висине тиче, има их на свим, од нивоа мора па до две хиљаде метара. Многе Caeciliidae — ова породица дели се на 16 родова и 75 врста — цео живот проведу ријући земљу: на површину вероватно никад не би ни изишле да јаки пљускови не испуне водом њихове рупе и избаце их напоље. Додуше, постоји и род који је воду претпоставио земљи. То је Typhlonectes.

Caeciliidae су животиње које не само што немају ноге већ ни карлични појас, чак ни у траговима што указује на њихову Кожу припадника ове породице није као у осталих водоземаца: код одраслих јединки она је слузава и глатка. Неке Caeciliidae, захваљујући крајњој издужености, имају и по две стотине набора. Лево плућно крило им је, као код змија, закржљало, а десно издужено. Неупућеном посматрачу Caeciliidae изгледају као велике кишне гисте: неке врсте достижу дужину и до 150 сантиметара. Њихова сабраћа која припадају врсти Siphonops hardyi дугачка су највише 18 сантиметара. Без обзира којој врсти припадају Caeciliidae су врло „витке“ животиње: њихов пречник не прелази три сантиметра.

За разлику од многих других животиња, ови безноги водоземци немају никакве спољашње знаке по којима би се женка разликовала од мужјака. Ко је ко, види се по подмлатку. Неке врсте рађају живе младунце, док друге полажу јаја из којих се развијају ларве. Само код једне једине врсте — Rhinatremas — могуће је уочити шкрге: код осталих оне се не виде.

Боја тела Caeciliidae није уједначена: оне које живе у Америци обично су црнкасте, врсте из Азије су плавичасто-црне са светло-

жутом траком са стране а има их и потпуно црних. Caeciliidae се, зависно од предела у којима живе, не разликују само по боји већ и начину исхране. Америчке врсте су углавном месоједи, као и њихови сродници из Старог света. Постоји још једна сличност међу њима: и европске и америчке Caeciliidae су примамљив залагај змијама. За разлику од њих, врсте из Азије не „допуштају“ змијама да их једу већ они једу њих. Scolomorphus kirkii који живи у Африци има нешто друкчији јеловник: он највише воли термите али не презире ни црве.

КАКО СЕ ЗВАО БЕОГРАД?

Хтела сам да знам како се звао Београд пре двеста хиљада година?

Снежана Анастасовска,
Скопље

Није имао име јер тада није ни — постојао.

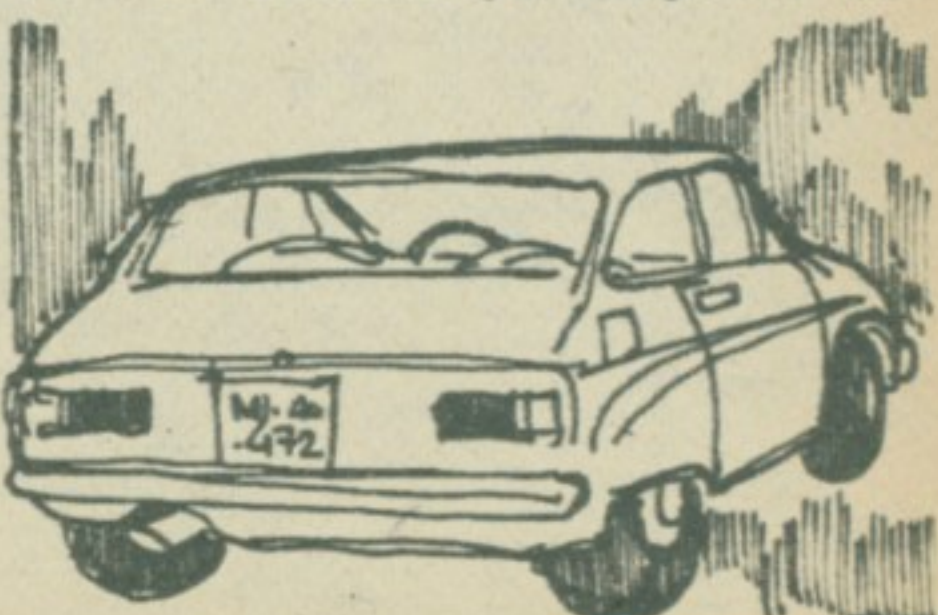
НАЈВЕЋИ НИЈЕ НАЈБРЖИ

Желео бих да знам који је највећи и најбржи аутомобил на свету?

Саша Милошевић,
Грге Андријановића 21,
Београд

Тренутно најбржи серијски аутомобил на свету је **ламбордини коунтач LR 400 S**. Захваљујући мотору од 375 KS и радној запремини од 3929 cc, овај аутомобил постиже брзину од преко 315 km на час и на 100 километара троши 26 литара горива. **Ламбординијев примат** озбиљно угрожава **вектор W 2**, бучно најављивани аутомобил америчке производње који ускоро треба да сиђе са производне траке. Према до сада познатим подацима **вектор W 2** има „шевролетов“ мотор запремине 5700 cc са 600 KS. Овако снажан мотор омогућује возачу да постигне брзину од преко 390 km на час. И још једна занимљивост везана за **вектор W 2**: напајање горивом врши се преко два турбо-компресора. Цена калифорнијског лепотана биће 100 хиљада долара или, прерачунато у динаре 2 милиона и 700 хиљада.

Највећи аутомобил на свету је совјетски **зил 115**, дугачак 6 метара и 28 сантиметра, широк 2 ме-

тра и 7 сантиметра и тежак 3 175 kg. Ова грдосија има мотор запре-
мине 6 962 cc са 300 KS. Зил 115
троши 26 литара на 100 километа-
ра. Максимална брзина коју по-
стиже износи 180 km на час.

ПРИДЕВ ПРЕТОЧЕН У ИМЕ

Желеле бисмо да сазнамо како
су настала наша имена?

Светлана и Милева,
Зрењанин

Твоје име, Светлана, старосло-
венско је и изведено од придева
светл(а)+ана. Забележено је у
Спољанском споменику из 15. и 16.
века. У новије време постало је
распрострањено под руским утица-
јем.

Име Милева изведено је из ко-
рена мил+ева.

»КРИВИ« СУ ЗГЛОБОВИ

Већ дуже покушавам да сазнам
зашто човек клати рукама док
хода али никако да добијем одго-
вор. Надам се да ћеш ми ти помо-
ћи.

Милутин Аврамовић,
Нови Београд

Клаћење рукама при ходу спада
у аутоматске радње, односно рад-
ње које вршимо не мислећи на
њих: оне нам не сметају и не
замарају нас. Због грађе руку
зглобова и увек присутног одре-
ђеног тонуса мишића, било би не-
могуће да нам руке стоје чврсто
припијене уз тело док корачамо.
Осим тога, клаћење рукама има
извесну улогу и у држању равноте-
же тела и ходању усправно.

Сем клаћења руку, у аутоматске

радње спада и, рецимо, трептање.
Сасвим је сигурно да нико од нас
не броји колико пута трепне а ми
то радимо целог дана, осим кад
спавамо.

ЧАСОВНИК НА ПРЕГЛЕД!

Имам три дигитална часовника
али ниједан не ради. Молим те да
објавиш адресу неког часовничара
код којег бих могао да их однесем
на поправку.

Драган Веничков,
Милоша Обилића 24,
Сурдулица

Да ли твоји часовници могу да
се поправе, то овако, на „невиђе-
но“, ниједан часовничар није мо-
гао да нам каже. Зато ти предла-
жемо да, ако неком приликом до-
лазиш у Београд, понесеш часов-
нике. Да не би много лутао, обра-
ти се часовничару Владимиру
Мартинковићу, Теразије 22, који
нам је рекао да се бави и поправ-
ком дигиталних часовника.

ТЕБИ, МОЈА ДОЛОРЕС

Хтела бих да сазнам две ствари:
где могу да нађем књигу „Теби,
моја Долорес“ која је недавно
штампана али нигде не може да
се купи и кад ће телевизија да
емитује филм „Последња трка“?

Ова два питања интересују и неке
моје другарице.

Драгослава Радојевић,
Гоце Делчева 12
Нови Београд

Књигу Саше Божовић „Теби,
моја Долорес“, по цени од 300 ди-
нара, можеш да купиш у већим
београдским књижарама, између
осталог и у „Југословенској књи-
зи“, Кнез Михаилова 2. Када ће
телевизија емитовати филм „По-
следа трка“ и да ли ће га уопште
емитовати то нисмо успели да
сазнамо.

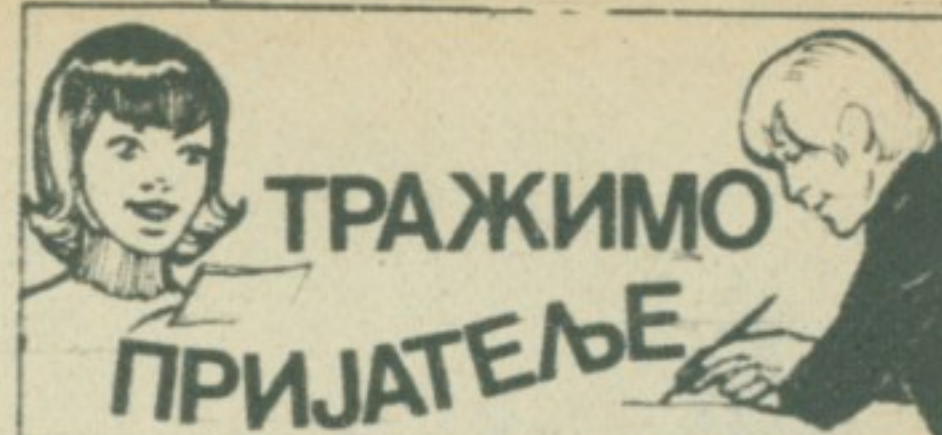
ИНАТ МАЈКЕ ПРИРОДЕ

Желим да знам да ли бих и
како могао да направим крила и
да њима полетим?

Жељко Карановић,
Далматинска 122,
Бањалука

Твоја жеља, Жељко, стара је
колико и свет. Још у давна вре-
мена човек је покушавао да од
дрвета, платна, трске, воска, перја
и ко зна још чега направи крила
и вине се у висине, али му то
никако није полазило за руком.
Мајка природа као да се заинати-
ла да му то никако не дозволи:
тек што би се он, са врха каквог
дрвета или стене, отиснуо и за-
лепршао направљеним крилима о-
на би га, на основу оног чувеног
закона о Земљиној тежи, треснула
о тле. И тако, до данас ништа.
Додуше, да није било те жеље ко
зна да ли би били пронађени ави-
они и друге летелице?

И на крају, у поверењу, да
знамо како се праве крила ми би
то давно учинили и тако избегли,
ако ништа друго, а оно гужве у
аутобусима градског саобраћаја.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Наташа Тадејевић, 51000 Ри-
јека, Ратка Петровића 92 —
13 година, одговара свима

Слађан Стојменовић, 18500
Врање, Четвртог јула 22 —
16 година, воли спорт и му-
зику

Славица Ерцег, 58276 Врго-
рац, Анте Гатић Ћосин 11 —
15 година, воли рок-музику,
навијач Хајдука

Невенка Тржински, 41210
Забок, Насеље Тржински 66
— 13 година, воли поезију,
сликарство и забавну музи-
ку

Младен Лалић, 55400 Нова
Градишка, Штросмајерова 25
— воли све што воле млади

Рената Модрић, 41310 И-
ванић-Град, Славка Бенка
56 — 12 година и одговара
на свако писмо

Ирена Кончар, 41000 Загреб,
Рапска 37а — сакупља
значке, салвете и миришља-
ве гумице

Емин Екрем, 91238 Врапчи-
ште — ученик I разреда
Машинске школе, воли му-
зику и путовања

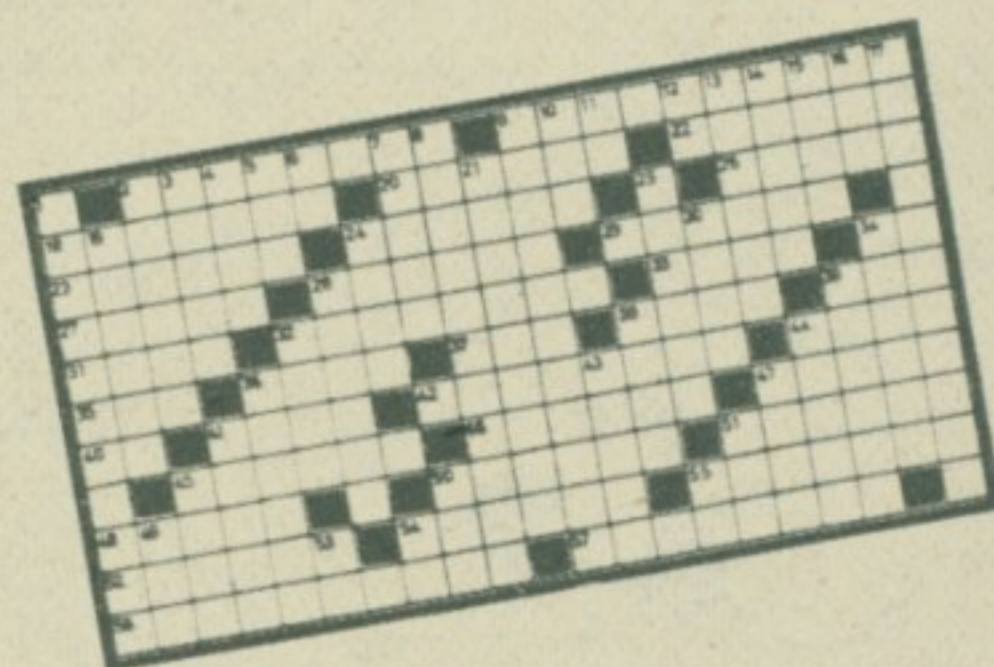
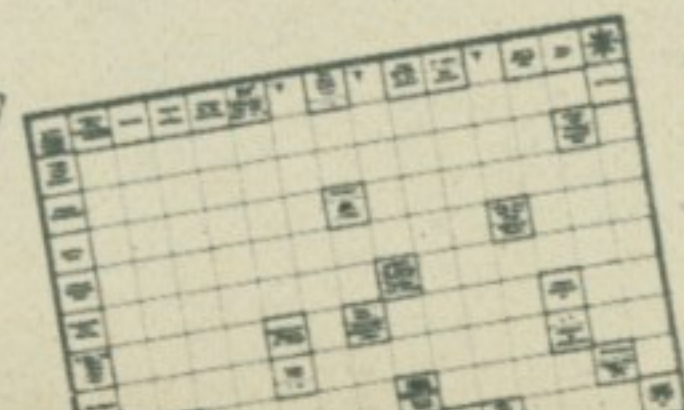
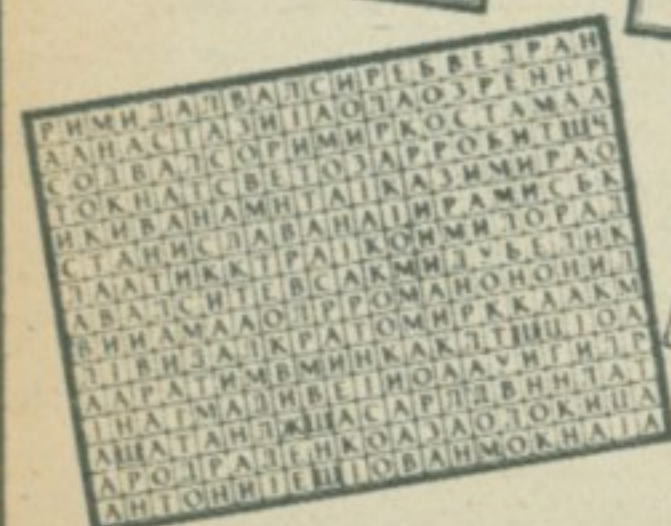
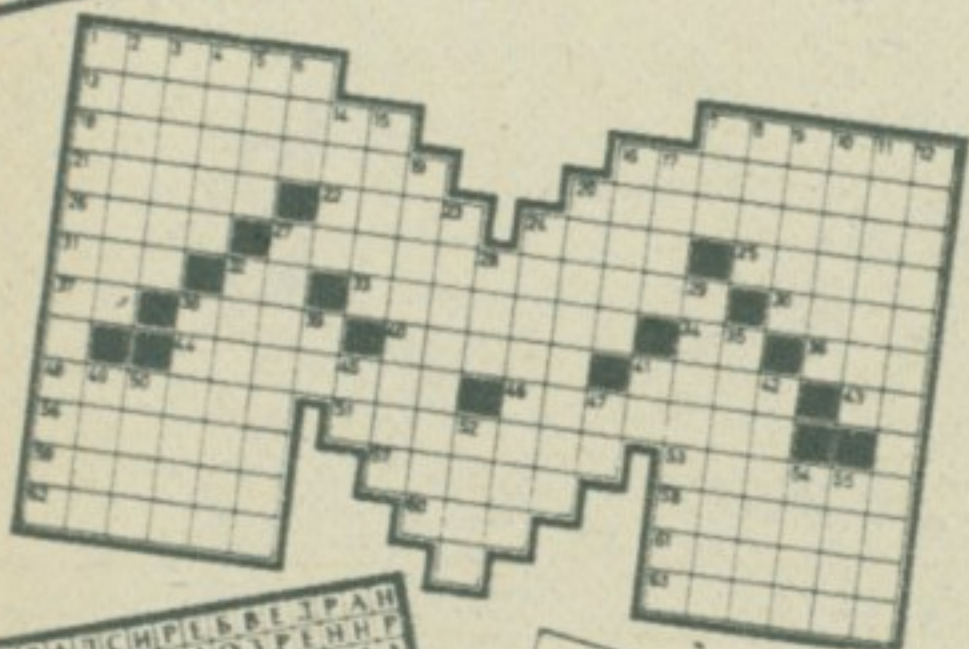
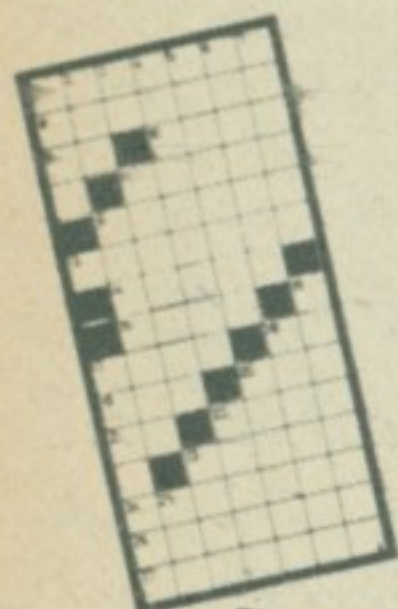
ЈУЧЕ ЈЕ ИЗАШАО
НОВИ БРОЈ
ЕНИГМАТСКОГ
ЛИСТА

ПОЛИТИКА Мозаик

● РАЗОНОДА ● ЕНИГМАТИКА ● ЗНАЊЕ
НАГРАДНО АНАГРАМИРАЊЕ:
10 НАЈБОЉИХ!

СЕРИЈА МАГИЧНИХ КВАДРАТА
ПРИЛОЗИ НАЈИСТАКНУТИЈИХ
ЈУГОСЛОВЕНСКИХ
САСТАВЉАЧА ЗАГОНЕТКИ

У НОВОМ БРОЈУ — НОВИ ПОСТЕР
СПЛИТСКА
ГРУПА „МЕТАК“

WALT
DISNEY

МИКИ

НАДАМ
СЕ ДА РИБА
ПРИЗЕ ДАНАС!

АХА?

И ДА КОМАР-
ЦИ НЕ ПРИ-
ЗУ?

ЈА ОДО' НИЗВОДНО,
МИКИ!

МИКИ, ДА ЗОВЕМ
НЕКОГ У ПОМОК?

МА, НЕ!
МИ СМО ПО-
ДЕЛИЛИ
ПОС'О!

ЈЕДНА
РИБА
ЊЕМУ
- ЈЕДНА
МЕНИ!